

LUK

Giu visuvisuna i gilumi

Lainuwanega

Luk Giu visuvisuna i gilumi bi ya giugiuweda te Tauwaiyawasana Yesu Maimaituwa i giugiuwapaena i giukamaḡena mote Islael taudiḡa aubaidi bi lava dobu matabuna nopodimo vaitedi aubaidi. Luk i giluma bi i giuweda te laḡanemo Yesu ena noya i waitubuna ba tana Aluwa Waiyawa niga noyana i vite te giu visuvisuna ya lauguguyae lava wainuwatoitoidi lisidimo, 4:18. Niga giuna visuvisuna ya giugiuweda te lava eda nuwaboya tabudi bi tabudi nopodimo bi laḡannemo niga bukana ta iyevina kaka nuwauba ta vai. Bi giukauwa te niga yawasanina ba Luk ena buka noponemo kaka ta banavi. Lava edi nuwaboya tabudi bi tabudi nopodimo Yesu i waiyawasanidi.

Laḡannemo tana lava i sagusagudina ba lava maḡabudi tana lisinemo a wainuwawisu. Banina niga bukana Luk pakanemo laḡaninemo Yesu i tubuḡana ba lava wapewapedi tana lisinemo ai nuwawisu, 2:10. Bi kota mainana laḡannemo Maimaituwa i laḡeti nawena malamo ba tedi matabudi ai nuwawisuna tana lisinemo, 24:52. Tana i nawa mala mulinemo, Giu Visuvisuna bainewa i dabalalana dobu te dobu taunana Luk i gilumi watedi buka Giugiukamaḡedi Edi Kauwa noponemo.

Niga bukana noponemo kauwa ḡesaudi ta bavidina ba Luk taunaḡa i gilumidi, maibena

aneyā a salena, tauḡamo a nawa Yesu a vakitana, tana gomana gaubona bi pali vanuwinemo a banavina, Sameliya olotona lautaulalina bi gomana gwegwegwena lisenemo. Niga taudidi ba Luk taunaḡa i kamaḡatidi. Bi Aluwa Waiyawa i kamaḡati te waiwaivini kota tedi vaitedi Yesu sa kaiwata bi yawasanamo sa sola saḡa.

¹ Aisi Tiyopilas! Lava wapawapa kaikana kauwa lisidemo a tubutubuḡana matabudi a gilumi watedi. ² Pakanemo taupaula a laulau-guguyana bi lava matedimo kauwa a kitekitedi bi a giugiuwemaina matabudi a gilumidi. ³ Taunana aubaina tagu niga kauwidi pakanemo e kita kauwedi te edi didimanemo yà gilugilumidina tam aubaim. ⁴ Banina tam mašo kuna sibe kauwe te bai a wailovelovemna ba giukauwa.

Diyon taukabulu ena tubuḡa ai noyenoye

⁵ Diudiya edi ḡalibona Alodi ena waibada sauginemo bi ḡome ba pilisi isana Sakalaiya i miyamiya. Tana ba pilisi Abisa ena tubulelesa bi mwanena Elisabet ba pilisi Elon ena tubulelesa. ⁶ Bi tana mamwanena ba yawasana didimaninemo a miyamiya Maimaituwa matanemo. Bada ena giuvavasaga bi ena waiḡake a voteyeteyaedi bi mote bai a voiye waigebo. ⁷ Tedi mote ai natunatuna banina Elisabet i aipoi bi tedi ai magula kauwa. ⁸ Laḡan ḡemota Sakalaiya ena sauga i tava te Pilisi noyana pali vanuwina noponemo i voivoiye. ⁹ Tana koitilimo a vine te piupiu ya gabu pilisi edi vaivai luvanemo. Kamaina bi i sola nawa Bada ena vanuwemo te piupiu panepanena i gabu. ¹⁰ Bi

lava kumna vanuwa didiyaunemo a laulaupali, piupiu gabuna laḡannemo. ¹¹ Mba ḡome Bada ena aneya i laumagatana Sakalaiya lisinemo. Bi olta diyanemo i moimoito, kataiyana yawaninemo, bamo piupiu i gabugabunemo. ¹² Ḡome Sakalaiya aneya i kitakita ba i tatava, bi naila i kagusugusu. ¹³ Geḡa te aneya i giuwena gado, “Mote kuma naila.” Em pali ba Maimaituwa i vai. Mwanem Elisabet kaka natum olotona ya bewa bi kwai isana Dyon. ¹⁴ Tana ya voyiem te kwai nuwavisu bi kwa yasisi, ena tubuḡemo ba lava wapawapa sa yasisi. ¹⁵ Bi Bada matanemo ba tana i saḡa gulata. Tana mote wain e tegotego ḡaiḡailisidi ima tegodi, banina ena tubuḡemo ba Aluwa Waiyawa yai waiwanavu. ¹⁶ Tana Isael lavedi wapewapedi ya natome munagēdi Bada edi Maimaituwa lisinemo. ¹⁷ Bi tana Bada ena eta ya yawasi bi Aluwemo maḡailisina ya noyana maibena Elaidiya. Tana magumagula nuwedi ya vitedi te natunatudi nuwedi sa vaidi. Bi lava laulaukasagāiḡaidi nuwedi ya vitedi te Maimaituwa ena nuwauyauya sa sibe bi didimanemo sa miya. Lava ya vononoḡedina Bada ya natonatona aubaina. ¹⁸ Ḡome sakalaiya aneya i waitalayena gado, “Bainewa ya sibe te niga ba giukauwa. Tagu ei magula bi mwanegu kota i wai magula.” ¹⁹ Aneya giu i waimunena gado, “Tagu Geibilyelo, tagu Maimaituwa diyanemo taumoito. Tana i giukamaḡegu te lisimmo yà gagali bi giu visuvisuna yà giuwem. ²⁰ Tagu bai e giugiuwemna mote kuwai sumaḡe te laḡan kauwa ya natonatona niga

kauwina ya tubuḡa. Taunana aubaina tam kwai gungum bi mainana kwa miyamiyana eete bai e giugiuwemna ya tubuḡa.”²¹ Mba laḡannemo lava Sakalaiya a labelabena a wainuwanaina te bai aubaina tana pali vanuwinemo i miya gulata.²² Sauginemo tana i potipotiyovo ba mote ḡemoḡemotina te tedi lisidimo ya gagali bi a kita ḡone te pali vanuwina noponemo wailove i kita. Tana i waigungum bi giu i kabi kasaḡe te tubuḡinemo gagali i voivoiyedi. Kamaina te tana waigungummo i miya.²³ Sauginemo wiki ḡemota noponemo tana ena noya i kovi ba i munaḡa ena malagaimo.²⁴ Mba mulinemo ba mwanena Elisabet i bwaga. Tana nawalai 5 nopodimo i lauguduguduye bi mote lava matediḡa i nawanawa.²⁵ Bi Elisabet i giuna gado, “Niga kauwina ba Bada lisigumo i voiye bi ena ḡowana i kamaḡati bi ena launuwatoimo lava nopodimo egu dabauba i kaikamaḡe.”

Yesu ena tubuḡa ai noyenoye

²⁶ Laḡannemo Elisabet ena nawalai wai 6 nemo Maimaituwa aneya i giukamaḡe te i nawa Nasalet tauninemo, Galili plovinsina noponemo,²⁷ ḡome totopa isana Meli lisinemo. Tana ai anine te Diyousep ya naḡi, bi Diyousep ba Deivida ena tubulelesa.

²⁸ Aneya Meli i giuwena gado, “Ebom tam Maimaituwa i ḡoe gulatem,* Bada ba tam vaitem.”

²⁹ Aneya ena giumo ba Meli ena noḡota i kovi bi nuwana i laḡalaḡa te niga giuna banina bai.

* **1:28:** Waivini mododimo tam kakavisuvisum.

³⁰ Bi aneya i giuwena gado, “Meli, mote kuma naila, Maimaituwa lisimmo i wainuwa visu gulara.” ³¹ Bi tam kaka kwa bwaga bi kwai natuna te gomana olotona kwa bewa bi kwai isana Yesu. ³² Tana isanawanawana Maimaituwa Saḡasaḡa Guletina natuna. Bada Maimaituwa ya voiye te yai ḡalibonana maibena tamana Deivida ena waibada. ³³ Bi Israel† lavedi lisidimo yai bada bi ena waibadana ya kena nonoḡa.

³⁴ Meli aneya i waitalayena gado, “Mba bainewa? Tagu mote bamo oloto mayana ya vai.”

³⁵ Bi aneya, Meli ena giu i waimunena gado, “Aluwa Waiyawa lisimmo ya yovo bi Maimaituwa Saḡasaḡa Guletina ena ḡailisimo kaka yai kwesitawam. Taunana aubaina gomana Waiwaiyawina kaka ya tubuḡa bi sai isana, Maimaituwa Natuna. ³⁶ Tana kwa kita em dam isuna Elisabet, avena te i waimagula bi i aipoi bi geḡa te niganana ena nawalai wai 6 na. ³⁷ Maimaituwa lisinemo mote bai i pilipili.”

³⁸ Ġome Meli giu i waimunena gado, “Tagu ba Bada ena taupaula bi bai kuna giugiuwena ba ya tubuḡa.” Kamaina bi aneya Meli i gose.

Meli Elisabet i vakita

³⁹ Mba kauwina mulinemo Meli i vononoḡa bi i nawa oyamo, taun Diudiya plovinsina nonponemo. ⁴⁰ Tana Sakalaiya ena vanuwemo i tava bi Elisabet i waiebone. ⁴¹ Laḡannemo Elisabet Meli ena waiebona giuna i vaivaiye ba bwaganemo gomana i laupoti bi Aluwa Waiyawa

† 1:33: Israel ba Deikap isana ḡesau.

i waiwanavu. ⁴² Bi kalinana dididiginemo manuwa visuna i giuna gado, “Waivini matabudi ka kavisuvisudi nopodimo tam Maimaituwa i kavisuvisu gulatem te gomana ka kavisuvisuna kwa bewa! ⁴³ Tagu ba lava yababa bi bai aubaina egu Bada tinana kuna tava au kitagu. ⁴⁴ Sauginemo kuna waiyebogu ba gomana bwagagumo mayasisina i laupoti. ⁴⁵ Tam Maimaituwa i kavisuvisumna, banina ba kunai sumaḡa te Bada bai lisimmo i giugiuwena ba ya tubuḡa.”

Meli ena sale

⁴⁶ Meli i giuna gado, “Nopogu Bada ya kasaḡesaḡe, ⁴⁷ Aluigu i yasisi ⁴⁸ banina Maimaituwa tauwaiyawasanigu, tagu taupaula ota bi tana i noḡotigu. Niganana bi noi i saḡa i nawana ba kimta matabudi sa giu te tagu Bada i kavisuvisugu, ⁴⁹ Maimaituwa Wailewapanina tana Waiyawa bi kauwa nananakidi aubaigu i voyiedi. ⁵⁰ Kimta te kimta mabai sa vivivilena ba ya launuwatoiyedi. ⁵¹ Tana nimana ḡaiḡailisinemo kauwa nananakidi i voyiedi bi lava nuwanuwa saḡesaḡedi edi ogatalamo i waidabalalidi. ⁵² Tana lava a waiguyaua edi waibadamo i sivu yovoḡedi bi lava a ḡauḡaubo munaḡana i sivu saḡedi. ⁵³ Maimaituwa lava kanikanipekidi mwali visuvisudimo i waiwanavudi bi waiwaiguyaudi makavekavedi i giu kamaḡedi a nawa. ⁵⁴ Maimaituwa ena launuwatoimo ena taupaula Islael lavedi i noḡotidi bi i sagudi. ⁵⁵ Bi ena giuwapa i

voivoiyena eda magumagula, Eiblaḡam bi natunatuna lisidimo ba ya kena nonoḡa.”

⁵⁶ Meli Elisabet lisinemo i miyana nawalai faiona a kovi bi i munaḡa ena animiyamo.

Diyon taukabulu ena tubuḡa

⁵⁷ Elisabet ena wainatuna saugina i tava bi gomana olotona i bewa. ⁵⁸ Laḡannemo diyanemo taumiya bi ena dam lavedi a vaiye te Bada ena launuwatoi i didiga lisinemo ba matabudi a yasisi ḡemota.

⁵⁹ Laḡan wai 8 nemo ba gomana a natome te kwapi bwali sa vite bi tamana Sakalaiya maso i waivaliḡesae. ⁶⁰ Bi geḡa te tinana Elisabet i giuna gado, “Geḡa! Koi isana Diyon.”

⁶¹ Bi tedi a giuwena gado, “Bamo em dammo mba mai isa?” ⁶² Kamaina bi lava tubuḡidimo mataila a voiye te Sakalaiya bainewa gomana yai isa.

⁶³ Kamaina bi Sakalaiya anigiluma tabatabana i waibaḡaye te a vite bi i gilumana gado, “Koi isana Diyon.” Bi lava matabudi a soveye. ⁶⁴ Noi taunana gayana i sasasaḡi te i kabi giugiu bi Maimaituwa i kasaḡesaḡe. ⁶⁵ Edi lava diyedimo taumiya matabudi a sove bi Diudiya oyana lavedi niga kauwidi a giugiu watedi. ⁶⁶ Lava matabudi niga giudi a vaivaiyedina ba ai nuwa noḡonoḡotaedi bi ai talana gado, “Niga gomenina ba lava bainewa kitana ya tubuḡa? Banina Bada nimana ba tana lisinemo.”

Sakalaiya ena sale

⁶⁷ Diyon tamana Sakalaiya Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi Maimaituwa giuna visuviusuna i

giuwena gado, ⁶⁸ “Bada, Israeeli eda Maimaituwa ta kasagaŋe banina tana i nato ena lava lisidimo bi i waiyawasanidi. ⁶⁹ Tana Tauwaiyawasanida wailewapanina i giukamaŋe lisidimo. Tana ba ena taupaula Deivida ena tubulelesemo.

⁷⁰ “Maibena taugiuwatana waiwaiyawidi lisidimo wala i giugiuwapana mainana, ⁷¹ te niganana kada gaviya bi mabai sa dabodabokedana edi waibadamo yai yawasanida. ⁷² Maimaituwa eda magumagula i launuwatoyedi bi ena waianina waiwaiyawina i voivoiyena i noŋotiwata. ⁷³⁻⁷⁴ Tana eda magula Eiblaŋam lisinemo i giuwapa te kada gaviya nimedimo yai yawasanida, bi yai anineda te mote manailida tana aubaina tamai taupaula, ⁷⁵ te taila waiyawa bi eda yawasana didimanidimo laŋan matabuna tana matanemo ta miya. ⁷⁶ Bi tam natugu kaka sai isamna Maimaituwa Saŋasaŋa Guletina taugiuwatana, banina tam kaka Bada ena eta kwa yawasi. ⁷⁷ Bi ena lava kwa giuwedi te yawasana sai anine bi Maimaituwa edi gebogebo ya noŋoti kamaŋedi. ⁷⁸ Eda Maimaituwa ena launuwatoi dabanemo te yawasana valivaliuna maibena olaolala suwelina ya viteda.‡ ⁷⁹ Bi mabai peki boimatuwina gwagwanemo sa miyamiyana, ya lai yanedi bi nuwauba etanaŋa yai dolidi.”

⁸⁰ Diyon i didiga bi aluwemo i gailisi bi tana kalakalalelemo i miyana eete i tava Israeeli lavedi lisidimo bi ena noya i waitubu.

‡ **1:78:** Olaolala yanayanana malamo, sebuna te ya vakitada.

2

Yesu ena tubuḡa

¹ Mba laḡandimo, Sisa Ogastas Loum dobuna bi dobu ḡesaudi ena waibadamo a miyamiyana i giuvavasaḡedi te sensas sa voiye. ² Niga sensasna ba sensas dolidolina i tubuḡa Kwaliniyas Sailiya i waigabemaniyena laḡannemo. ³ Lava matabudi a nawa edi tauniḡa isedi sivu saḡedi aubaina. ⁴ Bi kota Diyosep Nasalet malagaina Galili noponemo i modina, bi i nawa Diudiyamo ḡalibona Deivida ena taun Betliḡemmo, banina tana ba Deivida ena tubulelesa. ⁵ Meli wala ai anine te Diyosep ya naḡi bi tana mabwagana a nawa isedi ausivu saḡedimo. ⁶ Tedi ḡome a miyamiya bi gomana ena tubuḡa laḡanna i tava. ⁷ Kamaina bi Meli natuna tautuweḡina, gomana olotona i bewa. Bi tana galamo i suma bi ḡamoḡamo edi ḡedaḡemo* i waikena, banina balekimo mote bamo edi gabu.

Sipu taulabedi bi aneya

⁸ Bi mba dudubalinemo sipu taulabedi wapumo edi sipu a kitakita watedi. ⁹ Bi noi taunana te Bada ena aneya lisidimo i laumaḡata bi Bada namalina i yanayana kwai-viviledi ba tedi a gusu. ¹⁰ Bi aneya i giuwedina gado, “Koma naila, tagu yasisi dididigina giuna visuvisuna ya yovoyovoḡe lava matabudi aubaidi. ¹¹ Niganana Deivida ena taunnimo ba tauwaiyawasana i tubuḡa, tana ba Keliso†, Bada. ¹² Bi mataila kaka ko kita te gomana galamo sumasumana, ḡamoḡamo edi ḡedaḡamo

* **2:7:** Ḡamoḡamo edi ani laukani † **2:11:** Vinevine kamaḡena

ya kenakena.” ¹³ Mba taunana te malaḡa aneya kumdi a laumaḡata bi aneya edi bada waitena a sale, Maimaituwa a kakasaḡesaḡe bi a giugiuna gado, ¹⁴ “Malamo namala Maimaituwa lisinemo bi nuwauba dobumo lava mabai lisidimo ya wainuwavisuna.” ¹⁵ Laḡannemo aneya a munaḡana Lmalamo ba sipu taulabedi taudiḡa ai giugiuna gado, “Tada ta nawa Betliḡemmo te niga kauwina i tubuḡana ta kita, Bada i giugiuwedana mainana.” ¹⁶ Mba ḡome sipu taulabedi a velau makai te Meli bi Diyosep a banavidi bi kota gomana a kita ḡamoḡamo edi ḡedaḡamo i kenakena. ¹⁷ Laḡannemo sipu taulabedi gomana Yesu a kitakita ba giuna ai dabalali nawe. ¹⁸ Bi lava sipu taulabedi edi giu a vaivaiyena ba a sove. ¹⁹ Bi niga kauwidi matabudi Meli noponemo i noḡotiwatedi. ²⁰ Bi sipu taulabedi a munaḡa edi gougoumo, namala bi kasasaḡesaḡe Maimaituwa a vite, banina kauwa matabudi a vaiyedi bi a kitedi aneya i giugiuwedina mainana a tubuḡa.

Yesu a natome pali vanuwinemo

²¹ Laḡan 8 mulidimo gomana kwapi bwali i vai bi ai isana Yesu. Mba isana ba aneya wala Meli i gei vite muliḡa kaka i bwaga. ²² Mousis ena waḡake luvanemo, mila koḡa kamaḡedi ena laḡan i kovi mulinemo ba Diyosep bi Meli, Yesu a nawe Yelusalememo bi Bada a vite kamaḡe. ²³ Bada ena waḡakemo i giuna gado, “Gomana olotona gei tubuḡina ba Bada kwa vite kamaḡe.” ²⁴ Bi puyo ani lausewasewa Bada ena waḡakemo i giuna gado, “Gabubu masepana bi mwanuwa lauewalidi labu.” ²⁵ Ḡome

Yelusalemmo ba oloto isana Simiyon, tana ba lava dididimanina bi waiwaipatumuna. Tana ba Keliso i labelabe te ya nato bi Israel yai yawasani bi aluwa waiyawa ba tana vaitena. ²⁶ Aluwa waiyawa i wailove te tana mote ima peki eete Bada Keliso ya kita. ²⁷ Aluwa Simiyon i lauuetadoliye te i nawa pali vanuwinemo. Ġome Diyosep bi Meli gomana Yesu a tavaite te waiġake bai i giugiuwena mainana a voiye. ²⁸ Simiyon gomana i bewa bi Maimaituwa i kasaġesaġena gado, ²⁹ “Bada ġaiġailisim, kuna giuwapa te em taupaula nuwaubemo kwa giukamaġegu yà nawa.”[‡] ³⁰ Banina tauwaiyawasana kuna giukamaġena aubaimai mataotigumo e kita. ³¹ Tam kuna vovononoġena lava matabudi aubaidi. ³² Em ġowana tana taunana yanayana ya kamaġati eteni lavedi lisidimo. Bi kota tana taunana Israel lavedi lisidimo namala ya kamaġati. ³³ Simiyon ena gagalimo ba gomana tinana bi tamana a tatava. ³⁴ Simiyon i kavisuvisudi bi gomana tinana i giuwena gado, “Niga gomenina ba Maimaituwa i vine te tana taunana kaka Israel lavedi wapewapedi ya voyedi te sa kuluva bi kota Israel lavedi wapewapedi ya voyedi te sa moito saġa. Tana ba Maimaituwa ena mataila i giukamaġe te lava wapewapedi kaka sai dibodiboġi. ³⁵ Tana ya voyedi te edi noġota nopodimo kenekenedi sai maġatidi. Bi tam kaka yavi nuwapoum ya gwalina maibena naipi.” ³⁶ Mba ġome taugiuwatana waivinina isana Ana, Panuwela natuna Asa damna no-

[‡] 2:29: Ee kwa giu kamaġegu ya peki.

ponemo bi tana ba i magula kauwa. Tedi a naḡi bi a miyana kwalabu wapana 7 te mwanaena i peki. ³⁷ Bi Ana i iwape bi i miyana kwalabu wapana 84. Tana pali vanuwina mote i gosegose, suwala bi dudubala udimo bi palimo Maimaituwa i laulauduneye. ³⁸ Ġome Simiyon, Meli bi Diyosep vaitedi a waigiugiu te Ana i tava lisidimo. Bi Maimaituwa i waiebone bi gomana Yesu i giuwaimaḡati, tedi mabai Maimaituwa a labelabe te Yelusalem yai yawasani.

Meli bi Diyosep a munaḡa Nasaletimo

³⁹ Laḡannemo Diyosep bi Meli bai matabuna Bada ena waigake i giugiuwedina ai kovi, ba a munaḡa edi malagai Nasaleti Galili noponemo. ⁴⁰ Gomana Yesu i didiga, ḡailisi i vai bi nuwayuauya i waiwanavu bi Maimaituwa ena kavisuvisu ba tana lisinemo.

Gomana Yesu pali vanuwinemo

⁴¹ Kwalabu onena Meli bi Diyosep a nawanawa Yeluslemmo, vawaitauli soina aubaina. ⁴² Sauginemo Yesu ena kwalabu i wai 12 ba a nawa vawaitauli soina aubaina. ⁴³ Mba ḡome soi i kovi bi a munamunaḡa ba Yesu i miya gwasa Yeluslemmo. Tinana bi tamana mote a sibe. ⁴⁴ Tedi ai noḡota bena Yesu lava kumdi nopodimo. Sauginemo mote a kita edi lava bi edi dam lavedi noponemo ba tavuḡena ai tubu. ⁴⁵ Tedi Yesu mote a banavi taunana aubaina a munaḡa Yeluslemmo tavuḡena aubaina. ⁴⁶ Suwala waifaioninemo kaka Yesu a banavi, pali vanuwinemo, i miya Diu tauwailovelovedi i waibeyavaiyedi bi lisidimo i waiwaitala. ⁴⁷ Bi

gome Yesu lava matabudi edi giu i waimunedi bi a vaivaiyena ba ena nuwayuaya a soveye. ⁴⁸ Laḡannemo tinana bi tamana a kitakita ba a tagugu bi tinana i giuwena gado, “Natugu, bai aubaina niga kauwina kuna voiye? Tamam bi tagu ba kei nuwaboya kauwa bi ke tavutavuḡem.” ⁴⁹ Yesu giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina tagu kona tavutavuḡegu? Temi ko sibe te tagu Tamagu ena vanuwemo.” ⁵⁰ Bi tana bai i giugiuwedina banina mote a sibe. ⁵¹ Kamaina bi Yesu i waikalina kabi te tinana bi tamana waitedi a munaḡa Nasalet. Bi tinana ba niga kauwidi matabudi noponemo i noḡoti watedi. ⁵² Bi Yesu nuwayuaya waitena i dididiga ba Maimaituwa bi lava nuwedi i laukwasilidi.

3

Diyon taukabulu eta i yawasi

(Met 3:1-12, Mak 1:1-8, Dyn 1:19-28)

¹ Laḡannemo ḡalibona Sisa Taibeliyas, tana waibadamo i miyana ena kwalabu ba wai 15 nemo, bi mba laḡannemo Pontis Paelat tana Diudiya plovins gabemanina bi Alodi tana Galili plovins guyauna bi tasina Pilip ba Ituliya bi Talakontis edi guyau bi Lisaniyas tana Abilena guyauna. ² Bi Anas bi Kaiyapas ba tedi pilisi saḡasaḡa guletidi. Mba lavedi edi waibada laḡannemo ba Sakalaiya natuna Diyon kalakalalelemo i miyamiya bi Maimaituwa giuna lisinemo i yovo. ³ Kamaina bi Diyon i nawa Diyoudan gaubina diyanaḡa malagai matabudi nopodiḡa bi lava lisidimo i lauguguyana gado, “Emi gebogebo ko gosedi bi ko bulu yovo te

Maimaituwa emi gebogebo ya noḡotikamaḡedi.

⁴ Maibena taugiuwatana Aisaiya kalinana a gilugilumina niga mainana i giu: ‘Lava kalakalalelemo ya binabinauna gado,

“Bada ena nato aubaina eta ko yawasi, ena ani nato ko kadidimani.

⁵ Gwagwa matabudi ko ḡuluvidi bi oya bi dabatuwa ko keli waiwapuwapudi.

Eta balebaledi ko kadidimanidi bi ani nawa ko kasabusabu kauwe.

⁶ Mba ḡome kaka Maimaituwa bainewa yai yawasanidina lava matabudi sa kita.”

⁷ Ḡome lava kumdi laubuluyovo aubaina a natonatona Diyon lisinemo bi i giuwedina gado, “Temi salama natunatuna, aiyai i giuwemi te Maimaituwa ena kovoḡa ya giu kamaḡe yovoḡena ko naile kamaḡe? ⁸ Taunana aubaina kauwa visuvisudi ko voyiedi te lava sa kita te temi kona nuwavitala. Bi komai noḡota gado,

“Tada Eiblaḡam natunatuna aubaina te lisidemo mote kaka bai gebogebona ima tubuḡa.’ Yà giugiuwemi te Maimaituwa ḡemoḡemotina niga ḡakimidi ya voyiedi te Eiblaḡam ena tubulelesa.

⁹ Bada kaikana ḡadivi i wainono te bamo kaidi bi mote sima votavota kauwa ba pakedimo ya oi kamaḡedi bi yai kalaḡosedi.” ¹⁰ Ḡome lava kumdi ai talana gado, “Niganana bai ka voyie?”

¹¹ Bi Diyon giu i waimunena gado, “Aiyai bi kwama labu lisimmo ba ḡemota em tau waikwama geḡana kwa vite, bi kota kani mainana ko voyie.”

¹² Takisi taulaitupana a nato kabulu aubaina bi ai talayena gado, “Tauwailovelove, tama bai ka voyie?” ¹³ Bi Diyon i giuwedina gado, “Takis a

giugiuwemina luvanemo mainana ko laitupa bi mote koma tausaḡe.” ¹⁴ Bi ḡaviḡaviyidi ḡesaudi vaitedi kota ai talayena gado, “Bi kota tama bai ka voiye?” Bi tana i giuwedina gado, “Lava mote koma laukivi gebogeboyedi bi mote koma giu waigusugusudi bi edi mane koma legaudi. Temi emi maiia taunaḡa koi nuwavisuye.” ¹⁵ Ḡome lava matabudi tauwaiyawasana a labelabena ai noḡota Diyon lisinemo te tana taunana bena Keliso tauwaiyawasana. ¹⁶ Bi geḡa te Diyon i giuwedina gado, “Tagu gaubemo yà waibulumi bi lava muliguḡa ya natonatona tana lava dididigina bi saḡasaḡa guletina bi tagu mote visuvisugu te ena kaḡesuma yà kaikamaḡe. Tana kaka Aluwa Waiyawemo bi kaimo yà kabulumi. ¹⁷ Tana visu bi gebogebo lavedi ya dailidina maibena laisi. Tana laisi ya tutu bi ya ḡini yavalemo bi yavala laisi kwapina ya suve te tabunemo bi banina tabunemo. Muliḡa tana laisi banidi ya legaudi bi ena susuḡumo ya sivudi bi kwapidi kai kalakalati nonoḡinemo yai kalaḡosedi.”

¹⁸ Ḡome Diyon kauwa wapewapedimo giu visu-visuna i laulauguguyae bi lava i giugiusagusagudi te edi yawasana sa vaitedi.

(Met 14:3-5, Mak 6:17-20)

¹⁹ Diyon lava wapawapa matedimo gabemani Alodi dabana i saḡai, banina Alodi tasina ena vesala Elodiyas i kwaya vai, bi ena gebogebo ḡesaudi vaitedi dabedimo. ²⁰ Kamaina bi Alodi kauwa gebogebo otina i voyiena ba Diyon bili-welokomo i sako nawe bi ena gebogebo i kadidigi otiḡe.

Yesu ena buluyovo laḡanina
(Met 3:13-17, Mak 1:9-11, Dyn 1:32-34)

²¹ Muliḡa kaka Alodi Diyon biliwelokomo i sako nawena bi dolinemo Diyon lava matabudi i kabulu kovidi bi kota Yesu i kabulu. Ġome Yesu i laulaupali ba mala i nuwa wasa ²² bi Aluwa Waiyawa i yovona lisinemo maibena mwanuwa gabubu. Bi kalina malamo i yovona gado, “Tam tagu natugu nuwagu kwa vaivai bi tagu ya wainuwavisuna tam lisimmo.”

Yesu tamatamana lelesina
(Met 1:1-17)

²³ Sauginemo Yesu ena kwalabu 30 bi ena noya i waitubu lava lisidimo. Bi lava a wainoḡota bena kage tana ba Diyousep natuna bi Diyousep ba Eli natuna ²⁴ bi Eli ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Livai natuna bi Livai ba tana Melki natuna bi Melki ba tana Danai natuna bi Danai ba tana Diyousep natuna. ²⁵ Bi Diyousep ba tana Matatiyas natuna bi Matatiyas ba tana Eimos natuna bi Eimos ba tana Naum natuna bi Naum ba tana Esli natuna bi Esli ba tana Nagai natuna ²⁶ bi Nagai ba tana Mat natuna bi Mat ba tana Matatiyas natuna bi Matatiyas ba tana Semin natuna bi Semin ba tana Diosek natuna bi Diosek ba tana Dioda natuna ²⁷ bi Dioda ba tana Dionan natuna bi Dionan ba tana Leḡesa natuna bi Leḡesa ba tana Selubabel natuna bi Selubabel ba tana Setiel natuna bi Setiel ba tana Neli natuna ²⁸ bi Neli ba tana Melki natuna bi Melki ba tana Adi natuna bi Adi ba tana Kosam natuna bi Kosam ba tana Elmada natuna bi Elmada ba tana Elu natuna ²⁹ bi Elu ba tana Diyosuwa natuna bi Diyosuwa ba tana Eliyesa natuna bi Eliyesa ba

tana Diyolim natuna bi Diyolim ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Livai natuna, bi Livai³⁰ ba tana Simiyon natuna bi Simiyon ba tana Diuda natuna bi Diuda ba tana Diyousep natuna bi Diyousep ba tana Diyonam natuna bi Diyonam ba tana Eliakim natuna,³¹ bi Eliakim ba tana Meleya natuna bi Meleya ba tana Menna natuna bi Menna ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Neitan natuna bi Neitan ba tana Deivid natuna³² bi Deivid ba tana Diyesi natuna bi Diyesi ba tana Obed natuna bi Obed ba tana Bowas natuna. Bi Bowas ba tana Salmon natuna bi Salmon ba tana Nason natuna³³ bi Nason ba tana Aminadab natuna bi Aminadab ba tana Admin natuna bi Admin ba tana Ani natuna bi Ani ba tana Eslon natuna bi Eslon ba tana Peles natuna bi Peles ba tana Diuda natuna³⁴ bi Diuda ba tana Deikap natuna bi Deikap ba tana Aisik natuna bi Aisik ba tana Eiblaḡam natuna bi Ablaḡam ba tana Tela natuna bi Tela ba tana Naḡo natuna³⁵ bi Naḡo ba tana Selug natuna bi Selug ba tana Leu natuna bi Leu ba tana Peleg natuna bi Peleg ba tana Eba natuna bi Eba ba tana Sela natuna³⁶ bi Sela ba tana Keinan natuna bi Keinan ba tana Apesad natuna bi Apesad ba tana Sem natuna bi Sem ba tana Nowa natuna bi Nowa ba tana Lemeki natuna³⁷ bi Lemeki ba tana Metusala natuna bi Metusala ba tana Inoki natuna bi Inoki ba tana Daledi natuna bi Daledi ba tana Maḡalel natuna bi Maḡalel ba tana Kenon natuna³⁸ bi Kenon ba tana Enos natuna bi Enos ba tana Seta natuna bi Seta ba tana Adam natuna bi Adam ba Maimaituwa natuna.

*Seitan Yesu i wailaulubu
(Met 4:1-11, Mak 1:12,13)*

¹ Yesu Diyodan gaubinemo bi i munamunaḡa ba Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi i waidoli nawe kalakalalelemo. ² Ḡome laḡan 40 mulidimo Seitan i tava Yesu taikuluna aubaina. Mba laḡandimo tana mote bai i kani bi laḡanidi mulidimo ba Yesu kani i peki.

³ Kamaina bi Seitan Yesu i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa natuna, ba niga ḡakimina kwa giuwe te yaila buledi bi kwa kani.”

⁴ Geḡa te Yesu giu i waimunena gado, “Geḡa! Gilugilumina ya giugiu te lava mote kaka buledimo sima miya.”*

⁵ Kamaina bi Seitan Yesu i waidoli nawe oya dabaotinemo bi dobu ena waiguyau matabuna i wailove. ⁶ Bi Seitan Yesu i giuwena gado, “Tagu waibada bi waiguyau namanamalidi matabudi yà vitem, niga mwalidi ba Maimaituwa i vitegu bi tagu ḡemoḡemotina lava aiyai e ḡoyeḡoyena ba yà vite.” ⁷ Bamoda kwa lauduneyeguna ba waibada matabuna ya vitem.

⁸ Yesu giu i waimunena gado, “Geḡa! Gilugiluminemo ya giugiu te Bada em Maimaituwa tau-naḡa kwa lauduneye bi aubaina kwai taupaula.”†

⁹ Kamaina bi Seitan Yesu i waidoli nawe Yelusalemmo bi i voiye te pali vanuwina dabalana isu otinemo i moito bi i giuna gado, “Bamoda tam Maimaituwa natuna ba niga ḡome kwa pwalaḡe yovoḡem. ¹⁰ Banina gilugiluminemo ya giugiu te tana kaka ena aneya

* **4:4:** Deut 8:3 † **4:8:** Deut 6:13.

ya lauegelidi te sa moito galamem bi sa labe kauwem. ¹¹ Bi kota tedi nimedimo sa kaididi saḡem te mote kaḡem ḡakimemo kumai tutu.”‡

¹² Bi Yesu giu i waimunena gado, “Geḡa! Gilugiluminemo ya giugiu te Bada em Maimaituwa mote kumai laulubu.”§

¹³ Sauginemo Seitan kauwa matabudimo Yesu i wailaulubu kovi, ba i gose bi laḡan kauwemo kaka yai laulubu munaḡe.

*Yesu ena noya Galilimo i waitubu
(Met 4:12-17, Mak 1:14-15)*

¹⁴ Kamaina bi Yesu i nawa Galilimo bi Aluwa Waiyawa ena ḡailisi yaḡolo tana vaitena. Gome Yesu giuna i dabalala te Galili dobuna matabuna i nawa yaḡosi. ¹⁵ Bi edi bolu vanuwidiḡa i wailovelove nawa bi lava matabudi tana a kakasaḡesaḡe.

*Nasalet lavedi Yesu a miya tautauliye
(Met 13:53-58, Mak 6:1-6)*

¹⁶ Yesu i munaḡa Nasaletimo, ena ani didigemo. Bi waiyawasi laḡanina ḡemota tana i nawa bolu vanuwinememo, maibena bainewa Waiyawasi laḡandimo i voivoiyena mainana. Tana i moitona ba gilugilumina iyevina aubaina. ¹⁷ Kamaina bi Taugiuwatana Aisaiya ena buka a vite bi i tapale te giluma bamo i giuna gado,

¹⁸ “Bada Aluwina tagu nopogumo, banina tana i vinegu te giu visuvisuna lava wainuwatoitoidi lisidimo ya lauguguyae. Tana i giu kamaḡegu te lava panipanimo miyemiyedi ya giuwedi te tedi kaka

‡ 4:11: Ps 91:11-12 § 4:12: Deut 6:16.

panipani sa potiyovo kamaḡe bi
matapotepotedi yà giuwedi
te sai kita munaḡa.

Bi kota lava edi lava sa laulau kivigebogeboyed-
ina yài yawasanidi.”

¹⁹ Bi yài noyanoyana gado, “Niganana laḡan i
tava
te Bada ena lava yai yawasanidi.”

²⁰ Ġome Yesu buka i gudu bi taupaula i vite
munaḡe te i miyatulu. Bi bolu vanuwinemo
lava matabudi Yesu a kitadidi. ²¹ Ġome Yesu
giu i waitubuna gado, “Niganana giuna kona
vaivaiyena ba banina i tubuḡa.”

²² Bi lava matabudi ena giu visuvisudi a sovedi
bi isana a kasaḡesaḡe bi a giuna gado, “Tana bena
Diyosep natuna, bi bainewa te niga mainana ya
giugiu?”

²³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu e sibena
ba niga giunemo male koi giugiuwegu, ‘Doketa,
ku waiyawasani munaḡem.’ Tama ke vaiyem
te Kapeniyamo bai kuna voivoiyedina, mainana
kota niga em malagaimo kwa voyiedi.” ²⁴ Yesu
i giuna gado, “Tagu yà giugiu kauwemi te,
taugiuwatana ena malagai lavedi kaka sa daboke.

²⁵ Yà giugiu kauwemi, taugiuwatana Elaidiya ena
saugemo, ba Israel noponemo iwaiwape a wapa
kauwa. Bi suwala kalakaladada i lalanina ba
kwalabu faiona bi nawalai 6 nopodimo, mba
dobuna matabuna ba gomala i nawa yaḡosi.

²⁶ Bi Bada mote Elaidiya i giu kamaḡe aiyai
ḡesau lisinemo Israel noponemo. Bi kamaina
te tana i giukamaḡe nawena malagai Salepa-
timo, iwape i miyamiyana lisinemo Sidon no-

ponemo.** 27 Bi kota mainana taugiuwatana Elisa ena laḡanimo Israel noponemo, lava wape-wapedi sida kapa i vaidi. Bi ḡome mote aiyai ḡesauna i waiyawasani te Sailiya olotona isana Naman taunaḡa i waiyawasani.”

28 Laḡannemo lava bolu vanuwinemo mba giuna a vaivaiye ba nuwedi i laimedimedi. 29 Tedi a miya moito Yesu a solu, taun a potiyovo kamaḡe bi a nawena oya isunemo daki dabanemo. Bi a ḡoḡoena maso Yesu dakimo ai lavakui, 30 bi geḡa te tana lava nopodimo i kwalakusu.

*Yesu aluwa gebogebona i kwavivai
(Mak 1:21-28)*

31 Mba ḡome te Yesu i nawa Kapeniyam tauninemo, Galili plovinsna noponemo bi Waiyawasi laḡandimo tana lava i waiwailovedi. 32 Bi ena wailove a soveyena, banina ena gagali ba waibada vaitena. 33 Bolu vanuwina noponemo oloto aluwa gebogebona i sunesuneina, kalinana didiginemo i binauna gado, 34 “Ei, tam bai lisimaimo kwa voiye, Nasalet Yesuna! Tam kuna natona kwa kagegebomai, ee? Tagu e sibem te tam aiyai: Tam ba Maimaituwa ena tauwainoyanoya waiwaiyawim.”

35 Yesu kalinana bagibaginemo aluwa gebogebona i giuwena gado, “Kumiya moimoisili bi oloto kwa potiyovo kamaḡe!” Ḣome aluwa gebogebona oloto i pwalaḡe yovoḡe doḡamo lava mate-dimo bi i potiyovo kamaḡe bi mote i waikelo.

** 4:26: 1Ḡa 17:8-16

³⁶ Lava matabudi a sove bi edi lava vaitedi ai giugiuna gado, “Tana ena wailovelove ba waibada bi gailisi vaitena te aluwa gebogebodi ya giuwedi bi sa potipotiyovo.” ³⁷ Bi Yesu giuna mba dobuna matabuna i nawa yaḡosi.

*Yesu lava wapewapedi i waiyawasanidi
(Met 8:14-17, Mak 1:29-34)*

³⁸ Yesu bolu vanuwina i gose bi i nawa Saimon ena vanuwemo. Gome Saimon lawana i kita sida gaugaululu i vai bi Yesu ai baḡa te ya sagu, banina tana i sida kauwa. ³⁹ Yesu i nawa waivini i kenakenana diyanemo i moito bi gaugaululu i kaipasine te waivini ya gose kamaḡe. Gaugaululu waivini i gose bi tana maḡemota i kena moito te i waikanidi.

⁴⁰ Bi mba aubiganemo suwala bulubulumo, lava wapewapedi edi lava sida tabudi bi tabudi a vaivaidina a tavaitedi Yesu lisinemo. Tana ḡemoḡemotaḡa i taukonidi bi i waiyawasanidi.

⁴¹ Bi kota aluwa gebogebodi lava wapewapedi a sunesuneidina i kwavidi a potiyovo. Bi a binabinauna gado, “Tam taunana Maimaituwa natuna!”

Bi Yesu i giuwedi te a lautautau bi i voiyedi te mote a giu, banina tedi a sibe te tana taunana Keliso.

⁴² Laḡan sakosakomo Yesu i nawa dobu ḡuyuwinemo, laupali aubaina. Bi lava a tavutavuḡe bi laḡannemo a banavina ba ai baḡa te maso mote i ḡosedidi. ⁴³ Bi geḡa te tana i giuwedina gado, “Tagu kota Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna ya lauguguyae taun ḡesaudimo, mba taunana aubaina Maimaituwa i giukamaḡegu te

e yovo.” ⁴⁴ Kamaina bi Diudiya noponemo, bolu vanuwidiḡa Yesu i lauguguya nawa.

5

Yesu tauwaikaiwatana i yogedi

(Met 4:18-22, Mak 1:16-20)

¹ Laḡan ḡemota Yesu Genasalet* topana diyanemo i moimoito bi Maimaituwa giuna i laulauguguyaye. Bi lava kumdi a tava a dubutawi bi a waibeya vaiye. ² Bi tana taugomo i kitedi edi waga labu a solusaḡedi gelemo bi edi gomo a koḡekoḡedi. ³ Tana i moito saḡa Saimon† ena wagamo bi i miyatulu. Bi i waibaḡa te ya taududunawe topamo bi lava kumdi wailovelovedi i waitubu. ⁴ Laḡannemo i giugiu kovi ba Saimon i giuwena gado, “Waga kwa taududunawe topa pounemo bi em lava waitedi emi gomo ko sivu yovoḡedi bi iyana ko konedi.” ⁵ Kamaina bi Saimon giu i waimunena gado, “Bada, tama dudubala lofalofa ke gomo gulata bi mote iyana ke konedi. Bi em giu aubaina te gomo ka sivuyovoḡedi.” ⁶ Laḡannemo edi gomo a sivuyovoḡedi ba iyana wapewapedi a konedi bi ḡotona te maso edi gomo a nuwalisi. ⁷ Taunana aubaina waga ḡesaunemo edi lava a laumatakamotaedi te sa nato sa sagudi. Ḡome te edi lava a nato a sagudi te wagedi a waiwanavudi bi wagedi ḡotona te maso a bulu. ⁸ Laḡannemo Saimon niga kauwina i kitakita ba tuwapekanemo i kuluva Yesu kaḡepakanemo bi

* **5:1:** Genasalet Ganasalet ba Galili isana ḡesauna. † **5:3:** Saimon ba Pita isana ḡesauna.

i giuna gado, “Tagu gebogebo lavagu, kwa ḡose kamaḡegu.”⁹ Tana ena lava vaitedi a sove gulata, banina tedi iyana wapewapedi a konedi.¹⁰ Bi ena lava Diyemesi bi Diyon, Diyebedi natunatuna kota a sove. Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Mote kuma naila, niganana bi noi i saḡa i nawana, temi kaka lava ko konedi.”¹¹ Bi tedi maḡemota edi waga a solu saḡedi gelemo, mwali matabudi a ḡosedi bi Yesu a kaiwata.

*Yesu oloto kapa vaivaina i waiyawasani
(Met 8:1-4, Mak 1:40-45)*

¹² Bi taun ḡesaunemo Yesu oloto sida kapa vaivaina i banavi. Bi sauginemo oloto Yesu i kitakita ba i laudulu yovona doḡamo bi i giuna gado, “Bada, bamoda kuma ḡoe te kwai yawasanigu.”

¹³ Kamaina bi Yesu oloto i kita bi nimana i tuḡu te i taukoni bi i giuwena gado, “Yà ḡoeḡoena kwa yawasana.” Mote lofana te sida kapa oloto i ḡose bi i yawasana.¹⁴ Kamaina bi Yesu oloto i waiḡakena gado, “Bai i tubutubuḡana mote aiyai ḡesauna kuma giuwe, kwa nawa pilisi sewasewa taugabuna lisinemo bi ya kitam. Bi Mousis sewasewa i giugiuwena kwa voiye te lava sa kitam te kuna yawasana.”[‡] ¹⁵ Bi geḡa te oloto i nawa bi bai lisinemo i tubutubuḡana giuna i kadidigi. Taunana aubaina te lava kumdi a tava Yesu lisinemo bi giu visuvisuna a vaiye te edi sidamo i waiyawasanidi.¹⁶ Bi laḡan onena Yesu i ḡosedi bi i nawanawa dobu ḡuyuwidimo pali aubaina.

[‡] 5:14: Lev 14:2-32

*Yesu oloto tunipekipekina i waiyawasani
(Met 9:1-8, Mak 2:1-2)*

¹⁷ Laḡan ḡemota Yesu i waiwailovelove, Palisi§ bi waiḡake tauwailovelovena babadidi ḡome a miyamiya. Tedi ba Galili, Diudiya bi Yelusalem nopodimo malagai onediḡa a tava. Bi Bada ena ḡailisi ba Yesu lisinemo te waiyawasana i voivoiyedi. ¹⁸ Bi ooloto ḡesaudi edi tau tunipekipekina latilatina a avali tavaite. Bi a ḡoeḡoena maso a saḡena vanuwa noponemo, Yesu matanemo ai kena. ¹⁹ Bi a kitakita te lava kumna vanuwa ai wanavu. Taunana aubaina a saḡa noke vanuwa dabanemo te Yesu i moimoitona luvaluvanemo, bwada a koiyavusi bi edi tau latilatina ai dawe yovoḡena Yesu matanemo. ²⁰ Sauginemo Yesu edi waisumaḡa i kitakita ba oloto i giuwena gado, “Egu tau em gebogebo e noḡoti kamaḡedi.”

²¹ Palisi bi waiḡake tauwailovelovena mai giuna a vaivaiye ba taudiḡa ai giugiuna gado, “Tana ya noḡonoḡoti munaḡe te bena i saḡa gulata, mba ya waidiboḡa. Maimaituwa taunaḡa gebogebo taunoḡoti kamaḡedi, mote aiyai ḡesauna.” ²² Yesu edi noḡota i sibedi taunana aubaina i waitalayedina gado, “Bai aubaina nopomimo niga mainana ko waiwainoḡota?” ²³ Bai giuna i tekateka, “Em gebogebo e noḡoti kamaḡedi ee ku moito bi kwa nawa? ²⁴ Taunana aubaina niganana kaka yaì lovemi te ko sibe, te niga dobunemo Tana Taunana Natuna waibada i

§ 5:17: Lava nuwanuwasageḡedi, waiḡake taukaiwatedi bi geḡa te mote lava wainuwatoitoidi a sagusagudi

vai te gebogebo ya noḡoti kamaḡedi.”

Kamaina bi Yesu i tauvitale oloto tunipekipekina i giuwena gado, “Ku kena moito, em latilati kwa vai bi kwa nawa em vanuwemo.” ²⁵ Noi taunana te lava matabudi a kitakita bi oloto i miya moito, ena latilati i vai bi Maimaituwa lisinemo makakasaḡesaḡena i nawa ena vanuwemo. ²⁶ Tedi naila ika gusugusudi bi a sove gulata, bi Maimaituwa a kasaḡesaḡena gado, “Tama niganana anisove kauwina ke kita.”

Yesu Livai i vine
(*Met 9:9-13, Mak 2:13-17*)

²⁷ Niga kauwina mulinemo Yesu malagai i potiyovo kamaḡe bi i nawanawa te takis taulaitupana isana Livai i kita, ena anibagibagimo i miyamiya. Kamaina bi Yesu i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.” ²⁸ Noi taunana te Livai i miya moito, bai matabudi i gose kamaḡedi bi Yesu i kaiwata.

²⁹ Mba mulinemo Livai ena vanuwemo soi dididiga Yesu aubaina i voiye, bi ḡome ba takis taulaitupedi kumna bi lava ḡesaudi vaitedi a kanikani. ³⁰ Kamaina bi palisi bi waiḡake tauwailovelovena, Yesu ena tauwaikaiwatana a giu vitavitaledina gado, “Temi bai aubaina takis taulaitupana bi gebogebo lavedi vaitedi ko kanikani?”

³¹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Lava yawayawasanidi mote doketa sima ḡoeḡoe bi lava sidesidedi taudidi doketa sa ḡoeḡoe. ³² Tagu e tavana mote didimana lavedi aubaidi bi gebogebo lavedi aubaidi te sa laukuvasa.”

Yesu ena wailovelove ba tabuna kaka Palisi edi wailovelove

(Met 9:14-17, Mak 2:18-22)

³³ Lava ḡesaudi Yesu a giuwena gado, “Diyon ena tauwaikaiwatana maḡemoḡemotaḡa sa udi-udi bi sa laulaupali, bi kota palisi edi tauwaikaiwatana mainana sa voivoiye. Bi tam em tauwaikaiwatana bai aubaina sa kanikani bi sa tegotego?”

³⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bainewa te maso lawelawena ena tauliso sa udi? Laḡannemo tana vaitena sa miyamiya ba mote sima udi. ³⁵ Laḡan ya tava te tana ena tauwaikaiwatana lisidimo sa kaikamaḡena, kaka tedi sa udi.”

³⁶ Yesu niga lautaulalana i giuwedina gado, “Lava mote gala valivaliuna selepina ima vai bi gala wadubonemo ima popo waḡemoti. Bamoda mainana bi i voiyyena ba gala valivaliuna ya nuwalisi, bi gala valivaliuna mote luvana te gala wadubona vaitena sima popo waḡemotidi. ³⁷ Bi lava mote wain valivaliuna ima vai bi kwagi wadubonemo ima ḡini, male kwagi wadubona ya nuwatili te wain ya nuwaḡini bi kwagi ya gebo-gebo. ³⁸ Wain valivaliuna kamaina te kwagi valivaliunemo ko ḡini. ³⁹ Lava aiyai wain wadubona i tegotegona ba mote wain valivaliuna tegona ima ḡoḡoḡo, taunana aubaina ya giugiuna gado, ‘Wain valivaliuna tegona mote i visu.’ ”**

** **5:39:** Wain wadubona bi valivaliuna ba: Lava aiyai bi yawasana wadubonemo ya miyamiyana ba yawasana valivaliuna mote ima ḡoḡoḡo, banina tana ya noḡonoḡoti te yawasana wadubona ba i visuna kaka yawasana valivaliuna.

6

Waiyawasi Laḡanina Ena Waitala (Met 12:1-8, Mak 2:23-28)

¹ Waiyawasi Laḡanina ḡesaunemo Yesu laisi daibina noponaḡa i nawanawa bi ḡome ena tauwaikaiwatana laisi a legaudi, a musudi bi a kanikanidi. ² Kamaina bi ḡome waiḡake babadidi mba kauwina a kitakitana, ba a giuwedina gado, “Bai aubaina Waiyawasi Laḡannemo mba kauwina kona voiye?” ³ Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo mote gilugilumina ko iyeve te Deivida bi ena lava vaitedi kani a peki ba bai i voiye? ⁴ Deivida i nawa Maimaituwa ena vanuwemo i sola saḡa bi buledi Maimaituwa vitevite wainonona i legaudi te i kani. Bi waiḡake ena luvamo mba buledidi ba pilisi taudiḡa sa kanikanidi. Bi buledi ḡesaudi kota ena lava i vitedi te a kani.” ⁵ Ḣome Yesu i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna ba Waiyawasi Laḡanina Badana.” ⁶ Bi Waiyawasi Laḡanna ḡesaunemo Yesu i nawa bolu vanuwinemo, ḡome i waiwailovelove ba oloto nima kataiyana nuwanokuna ḡome i miyamiya. ⁷ Palisi bi waiḡake tauwailovelovena a waikitawata te Waiyawasi Laḡannemo yai yawasana ee geḡa. Banina tedi a ḡoeḡoena maso bai i voiye wapa bi ai wavu. ⁸ Bi tana edi noḡota i sibe kamaina bi oloto nimana nuwanokuna i giuwena gado, “Kwa saḡa matedimo kwa moito.” Bi oloto i miya moito i saḡa lava matedimo i moito. ⁹ Yesu i giuwedina gado, “Yài talayemi, eda waiḡake bainewa i giuweda? Waiyawasi Laḡannemo ba

lava ta sagu ee ta lau kivigebogeboye. Lava tai peki ee tai yawasani?” ¹⁰ Bi ġemoġemotaġa i kita nawedi bi oloto i giuwena gado, “Nimam ku tuġu.” Bi nimana i tuġutuġu ba i yawasana.

¹¹ Bi tedi a medi gulata bi taudiġa ai ogatalavivila te Yesu lisinemo bai sa voiye. ¹² Mba laġanna i nawa kamaġe ba tana i nawa oyamo bi Maimaituwa lisinemo i laupali laġansako. ¹³ Laġan i sako olaolalemo ena tauwaikaiwatana i yogedi a tava bi wapedi 12 i vinedi te tedi giugiukamaġedi. Bi i vinevinedina isedi ba niga taudidi: ¹⁴ Saimon i wai isana Pita, bi tasina Endulu, Diyemesi, Diyoni, Pilipi bi Batolomi, ¹⁵ Met, Tomasi, Saimon sa wai isana Delot, ¹⁶ Diudas, Diyemesi natuna, bi Diudas Iskaliyot, tana tau-nana i waila Yesu kana ġaviya.

*Yesu tana tauwailovelove bi tauwaiyawasana
(Met 4:23-25)*

¹⁷ Sauginemo tedi oyamo bi a miyamiya kuluva ba dobu laiwapuwapunemo a vamoito. Yesu ena tauwaikaiwatana waitedi a moito, bi tauwaikaiwatana wapewapedi bi lava kumdi a moito kwai-vivilidi. Mba lavedi ba Diudiya, Yelusalem bi gele malagaidi, Taiya bi Sidonġa a tava. ¹⁸ Bi mba lavedi a tava Yesu au wai beyavaiyenemo te edi sidamo sa yawasana. Bi tedi mabai aluwa gebo-gebodi a sunesuneidina waitedi i waiyawasanidi. ¹⁹ Bi lava matabudi a wailaulubu te maso Yesu a taukoni, banina tana lisinemo poya i potiyovo bi lava matabudi i waiwaiyawasandi. ²⁰ Yesu ena tauwaikaiwatana niga mainana i giuwedi:

“Waiwaiyamoyamonimi ba koi nuwavisu banina Maimaituwa ena waibada ba temi aubaimi. ²¹ Koi nuwavisu temi mabai ko kanikani pekina, Maimaituwa kaka yai wanavumi. ²² Laḡannemo lava sa yoaiyemi, sa kita kamaḡemi, sa lauy-ovoḡemi bi sa giuwemi te temi ba gebogebo lavemi ba koi nuwavisu, banina temi ba Tana Taunana Natuna tauwaisumaḡena. ²³ Laḡannemo bi lisimimo mai ya tubuḡana ba koi nuwavisu, bi ko yasisi banina emi maii'a malamo ya kenakena. Ko noḡoti te wala edi magu-magula kauwina ḡemotina taugiuwatana lisidimo mainana a voivoiye.”

²⁴ “Bi i gebo kauwa te tam aiyai niganana kwa waiguyauna.

Mba kaikana em soisoi kuna vai.

²⁵ Bi i gebo kauwa te tam niganana tubuḡemo kwa wainuwavisuna,
tam kaka kani kwa peki. Bi i gebo kauwa te niganana kwa gwaigwai, laḡan muliḡa kaka kwai nuwaboya bi kwa ḡaba gulata.

²⁶ Bi i gebo kauwa te tam niganana lava sa sovesovem,
mba kauwina ḡemotinemo edi magu-magula taugiuwatana kaikaiyovudi a sovesoveyedi.”

*Em ḡaviya kwa ḡoedi
(Met 5:38-48,7:12a)*

²⁷ “Koi beyavaiya bi yà giuwemi, em ḡaviya kwa ḡoedi, bi tedi mabai sa dabodabokemna lisidimo visu kwa voiye. ²⁸ Bi tedi mabai sa

pasipasilimna kwa kavisuvisudi, bi taukageboge bom kwa laupali. ²⁹ Tana aiyai bi gadi-gadimmo i talaḡana ba kota gadigadim ḡesauna kwa vite te ya talaḡa. Bi aiyai em kwesi i vaina ba kota kwai anine te em kwama ya vai.” ³⁰ Bamoda aiyai bai i waibaḡayena ba ku vite bi aiyai em bai mwalina i vaina ba mote kuma giuwe te ima vite munaḡem. ³¹ Ko ḡoeḡoe te lava aubaimi bai sa voyena ba temi kota tedi aubaidi mainana ko voye. ³² Bamoda temi lava sa wainuwavainemna taudiḡa koi nuwavainedina ba Maimaituwa mote kaka kavisuvisu ima vitemi. Banina gebogebo lavedi kota mainana edi lava sa wainuwavainedi. ³³ Bi bamoda temi lava visuvisu lisimmo sa voivoiyena taudiḡa lisidimo ko voyena ba Maimaituwa mote kaka kavisuvisu ima vitemi. Gebogebo lavedi kota mainana sa voivoiye. ³⁴ Bi bamoda lava ko ḡoeḡoedi te emi mane sai sipona, ba temi mote kaka maii'a koma vai. Gebogebo lavedi kota mainana sa wainoḡota te edi lava sai sipo munaḡedi. ³⁵ Emi ḡaviya ko ḡoedi bi lisidimo visuvisu ko voye. Bai kona vitedina ba koma noḡonoḡoti te sa vite munaḡemi, bi emi maii'a ba dididiga malamo ya kenakena. Bamoda temi niga mainana ko voyena ba Maimaituwa Saḡasaḡa Guletina yai kawa natunemi. Banina tana ba kivina i visu lava gebogebodi bi lava mabai mote sima waiebone lisidimo. ³⁶ Ko launuwatoina maibena Tamemi malamo laulaunuwatoina.

*Mote koma etala
(Met 7:1-5)*

³⁷ “Nopomimo lava ḡesaudi koma etaledi, Maimaituwa kaka temi ya etalemi. Lava mote koma kuvalidi, Maimaituwa kaka temi ya kuvalimi. Emi lava edi gebogebo ko nogoti kamaḡedina kaka Maimaituwa emi gebogebo ya nogoti kamaḡedi. ³⁸ Lava ḡesaudi lisidimo ko soina ba Maimaituwa ya vite munagemi. Nopomi tabutabudimo ko soisoina ba mainana dabemimo kavisuvisu yai lautawidi. Bai ko voivoiyena ba mainana luvanemo Maimaituwa lisimimo ya voiye.”

³⁹ Yesu i lautaulalana gado, “Ḡemoḡemotina lava matapotapotana, ena tau matapotapotana yai etadoliye ee? Bamoda mainana sa voiyena ba labuidi dommo sa kuluva.

⁴⁰ “Gomana gilugilumina mote tauwailovelovena ima saḡa kamaḡe, geḡa! Bi tana aiyai ai lovelove kauwena ba tauwailovelovena vaitena ḡemoḡemotidi.

⁴¹ “Tam mote mašo valetim matanemo ḡasububu ku kitakita bi tam matammo mote kaitupo kuma kitakita. ⁴² Bainewa te valetim kwa giugiuwena gado, ‘Valetigu, matammo ḡasububu yà kaikamaḡe.’ Bi geḡa te tam matammo kaitupo mote ku kaikamaḡe. Tam kaikaiyovum. Dolina kaitupo matammo kwa gei kaikamaḡe kaka matam ya negavai, te valetim matanemo ḡasububu kwa kaikamaḡe.”

Kai bi Votana

(Met 7:16-20,12:33-35)

⁴³ “Bi kai visuvisuna mote votana gebogebona, kota kai gebogebona mote votana visuvisuna. ⁴⁴ Kai votanemo kaka kwa kita ḡone.

Lava mote tipolo kainemo kulou ima losi, ee g̃awaḡawa waigedegedelinemo guleipi ima losi.
⁴⁵ Lava noponemo kauwa visuvisudi sa kenakenana ba kauwa visuvisudi ya voivoiyedi, bi lava nopona gebogebo i waiwanavuna ba mainana gebogebo kauwidi ya voivoiyedi. Bai nopomo i wanawanavuna ba mainana gayamo ya potipotiyovo.

Tauḡala nuwanuwauyayana bi tauḡala bu'ubu'wina
 (Met 7:24-27)

⁴⁶ “Bai aubaina te ko giugiuna gado, ‘Bada, Bada. Bi bai yà giugiuwena mote koma vaivaiye?
⁴⁷ Bi tana aiyai ya nato lisigumo bi giugu ya vaiye bi ya voivoiyedina kaka yai lovemi te tana bainewa kitana. ⁴⁸ Tana ba maibena oloto ena vanuwa domdi i ḡala gulatedi bi duḡutau i waimoitodi. Sauginemo kabaita i yovona ba vanuwina mote ima likwa, banina tana i lauḡala kauwa. ⁴⁹ Bi tana aiyai giugu i vaiye bi mote ima miyamiyaedi, ba tana maibena oloto doḡamo ena vanuwa domdi mote i ḡala gulatedi. Laḡannemo kabaita vanuwina i wailautaguna ba i likwa kamaḡe bi i kagebogebo otiḡe.”

7

Tauwaiḡaviya 100 edi bada ena sumaḡa
 (Met 8:5-13)

¹ Laḡannemo Yesu niga kauwidi matabudi lava i giuvitedi, mba ḡome te i nawa Kapeniyammo.
² Ḡome tauwaiḡaviya 100 edi bada, ena tau-paula nuwana tauvaikauwena tana i sida kauwa

bi nuwana peki. ³ Laḡannemo tauwaiḡaviya edi bada Yesu giuna i vaivaiye, ba Diu baba-didi ḡesaudi i giukamaḡedi te tana sai baḡa te ya nato ena taupaula yai yawasani. ⁴ Tedi a tava Yesu lisinemo, bi ai baḡa vavasāḡena gado, “Tauwaiḡaviya edi bada em sagu ya ḡoēḡoe kauwe bi tana ba lava visuvisuna. ⁵ Banina eda lava i ḡoyedi aubaina tana taunaḡa bolu vanuwina aubaida i ḡala.”

⁶ Kamaina bi Yesu vaitena a nawa. Tana vanuwa diyanemo i tavatava, bi tauwaiḡaviya edi bada ena lava i giukamaḡedi Yesu lisinemo te niga mai sa giu: “Bada, tagu mote yà visu te egu vanuwemo kwa nato. ⁷ Taunana aubaina kwa giu ota bi egu taupaula ya yawasana. ⁸ Tagu e sibe kauwe te tam giuḡa kwa giuwe bi ya tubuḡa. Banina tauwaibabada gabulidimo yà miyamiya, bi kota tauwaiḡaviya egu waibada dibunemo sa noyanoya. Niga yà giuwena gado, ‘Ku nawa.’ Te ya nawa, noko yà giuwena gado, ‘Ku nato.’ Te ya nato. Bi egu taupaula yà giuwena gado, ‘Niga ku voiye.’ Te ya voiye.”

⁹ Laḡannemo Yesu niga giuna i vaivaiye ba tauwaiḡaviya edi bada i soveye, bi i tauvitale te lava kumna a kaikaiwatana i giuwedina gado, “Yà giugiuwemi te niga sumeḡina mote bamo mai Israel noponemo yà kita.”

¹⁰ Kamaina bi tauwainoyanoya a munaḡa tava tauwaiḡaviya edi bada ena vanuwemo, bi a kita te taupaula i yawasana.

Yesu iwape natuna olotona i waiyawasani

11 Ĝome Yesu i taumiya, mulinemo, tana ena tauwaikaiwatana bi kota lava kumna vaitedi a nawa Nain tauninemo. 12 Laĝannemo tana i tavatava taun lovolovotavinemo ba iwape natuna taubeuna a avali bi a potipotiyovo. Olotona pekipekina ba iwape natuna lauĝemotina, bi lava kumna mba tauninemo ba iwape vaitena. 13 Laĝannemo Bada iwape i kitakita ba i launuwatoiyē bi i giuwena gado, “Kuma ĝaba.” 14 Kamaina bi Yesu i moito nawa te taubeu i taukoni, bi olooloto taubeu tauavalina a vamoito bi tana i giuna gado, “Ewali yà giugiuwem te kwa kena moito.” 15 Ĝome ewali pekipekina i kena moito i miya bi giu i waitubu, bi Yesu gomana tinana i vite munaĝe. 16 Tedi matabudi a tatava bi Maimaituwa a kasaĝesaĝe bi a giuna gado, “Taugiuwatana saĝasaĝa guletina poudemo i laumaĝata, Maimaituwa i yovo te ena lava yai yawasanida.” 17 Yesu giuna i dabalala Diudiya Plovinsina bi diyadiyanaĝa.

*Yesu bi Diyon Taukabulu
(Met 11:2-19)*

18 Diyon ena tauwaikaiwatana kauwa matabudi a tubutubuĝana Diyon a tainuwatau. 19 Bi ĝome ena tauwaikaiwatana labu i yogedi bi i giukamaĝedi Yesu lisinemo te sai talayena gado, “Tam taunana Keliso, lava a giugiuwena ee lava ĝesauna ka labe?” 20 Laĝannemo Yesu lisinemo a tava ba tedi a giuwena gado, “Diyon Taukabulu i giukamaĝemai te kai talayem, tam taunana ke labelabem ee lava ĝesauna ka labe?”

²¹ Mba laḡannemo Yesu lava wapewapedi edi sida tabudi bi tabudi i waiyawasanidi, aluwa gebogebodi a sunesuneidina i kapotiyovodi bi matapotepotedi i waiyawasanidi te ai kita munaḡa. ²² Bi Yesu Diyon ena tauwaikaiwatana edi giu i waimunena gado, “Ko munaḡa bi bai kona kita bi kona vaivaiyena Diyon ko giuvite te matapotapotedi sa wai kita, kaḡe nuwanokudi sa nawanawa, kapa vaivaidi a yawasana, beya potepotedi sa waibeyavaiya, pekipekidi a kena moito munaḡa bi giu visuviusuna waiwaiyamoyamonidi lisidimo sa laulau-guguyaye. ²³ Waiwainuwavisudi tedi mabai mote sima nuwanuwakulukuluvegu.”

²⁴ Diyon ena tauwaikaiwatana a munaḡa, mulinemo Yesu lava kumna nopodimo Diyon ena kauwa i giuwena gado, “Wala kona nawa Diyon lisinemo kalakalalelemo, bai kona noḡonoḡotina maso kona kita? Noḡota kulukuluva lavana ena noḡota mai leḡi yavala ya suvesuve lemana ee? ²⁵ Temi kona nawa te maso bai kona kita? Lava gala visuviusuna i kotekotena maso kona kita ee? Lava mabai mai sa wai galana ba tedi ḡalibona ena vanuwemo taumiya. ²⁶ Ko giuwegu, kona nawa te bai kona kita? Taugiuwatana ee? Kamaina te giukauwa bi kona kitakitana i tusaḡana kaka taugiuwatana ḡesaudi. ²⁷ Diyon tana tanaana gilugilumina wadubonemo i giuwatana gado, “Tagu kaka egu tauwainoyanoya yà gei giukamaḡe te em eta ya yawasi.”*

²⁸ “Yà giugiuwemi te waivini a wainatunana nopodimo mote aiyai bamo Diyon i saḡa kamaḡe,

* 7:27: Mal 3:1

bi geḡa te lava ani kita waiyovoyovo Maimaituwa ena waibada noponemo ya miyamiyana ba i tusaḡana kaka Diyon.”

²⁹ Lava matabudi bi takis taulaitupana Yesu ena giu a vaivaiye te Maimaituwa giuna ba giukauwa, banina tedi kaikana Diyon i kabuludi.

³⁰ Bi geḡa te Palisi bi waigake tauwailovelovedi Maimaituwa ena ḡowana tedi lisidimo ba a daboke, taunana aubaina Diyon ena kabulu a daboke.

³¹ Bi Yesu giu i laumunaḡena gado, “Niga kim-timi bai yà laukoiluvaye? Kitedi mai bai? ³² Kitedi mai libilibi ani waigemota gabunemo sa miya bi sa waimuduveleyana:

‘Tama naḡi salena ke saleye

bi mote ko biga

bi kota peki salena ke saleye

bi mote ko ḡaba.’

³³ Bi laḡannemo Diyon Taukabulu i tavana mote buledi i kanikani bi mote wain i tegotego ba kona giu te penama i sunei. ³⁴ Tana Taunana Natuna i yovona ba i kanikani bi i tegotego bi kona giuna gado, ‘Ko kita tana kanikani yaviyavina bi tegotego yaviyavina, tana ba takisi taulaitupana bi gebogebo lavedi edi tau.’ ³⁵ Maimaituwa natunatuna ba lava mabai ena nuwauyayuyamo sa miyamiyana.”

Yesu gebogebo waivinina i waiyawasani

³⁶ Palisi ḡemota Yesu i giuvai ena vanuwemo, te aubiga kanina sa kani. Kamaina bi Yesu i nawa Palisi ena vanuwemo bi i kenagiligili kani aubaina. ³⁷ Mba tauninemo gebogebo waivinina i

miyamiya, bi i vaiye te Yesu Palisi ena vanuwemo i kanikani ba tana masi panepanena bi mai'ina dididigina dugina i avalī tavaite. ³⁸ Bi Yesu kaḡepakanemo i laudulu bi i ḡaba bi matasulunemo Yesu kaḡena i wai kwaukwaudi bi dabana doyonemo i yasayasaḡidi, i waisuluvedi bi masi panepanena kaḡenemo i ḡini. ³⁹ Laḡannemo Yesu taugiuwaina niga kauwina i kitakita ba taunaḡa i wainuwanogonogotana gado, “Bamoda tana taugiuwatana maso ba i sibe te waivini baibaina ya tautaukoni, te maso i sibe te tana waivini gebogebona.” ⁴⁰ Yesu i giuwena gado, “Saimon, tagu bai ya ḡoeḡoena ya giuwem.” Bi Saimon i giuna gado, “Kamaina, Tauwailovelove ku giuwegu.” ⁴¹ Mane taniwagina olooloto labu loun i vitedi, ḡemota mane 500 dinali i vite bi ḡesauna 50 dinali i vite. ⁴² Tedi labuidi mote lisidimo mane te maso edi ḡaga ai maii, taunana aubaina mane taniwagina edi ḡaga i yasaḡi kamaḡedi. Kwa noḡonogoti te bamo olotona ena ḡoe i didiga gulata? ⁴³ Saimon Yesu ena giu i waimunena gado, “Oloto ena mane 500 dinali i yasayasaḡi kamaḡena.” Yesu i giuna gado, “Tam kuna giukauwa.” ⁴⁴ Ḡome Yesu i tauvitale waivini lisinemo bi Saimon i giuwena gado, “Tagu em vanuwemo e tava bi kaḡegu ani koḡana gaubina mote ku vitegu. Niga waivinina ku kita. Tana matasulunemo kaḡegu i waikwau bi dabana doyonemo i yasaḡidi. ⁴⁵ Laḡannemo e valage-tana, tam mote ku waisuluvegu bi niga waivinina kaḡegu waisuluvena mote i kaisako. ⁴⁶ Tam mote olip masina dabagumo ku ḡini, bi tana masi panepanena kaḡegumo i ḡini. ⁴⁷ Taunana aubaina

yà giugiuwem te tana ena gebogebo wapewapedi Maimaituwa i noḡoti kamaḡedi, aubaina tana ena ḡoe Maimaituwa lisinemo i didiga gulata. Bi tana aiyai ena gebogebo ḡaubona Maimaituwa i noḡoti kamaḡena ba ena ḡoe Maimaituwa lisinemo i ḡaubo.”

⁴⁸ Ḡome Yesu waivini i giuwena gado, “Em gebogebo e noḡoti kamaḡedi.”

⁴⁹ Bi lava ḡesaudi tedi taudiḡa ai giugiuna gado, “Niga aiyai lavana te lava edi gebogebo ya noḡonoḡoti kamaḡedi?”

⁵⁰ Ḡome Yesu waivini i giuwena gado, “Em sumaḡa i waiyawasanim, bi manuwaubam kwa nawa.”

8

Waiwaivini mabai Yesu a kaikaiwatana

¹ Laḡan visa mulidimo Yesu i nawa taun bi malagai onediḡa, Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i laulauguguyae. Tana ena tauwaikaiwatana 12 i waidolidi, ² waiwaivini mabai wala aluwa gebogebodi a suneidi bi edi sidamo i waiyawasanidina vaitedi. Bi nopodimo ba Meli Magdalin vaitena, wala tana lisinemo aluwa gebogebodi 7 i kwavidi a potiyovo, ³ bi Diyowena ba Usa mwanena bi Usa ba Alodi ena waiguyau tauwaibadayena, Susana bi waiwaivini ḡesaudi tedi taudidi edi waiguyau a natomedi bi Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a sagusagudi.

*Taubayau pesi i laulaunaḡasena lautaulalana
(Met 13:1-9, Mak 4:1-9)*

⁴ Mba ḡome taun wapewapediḡa lava kumdi a tava Yesu waibeyavaiyena aubaina, tedi niga lautaualana i giuwedi, ⁵ “Taubayau i nawa daibimo ena pesi launaḡasedi aubaina. Laḡannemo i laulaunaḡesedi ba ḡesaudi etamo anivavutuḡemo a talaḡa. ⁶ Bi pesi ḡesaudi doḡa waitelitelinemo a talaḡa. Laḡannemo a kalakalanapu ba a welai te a poki banina doḡa tatakalinemo. ⁷ Bi pesi ḡesaudi gedala nopodimo a talaḡa te a duga saḡa bi gedala a yavanidi. ⁸ Bi pesi ḡesaudi doḡa visuvusunemo a talaḡa te a duga saḡa, bi a vota te votedi matabudi 100.”

Laḡannemo niga giuna i waiwaikovi ba i giuna gado, “Aiyai waibeyam te kwai beyavaiya kauwa.”

*Lautaulala banina
(Met 13:10-17, Mak 4:10-12)*

⁹ Ena tauwaikaiwatana ai talaye te niga lautaualana banina bai. ¹⁰ Bi tana i giuwedina gado, “Temi i waianinemi te Maimaituwa ena waibada kenakena waidavonina sibena kaikana e vitemi. Lava ḡesaudi ba lautaualamo ya giuwedi te sa kitakitana bi mote sima kita ḡone, sa vaivaiyena bi mote sima sibe.”

*Yesu taubayau lautaualana banina i giu waimaḡati
(Met 13:18-23, Mak 4:13-20)*

¹¹ Niga lautaualana banina ba niga mainana: Pesi ba Maimaituwa giuna. ¹² Bi pesi etamo a talatalaḡana ba tedi mabai giu a vaiye bi seitan ya tava te nopodimo ya kaikaikamaḡedi, te tedi mote simai sumaḡa bi sima yawasana. ¹³ Bi doḡa waitelitelinemo a talatalaḡana ba tedi mabai giu

a vaiye bi manuwavisudi sa vaivai bi geḡa te lamlamdi mote a yovo gulata. Tedi mote simai sumaḡa kauwa taunana aubaina, laḡannemo pilipili i tavana ba sa kulukuluva. ¹⁴ Bi pesi gedala nopodimo a talatalaḡana ba tedi mabai giu sa vaiye bi laḡannemo edi nuwalauwataḡa sa nawanawa ba niga dobuna ena waiguyau nuwaboyana ya yavayavanidi te mote sima votavota kauwa. ¹⁵ Bi pesi doḡa visuvisunemo a talatalaḡana ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaiye bi sa kaikaididina. Tedi yawasana visuvisunemo sa miyamiya bi sa votavota kauwa.

Piupiu lautaulalana
(Mak 4:21-25)

¹⁶ Lava piupiu i gabuna ba mote gulewemo imai kabubutawi e teibolo dibunemo ima sako. Kamaina te ḡakima dabanemo ya sako te lava mabai vanuwemo sa valavalagetana ba yanana sa kita. ¹⁷ Bamo te kandavonemo bai a voivoiyena kaka ya laumaḡata, bi bai sumamo ya kenakenana kaka sumana ya nuwatanesa. ¹⁸ Taunana aubaina koi beyavaiya kauwa te giu banidi ko sibedi, banina tana aiyai bi lisinemo bai ya kenakenana ba dabanemo yai lautawi. Bi aiyai mote ima waibeyavaiya kauwa ba bai ḡaubona lisinemo ya kenakenana kaka sa kaikamaḡe.

Yesu tinana bi valevaletina
(Met 12:46-50, Mak 3:31-35)

¹⁹ Yesu tinana bi valevaletina a tava kitana aubaina, bi mote ḡemoḡemotina te maso a sola nawa lisinemo banina lava kumna i didiga. ²⁰ Ḡome lava ḡesauna Yesu i giuwena gado,

“Tinam bi valevaletim didiyaumo sa moimoito bi sa gōeōena sa kitam.”

²¹ Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Tinagu bi valevaletigu ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaiye bi sa kaikaiwata kauwena.”

Yesu kaibitibiti i giu waitautau

(Met 8:23-27, Mak 4:35-41)

²² Laḡan ḡesaunemo Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Wagamo ko gelu bi ta nawa topa nevanemo.” ²³ Kamaina bi tedi wagamo a gelu, a nawanawa ba Yesu i kena kwavu. Mba taunana te kaibitibiti i talaḡa, labama wagamo i waidubusaḡe bi ḡotona te maso a bulu.

²⁴ Bi ena tauwaikaiwatana a nawa Yesu a lainuwesi bi a giuwena gado, “Bada, niga ta bulu!” Tana i kenamoito te yavala bi labama i giuḡavukidi, a lautautau te daumola i kena.

²⁵ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Ko waisumaḡa e geḡa?” Tedi a sove bi manailidi taudiḡa ai giugiuna gado, “Niga lava baibaina te yavala bi labama i giuḡavukidi bi kalinana ai bade.”

Yesu aluwa gebogebodi oloto a sunesuneina i waiyawasani

(Met 8:28-34, Mak 5:1-20)

²⁶ Yesu ena tauwaikaiwatana waitedi wagaḡa a nawa Gelasin dobuna Galili topana noi nevanemo. ²⁷ Laḡannemo Yesu i potipotiyovo gelemo ba mba malagainemo aluwa gebogebona oloto i sunesuneina i tava Yesu lisinemo. Laḡan

i lofa gulata niga olotona malagai i gose bi makofakofana tauyewaḡa i miyamiya nawa.

²⁸ Bi laḡannemo oloto Yesu i kitakita ba magalalina kaḡepakanemo i kuluva bi i binauna gado, “Yesu, Maimaituwa Saḡasaḡa Guletina Natuna, bai lisigumo kwa voiye? Aee, yà waibaḡa vavasaḡem te mote kuma ka gebogebogu.” ²⁹ Niga mainana i giuna banina ba Yesu kaikana aluwa gebogebona i giuvavasaḡe te oloto ya potiyovo kamaḡe. Sauga tabutabuna aluwa gebogebona niga olotona i waibadabadaye. Avena te oloto nimana bi kaḡena laulauseinidi, tauyava a labelabe bi geḡa te aluwa gebogebona mba seinidi i waidouḡavuḡavukidi bi oloto i avali vai te i nawenawena dobu ḡuyuwidimo.

³⁰ Bi Yesu oloto i waitalayena gado, “Isam bainewa?” Bi tana ena giu i waimunena gado, “Tagu isagu ba ke wapa gulata.” Tana mai i giuna banina aluwa gebogebodi wapewapedi a sunei.

³¹ Aluwa gebogebodi Yesu ai baḡavavasaḡe te mote ima giukamaḡedi sima nawa dom yovoyovo alealelenemo.

³² Bi mba modomodonomo buwawa yalaboluboludi, oya nevakaunemo a yabayaba. Bi aluwa gebogebodi Yesu ai baḡavavasaḡe te maso i waianinedi te buwawa nopodimo sa sola saḡa. Kamaina bi Yesu i waianinedi te a sola saḡa.

³³ Laḡannemo aluwa gebogebodi oloto a potipotiyovo kamaḡe ba buwawa nopodimo a sola. Gome buwawa yalaboluboludi salisali a velavelauwatana ba topamo a bulu.

³⁴ Laḡannemo buwawa taulabedi niga kauwina a kitakita ba a velau a nawa taunimo bi

diyadiyanaḡa te giu ai dabalali. ³⁵ Kamaina bi bai i tubutubuḡana kitana aubaina lava a nawa. Sauginemo Yesu lisinemo a tavatava ba aluwa gebogebodi oloto a potipotiyovo kamaḡena a kita. Tana i waigala bi ena noḡota didimaninemo, Yesu kaḡepakanemo i miyamiya, bi tedi matabudi ba a naila gulata. ³⁶ Bi tedi mabai oloto aluwa gebogebodi a sunesuneina lisinemo bai i tubuḡa bi a kitakitana lava ḡesaudi a giuwedi te bainewa Yesu oloto i waiyawasani. ³⁷ Ḡome Gelesen dobuna lavedi matabudi, a naila gulata taunana aubaina Yesu ai baḡa vavasage te edi dobu ya gose. Kamaina bi Yesu wagamo i gelu te i munaḡa.

³⁸ Bi oloto aluwa gebogebodi a potipotiyovo kamaḡena Yesu i waibaḡa te maso vaitena a nawa. Bi geḡa te Yesu mba olotona i giuwena gado, ³⁹ “Kwa munaḡa te em vanuwa lavedi lisidimo bi kwa giuwedi te bainewa Maimaituwa i waiyawasanim.” Kamaina bi oloto taun i nawa yaḡosi bi bai Yesu lisinemo i voivoiyena taunana lava i giuwedi.

Gomana waivinina pekina bi waivini sidasi-dana

(Met 9:18-26, Mak 5:21-43)

⁴⁰ Bi lava Galili topana noi nevanemo a wailaba bi laḡannemo Yesu i munamunaḡa tava ba a giuvai. ⁴¹ Ḡome bolu vanuwina taulabena isana Diyalesi i tava Yesu lisinemo bi kaḡe pakanemo tuwapekana i waitupagwaliye bi i waibaḡa vavasage te maso vaitena a nawa ena vanuwemo. ⁴² Banina tana natuna waivinina lauḡemotina ena kwalabu ba 12 bi ḡotona te ya

peki. Laḡannemo Yesu i nawanawa ba lava kumdi a tava a dubutawi. ⁴³ Bi nopodimo ba waivini kwasina i miyamiya kamakamaḡena, kwalabu wapana 12 a kovi. Tana ena ḡonaḡona doketa lisidimo i waiyakali bi mote aiyai i waiyawasani. ⁴⁴ Tana Yesu mulinaḡa i saḡa te ena gala isudamodamona i tautaukoni ba noi taunana te kwasina i miyamiya kamakamaḡena i kaisako.

⁴⁵ Yesu i tauvitale bi lava i waitalayedina gado, “Gode aiyai i taukonigu?” Lava matabudi a valele bi Pita i giuna gado, “Bada, kuna kita te lava a dubutawim, sa bibibinim bi kuna giu te aiyai i taukonim.”

⁴⁶ Yesu i lauyaviyavina gado, “Lava i taukonigu, taunana aubaina mayagu e vai te ḡailisi i gosegu.”

⁴⁷ Waivini i noḡoti munaḡe te tana Yesu i taukoni. Taunana aubaina tana manailina bi magusuna i saḡa Yesu kaḡe pakanemo te tuwapekana i wai tupagwaliye. Bi lava matabudi i giuwedi te bai aubaina tana Yesu i taukoni bi maḡemota mayana i vai te i yawasana. ⁴⁸ Bi Yesu waivini i giuwena gado, “Natugu em sumaḡa i waiyawasanim bi manuwaubam kwa nawa.”

⁴⁹ Yesu yaḡolo waivini lisinemo i giugiu ba bolu vanuwina badana isana Diyaillesi, ena vanuwemo lava i tava bi i giuwena gado, “Tauwailovelove kuma kaka nuwalaḡalaḡa natum kaikana i peki.”

⁵⁰ Yesu niga giuna mainana i vaivaiye ba Diyaillesi i giuwena gado, “Mote kumai nuwaboya, kwai sumaḡa ota bi tana kaka ya yawasana.”

⁵¹ Sauginemo Yesu Diyalesi ena vanuwemo i tavana ba lava matabudi i waigakedi te mote vaitedi a sola nawa, Kamaina Pita, Diyemesi, Diyoni bi gomenina tinana bi tamana taudiḡa a saḡa noke gomana lisinemo. ⁵² Lava matabudi ḡome gomenina ai nuwaboye te a ḡabeḡabe. Bi Yesu i giuwedina gado, “Ḡaba ko kaisako! Gomana mote i peki, tana ya kenakena ota.”

⁵³ Bi tedi a sibe te gomana kaikana i peki, taunana aubaina te Yesu ai gwaigwaiye. ⁵⁴ Ḡome Yesu gomana waivinina nimanemo i kabi bi i giuwena gado, “Natugu, ku kena moito.” ⁵⁵ Ḡome gomana yawasina i tava munaḡa bi maḡemota i kena moito. Bi Yesu i giuwedi te bai sa vite ya kani. ⁵⁶ Bi gomana tamana bi tinana a sove gulata, bi geḡa te Yesu i giuvavasagēdi te bai i tubutubuḡana ba mote aiyai sima tainuwatau.

9

Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giukamaḡedi (Met 10:5-15, Mak 6:7-13)

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giuwedi a tava ai ḡemotidi, tana ḡailisi bi waibada i vitedi te aluwa gebogebodi matabudi sa kwavi vaidi bi lava edi sida tabudi bi tabudi sai yawasanidi. ² Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i giukamaḡedi a nawa te Maimaituwa ena waibada sa lauguguyae bi lava sidesidedi sai yawasanidi. ³ Tana niga mainana i giuwedi, “Ko nawanawana mote bai ḡesauna koma vai. Mote diḡona, mote tana, mote mane, mote kani bi mote kwama wailabuna

koma vai. ⁴ Bamo vanuwinemo bi a giuvaimina ba vanuwinemo ko miyamiyana eete mba malagaina ko gose. ⁵ Bi bamo tauninemo mote lava sima giuvaimi ba sauginemo mba taunina ko gosegose ba kaḡemi gobusidi ko laikulukuludi te sauginemo bai i tubuḡana ba tedi edi wavu.” ⁶ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a modina a nawa malagai te malagai nopodiḡa giu visuvisuna a lauguguyae bi lava sidesidedi a waiyawasani nawedi.

⁷ Laḡannemo Alodi Entipas bai matabuna i tubutubuḡana giuna i vaivaiye ba i tagugu bi i nuwalaḡalaḡa, banina lava a giugiu te Diyon taुकabulu pekimo i kena moito. ⁸ Lava ḡesaudi a giugiu te bena Elaidiya i laumaḡata bi kota ḡesaudi a giugiu te bena kage taugiuwatana dolidolidi ḡemota i kenamoito munaḡa. ⁹ Alodi i giuna gado, “Tagu wala Diyon gadona e koigavuki bi niga kota aiyai giuna ya vaivaiye.” Bi tana i ḡoeḡoe te maso i kita.

*Yesu oooloto wapedi 5 tausani i waikanidi
(Met 14:13-21, Mak 6:30-44, Dyn 6:1-14)*

¹⁰ Sauginemo giugiukamaḡedi a munaḡa tava bi bai matabudi a voivoiyedina Yesu a giuvite. Kamaina bi tana i waidolidi te a vasoyavaidi a nawa Betsaida tauninemo. ¹¹ Bi geḡa te lava kumdi a sibe te Yesu bamo maigā i nawa, taunana aubaina a kaiwata. Bi tana i giuvaidi te Maimaituwa ena waibada lisidimo i lauguguyae bi tedi mabai sidesidedi i waiyawasanidi.

¹² Mba aubiganemo ena tauwaikaiwatana 12 a tava lisinemo bi tana a giuwedina gado, “Niga

ba dobu ġuyuwina. Lava kwa giukamaġedi te sa nawa malagaiġa bi malagai diyediyediġa te kani bi anikena sa banavi.”

¹³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi kani ko vitedi sa kani.” Bi tedi a giuwena gado, “Tama buledi wapedi 5 bi iyana labu ota. Bamoda mainana ba ka nawa te buledi ka gimala lava kumdi aubaidi.”

¹⁴ Mba ġome olooloto wapana maso ba 5 tausan. Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Ko dailidi te wapedi 50 edi dubuġa sa miya nawa.” ¹⁵ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana bai i giugiuwedina mainana lava a giuwedi te matabudi a miyatulu. ¹⁶ Bi Yesu buledi wapedi 5 bi iyana labu i tanodi, i waikita saġa malamo, Maimaituwa i waiebone bi i vili kivikividi te ena tauwaikaiwatana i vitedi te a soiyedi. ¹⁷ Lava matabudi a kani te a kani nonoġa. Bi lava buledi bi iyana a kanikani sivudina, a laitupedi te poa wapedi 12 ai wanavudi.

Pita, Yesu i kamaġati

(Met 16:13-19, Mak 8:27-29)

¹⁸ Laġan ġemota Yesu i laulaupali bi ena tauwaikaiwatana ba tana vaitena bi i waitalayedina gado, “Lava sa giugiu te tagu aiyai?”

¹⁹ Bi tedi a giuna gado, “Lava ġesaudi sa giugiu te tam Dyon taukabulu, ġesaudi sa giugiu te tam Elaidiya bi ġesaudi sa giugiu te nove wala taugiuwatana mododimo ġemota pekimo i kena moito munaġa.”

²⁰ Bi ena tauwaikaiwatana i waitalayedina gado, “Bi temi ko giugiu te tagu aiyai?” Pita

Yesu ena giu i waimunena gado, “Tam ba Keliso Maimaituwa ena Vinevine.”

²¹ Gome Yesu ena tauwaikaiwatana i giu-vavasaḡedi te niga giuna mote aiyai sima giuwe.

²² Tana kota i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka kauwa wapewapedimo yai nuwatoi. Bi babada laukaidi, pilipilisi edi babada bi waigake tauwailovelovena babadidi, kaka sa daboke bi sai peki. Bi laḡan waifaioninemo kaka ya kenamoito munaḡa.”

²³ Kamaina bi Yesu lava matabudi i giuwedina gado, “Aiyai bi kaiwatagu kuna ḡoena ba em ḡowana matabudi kwa gosedi, kwa vite munaḡem bi laḡan matabuna em kolosi kwa avalu bi kwa kaiwatagu. ²⁴ Tam aiyai bi em yawasana kuna nuwamunaḡena ba mote kaka kuma vai munaḡe,

bi tam aiyai em yawasana kuna nuwakamaḡena tagu aubaigu kaka kwa vai munaḡe. ²⁵ Lava bi niga dobuna ena yawasana matabuna kuna vai kovi bi em yawasana kuna aiwainawenawena

ba bai visuvisuna kaka kwa banavi? Geḡa ota!

²⁶ Bamoda tagu egu wailovelove mote lava lisidimo ku kamaḡati ba Tana Taunana Natuna, Tamana bi aneya waiwaiyawidi manamalidi sa yovona laḡannemo kaka tagu mote ya kamaḡatim.

²⁷ Tagu ya giugiu kauwemi, te ḡesaumi niga ḡome mote kaka koma peki te Maimaituwa ena waibada ko kita.”

*Yesu kitana i nuwavitala
(Met 17:1-8, Mak 9:2-8)*

²⁸ Tana wailovelove i waikovi bi i miyana laḡan 8 mulidimo, Yesu, Pita, Diyon bi Diyemesi i waidolidi bi vaitedi a saḡa a nawa oya dabanemo

laupali aubaina. ²⁹ Laḡannemo i laulaupali ba matana i nuwavitala bi ena gala ba ai mata kanikanina maibena namanamali kemna. ³⁰ Mba taunana te ooloto labu, Mousis bi Elaidiya, tedi manamalidi a laumaḡata bi Yesu vaitena a waigiugiu. ³¹ Tedi edi waigiugiu banina ba Maimaituwa ena ḡowana tana lisinemo ya tubuḡa te Yelusalemmo sai peki.

³² Pita ena lava vaitedi ba a waidule bi sauginemo matedi a yanayana ba Yesu namalina a kita bi ooloto labu tana vaitena a moimoito. ³³ Laḡannemo mba oolotodi Yesu a gosegose ba ḡome Pita i giuna gado, “Bada, i visu kauwa te tama niga ḡome, augunai kape faiona ka voyedi, te ḡemota tam aubaim, ḡemota Elaidiya aubaina bi ḡemota Mousis aubaina.” Pita mote i sibe te bai i giugiuwe.

³⁴ Pita yaḡolo i giugiu ba giyou i laumaḡata te i sumatawidi. Tedi giyou i sumasumatawidi ba a naila kauwa. ³⁵ Kalina giyou noponaḡa i yovona gado, “Niga taunana Natu otigu tana taunana e vine, kalinana ko vaiye.”

³⁶ Laḡannemo kalina a vaiye mulinemo ba Yesu taunaḡa a kita ḡome i moimoito. Ena tauwaikawaiwatana mba kauwina a kitakita ba nopodimo a sivudi bi mote aiyai a giuwe.

Yesu gomana olotona aluwa gebogebona i sune-suneina i waiyawasani

(Met 17:14-18, Mak 9:14-27)

³⁷ Bokina mai Yesu ena tauwaikawaiwatana vaitedi oyamo bi a yovoyovo ba lava kumna a banavidi. ³⁸ Bi nopodimo oloto ḡemota i binauna gado, “Tauwailovelove ya waibaḡam te

natugu lauḡemotina kwa kita! ³⁹ Laḡannemo aluwa gebogebona ya sulusuluvai ba ya kaka gusugusu, ya kaka binabinau, ya waibutaleva bi ya voiye te gayanaḡa kasapulana sa yovoyovo. Bi aluwina mote bamo natugu ima gosegose. ⁴⁰ Em tauwaikaiwatana e giuwedi te maso a kwavivai bi mote ḡemoḡemotina te maso a voiye.”

⁴¹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Ei, niga kintimi kona ala gebogebo bi mote koma waisumaḡa! Ee tagu yaḡolo te emi vita yà avaavali? Natumna ku natome lisigumo.”

⁴² Laḡannemo gomana a natonatome ba aluwa gebogebona gomenina doḡamo i waibui bi i katiti. Ḡome Yesu aluwa gebogebona i giu tunidaboke bi gomana i waiyawasani te tamana i vite munaḡe. ⁴³ Lava matabudi Maimaituwa ena ḡailisi a sov-eye.

*Yesu ena peki i giumunage
(Met 17:22,23, Mak 9:30-32)*

Yesu bai matabuna i voivoiyena ba lava a sovesove bi tana ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, ⁴⁴ “Koi beyavaiya kauwa te bai yà giuwemi! Tana Taunana Natuna kaka lava nimedimo sa sakona laukivigebogeboyena aubaina.” ⁴⁵ Tedi bai i giugiuwedina banina mote a sibe. Giuna lisidimo i kena waidavona, taunana aubaina maso ai talaye bi geḡa te a naila.

*Aiyai i saḡa gulata?
(Met 18:1-5, Mak 9:33-37)*

⁴⁶ Yesu ena tauwaikaiwatana taudiḡa a waik-agi te nopodimo aiyai i saḡa gulata. ⁴⁷ Bi Yesu kaikana edi noḡota i sibedi, taunana aubaina

gomana i vai te diyanemo i waimoito, ⁴⁸ bi i giuwedina gado, “Aiyai bi niga gomenina ġaubona isagumo ya giuvaina ba tagu ya giugiuvaigu bi kota aiyai bi tagu ya giugiuvaiguna ba yaġolo taugiukamaġegu ya giugiuvai. Aiyai bi nopomimo i ġaubo munaġana mai niga gomenina tana taunana i saġa gulata.” ⁴⁹ Kamaina bi Diyoni i giuna gado, “Bada, tama oloto ke kita isammo aluwa gebogebodi i kwavikwavivaidi bi ke giuwe te maso i kaisako, banina tana mote tada vaiteda.”

⁵⁰ Bi Yesu i giuwedina gado, “Komai ġake, tana aiyai mote ima waiġaviyemi ba emi tau.”

Sameliya lavedi Yesu a daboke

⁵¹ Kamaina bi sauga kaikana ya tavatava te Maimaituwa Yesu ya nawe malamo. Bi tana ena noġota i sakodidi te ya nawa Yelusalem. ⁵² Tana tauwainoyanoya i gei giu kamaġedi a nawa Sameliyamo lava sa tai nuwataudi te ena tava aubaina sa vononoġa. ⁵³ Bi geġa te lava ġome mote a giuvai banina tana Yelusalem aubaina i nawanawa. ⁵⁴ Laġannemo ena tauwaikaiwatana Diyemesi bi Diyoni niga kauwina a kitakita ba ai talayena gado, “Bada, kwai aninimai te ka giu saġa bi malaġa kai ya yovo te ya kalaġosedì.” ⁵⁵ Bi geġa te Yesu i tauvitale bi i kaipasinedi ⁵⁶ bi ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawa malagai ġesaunemo.

*Yesu kaiwatana ena giugiu
(Met 8:19-22)*

57 Laḡannemo tedi etaḡa a nawanawa ba oloto Yesu i giuwena gado, “Tam bamomaiḡa kwa nawana ba yà kaiwatam.”

58 Bi Yesu i giuwena gado, “Dako waibwadedi, kota mwanuwa sawasawamo ba wainoḡidi bi Tana Taunana Natuna mote bamo ena gabu kauwa te yai yawasi.”

59 Bi Yesu oloto ḡesauna i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.”

Bi tana Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, kwai aninegu te yà nawa tamagu pekina yà gei dobo.”

60 Bi Yesu i giuwena gado, “Avena, pekipekidi taudiḡa edi peki sa dobodi. Bi tam kwa nawa te Maimaituwa ena waibada kwa lauguguyae.”

61 Bi kota lava ḡesauna i giuwena gado, “Bada, yà kaiwatamna bi dolinemo yà nawa te egu vanuwa lavedi yài ebonedi.”

62 Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai suwata* i waitubu bi ya tinatinamulina ba mote ḡemoḡemotina te Maimaituwa ena waibadamo ima noya.”

10

Yesu tauwaikaiwatana 72 i giukamaḡedi

1 Niga kauwina mulinemo Yesu tauwaikaiwatana ḡesaudi 72 i vinedi te bamo taunidi bi malagaidiḡa muliḡa ya nawana maiḡa labulabuḡa i gei giukamaḡedi. 2 Bi i giuwedina gado, “Maula i didiga bi taunoya a labuḡa. Taunana

* **9:62:** Diu lavedi edi lausuwata ba matediḡa sa nawanawa mote sima tinatinamuli.

aubaina daibi Badana lisinemo ko laupali te taunoya ya giukamaḡedi te ena daibi sa vililubu. ³ Kamaina ko nawa, tagu yà giugiukamaḡemina mai sipu lauewalidi, ḡamoḡamo ḡasiḡasidi kitedi mai daḡasi nopodimo. ⁴ Temi mote mane solu-soluguduna, ee tana ee kaḡesuma koma legaudi bi mote aiyai vaitena etamo komai bolubolu.”

⁵ “Laḡannemo bamo vanuwinemo kona valage-tana ba ko gei giuna gado, ‘Nuwauba niga vanuwinemo. Diu lavedi edi lausuwata ba matediḡa sa nawanawa mote sima tinatinamuli ⁶ Bamo te ḡome nuwauba lavana ya miyamiya, ba kamaina te em nuwauba giuna lisinemo ya kena. Bamoda geḡa ba emi nuwauba giuna ko vai munaḡe. ⁷ Bi vanuwinemo ko miyamiya bi bai sa vitevitemina taunana ko kani bi ko tego bi mote komai vanuwa saḡa. Banina taunoya edi maiia ba sa vai.”

⁸ “Bamo tauninemo kona tava bi a giuvaimi, bi bai a vitevitemina taudidi ko kanidi. ⁹ Bi ḡome lava sidesidedi koi yawasanidi bi ko giuwedina gado, ‘Maimaituwa ena waibada kaikana i tava.’ ¹⁰ Bi bamo taunidi mote sima giuvaimi ba ko nawa etamo bi ko giuna gado, ¹¹ ‘Emi tauni gobusina kaḡemaimo i laulaupatuna ka lailaiku-lukuluvidi te ko sibe. Banina Maimaituwa ena waibada saugina i tava bi kona daboke. ¹² Tagu yà giugiuwemi, te etala laḡannemo mba taunina yà kovoḡi gulatena kaka Sodom.’ ”

Taun mote waisumeḡidi
(Met 11:20-24)

¹³ “I gebo kauwa Kolasin bi Betsaida lavemi lisimimo, bamoda Taiya bi Sidon nopodimo

anisove kauwidi e voiyedi mai temi lisimimo e voivoiyedina, tedi maso kaikana udi galedi a kotedi, ai kovu topedi bi a kamaḡati munaḡedi te edi gebogebomo a kuvasa. ¹⁴ Etala laḡannemo, temi Maimaituwa ya kovogi gulatemina kaka Taiya bi Sidon. ¹⁵ Bi temi Kapeniyam lavemi, ko wainoḡota te bena ko nawa Malamo, ee? Geḡa, temi ko nawa lava pekipekidi edi gabumo.” ¹⁶ Bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Aiyai emi giu ya vaivaiyena ba tagu egu giu ya vaivaiye. Bi aiyai temi ya miyamiyatautauliyemina ba tagu ya miyamiyatautauliyegu. Bi kota aiyai i miya tautauliyeguna ba taugiukamaḡegu ya miyamiya tautauliye.”

Yesu ena tauwaikaiwatana 72 a munaḡa tava

¹⁷ Bi laḡannemo lavedi 72 mayasisidi a munaḡa tava bi a giuwena gado, “Bada, isammo aluwa gebogebodi a voteyateyaemai.”

¹⁸ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tagu malamo Seitan e kita i kuluvana maibena namanamali. ¹⁹ Tagu waibada e vitemi te mwata wailauonedu bi tikutikula ko vaḡoseḡosedu bi ḡaviya edi ḡailisi matabudi ko vawaiubedi: Mote bai kaka ima ka gebogebomi. ²⁰ Bi penama a vovoteyeteyemina mote komai nuwavisuyedi. Bi ko yasisi te isemi malamo a gilumidi.”

*Yesu ena Yasisi Palina
(Met 11:25-27,13:16-17)*

²¹ Mba sauginemo Aluwa Waiyawemo Yesu nopona yasisi i waiwanavu, bi i giuna gado, “Tamagu, ya kakasaḡesaḡem. Tam mala bi dobu Badana, taunana aubaina nuwauiyauya bi sibe

lavedi lisidimo niga kauwidi kuna sivu waidavonedi bi lava edi yawasana maibena libilibi lisidimo kuna kamaḡati. Tamagu, giukauwa te niga tam em ḡowana.

²² “Tamagu mwali matabudi i vitegu. Aiyai mote Natuna i sibe te tana Tamana taunaḡa. Mainana kota aiyai mote Tamana i sibe te tana Natuna taunaḡa. Bi tedi mabai Natuna i vinevine-dina ba tedi taudidi Yesu sa kamaḡati.” ²³ Yesu i tauvitale bi ena tauwaikaiwatana taudiḡa i giuwedina gado, “Kakavisuvisudi kaka bai ko kitakitana sa kita. ²⁴ Kamaina yà giugiuwemi te bai ko kitakitana ba taugiuwatana bi ḡalibona wapewapedi a ḡoēḡoena maso kauwina a kita bi mote a kita. Bi giu ko vaivaiyena a ḡoēḡoena maso a vaiye bi mote a vaiye.”

Sameliya olotona ena laukivisuvisu lautaulalana

²⁵ Laḡan ḡemota waiḡake tauwailovelovena Yesu nuwana wailausoluna aubaina i tava bi i waitalayena gado, “Tauwailovelove, bai yà voiye te yawasana kenakena nonoḡina yà vai?” ²⁶ Yesu ena giu i waimunena gado, “Waiḡake bainewa a gilumidi? Tam waiḡakena kwa iyeiyevina banina kwa sibesibe, ee geḡa?”

²⁷ Bi olotona giu i waimunena gado, “BADA em Maimaituwa kwa ḡoena ba: Nuwapoum tabutabunemo, aluwim tabutabunemo, em ḡailisi tabutabunemo, em noḡota tabutabunemo bi kota em tau kwa ḡoena maibena taumḡa kwa ḡoēḡoemna.”

28 Yesu oloto ena giu i waimunena gado, “Mba kuna giukauwa, laḡan matabuna kwa voiye bi yawasana kwa vai.”

29 Bi waiḡake tauwailovelovena i ḡoeḡoena ya sibe kauwe te Yesu i waitalayena gado, “Bamo taunana egu tau?”

30 Bi Yesu waititikunamo oloto ena giu i waimunena gado, “Oloto ḡemota Yelusalemmo bi i yovo i nawanawa Deliko bi etamo taudanene a lovo tava te a kaididi, ena gala a doulisi kamaḡedi bi a kwapu kauwe te nuwana peki bi a gose kamaḡe.

31 “Kamaina bi Pilisi mba etana ḡemotina i kaiwata i yovo i nawanawa te oloto nuwakalunaḡa i kita bi i kita kamaḡe te eta nevanaḡa i yovo i nawa. 32 Mulinemo kota Livai etana ḡemotina i kaiwata i yovo i nawanawa, te olotona i kita bi i kita kamaḡe bi eta nevanaḡa i yovo i nawa. 33 Bi Sameliya olotona mba etanaḡa i yovoyovo te olotona nuwakalunaḡa i vabanavi i kenakena te i launuwatoiyē. 34 Kamaina bi i nawa oloto lisinemo bi boninemo olip masina bi wain i ḡinidi bi gala selipidimo i panidi. Bi i laḡeti te ena donkimo i waigelu te i nawe balekimo. Ḡome tauwailaba nimanemo i sako te ya labe. 35 Laḡan i sako te mane isana dinali labu i kaikamaḡedi te baleki taulabena i vite bi i giuwena gado, ‘Kwa labe kauwe bi laḡannemo yà tava munaḡana kaka bai kuna voivoiyena luvanemo yài mai'im.’ ”

36 Yesu waiḡake tauwailovelovena i waitalayena gado, “Kuna sibe te niga lavedi faiona nopodimo bamo taunana taudanene oloto a

laulau kivigebogeboyena lisinemo waitau ena kauwa i voiye?”

³⁷ Waiḡake tauwailovelovena giu i waimunena gado, “Tana aiyai i waiwaisaguna.” Ġome Yesu i giuwena gado, “Tam kwa nawa bi mainana kwa voiye.”

Yesu, Meli bi Mata i vakitedi

³⁸ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawanawa Yelusalem aubaina, te malagai ḡesaunemo i tava. Bi ḡome waivini isana Mata i giuvai te vanuwemo i valageta. ³⁹ Bi waivinina tasina isana Meli, tana Yesu kaḡepakanemo i miya bi ena giu i waibeyavaiye. ⁴⁰ Bi Mata tana noya matabuna i voivoiye, taunana aubaina i nato Yesu lisinemo bi i giuwena gado, “Bada, kwa kitakitagu ee geḡa te tasigu i gosegu bi tauguḡa yà noyanoya? Bi kwa giuwe te ya sagugu.”

⁴¹ Bada, Mata ena giu i waimunena gado, “O egu tau Mata, tam mwali matabudi kwa ala wainuwaboyedi bi kwa kaka nuwalaḡalaḡam. ⁴² Vaivai ḡemota ota taunana i visu bi Meli vaivaina i kulamatai bi mote aiyai kaka lisinemo ima kaikamaḡe.”

11

Pali wailovelovena (Met 6:9-13, Met 7:7-11)

¹ Sauga ḡemota Yesu gabu ḡesaunemo i laulau-pali. Bi laḡannemo pali i kovikovi ba ena tauwaikaiwatana ḡemota i giuwena gado, “Bada, kwai lovemai te tama maso mainana ke laupali,

maibena Diyon ena tauwaikaiwatana i wailovedina mainana.”

² Yesu i giuwedina gado, “Laḡannemo ko laupalina ba niga mainana ko giu:

Tamamai,

isam waiyawa sa vivile.

Tam em waibada ya nato.

³ Laḡan matabuna ema kani kwa vitemai.

⁴ Bada ema gebogebo kwa noḡoti kamaḡedi, banina tama kota ema lava lisimaimo gebogebo a voivoiyedina ka noḡonoḡoti kamaḡedi.

Bi laulubumo mote kuma nawemai.”

⁵ Ġome Yesu i giuwena gado, “Ġemoḡemotina maso ḡesaum dudubala modonemo kuna nawa em tau lisinemo, bi kuna giuwena gado, ‘Goma, buledi faiona ku vitegu, ⁶ banina egu tau i nawanawa niganana i tava, bi tagu lisigumo mote kani te maso e vite.’ ⁷ Bi em tau vanuwa noponemo maso em giu i waimunena gado, ‘Kuma lailainuwanuwasa, tama kaikana ke laugudu, bi natunatugu vaitedi ka kenakena. Mote ḡemoḡemotina yàma kena moito bi bai yàma vitem.’” ⁸ Ġome Yesu i giuna gado, “Yà giugiuwemi te mote maso i moito bi buledi i vite, banina i sibe te tana ena tau. Bi ena laukalayaviyavi dabanemo kaka ya moito bi buledi ya vite. ⁹ Taunana aubaina yà giugiuwemi, koi baḡana ba ya vitemi, ko tavuḡena ba ko banavi, bi ko laupewapewana ba lisimimo gudu ya kaikamaḡe. ¹⁰ Banina mabai sa waibaḡana kaka sa vai, aiyai ya tavutavuḡena kaka ya banavi bi

aiyai ya laulaupewapewana kaka lisinemo gudu ya kaikamaḡe.

¹¹ “Mote bamo mai kauwa te gomana iyana i ḡabegabe bi tamana mwata i vite, ¹² ee pou i ḡabegabe bi tamana tikutikula i vite. ¹³ Temi niga kauwina ko noḡoti, avena te gebogebo lavemi bi yaḡolo te natunatumi puyo visuvisudi vitedi kona sibe. Taunana aubaina Tamemi malamo tana ḡemoḡemotina, mabai Aluwa Waiyawa sa waibaḡena kaka ya vitedi.”

*Yesu bi penama edi bada Taumudulele**

(Met 12:22-30, Mak 3:20-27)

¹⁴ Yesu oloto noponemo gungum penemina i kwavivai. Bi laḡannemo penama oloto i potipotiy-ovo kamaḡe ba tana giu i waitubu munaḡe. Bi ḡome lava kumna tana a soveye.

¹⁵ Bi kota lava ḡesaudi a giuna gado, “Mba taumudulele ḡailisi i vite, te penama ya kwavikwavi-vaidi.”

¹⁶ Bi lava ḡesaudi tana laulubumo ai talaye, te maso anisove kauwina i voiye bi maso aikawa giukauwe, te tana Maimaituwa lisinaḡa i yovo.

¹⁷ Bi geḡa te Yesu edi noḡota i sibedi aubaina i giuwedina gado, “Dobu ḡemota bi taudiḡa sa daili munaḡedina ba sa kagebogebody. Mainana kota vanuwa ḡemota lavedi taudiḡa sai miyataulina ba mote edi miya ima visu.” ¹⁸ Mainana kota seitan falona seitan vaitena sa dailidi bi sai ḡasiḡasina ba mote kaka ena waibada ima kena gulata. Niga e giuna banina temi kage ko giugiu te tagu taumudulele ḡailisi i vitegu bi penama ya

* **11:13:** Penama edi bada dididiga.

waipotiyovodi. ¹⁹ Bamoda taumudulele bi ena ḡailisimo penama yà waipotiyovodi ba temi palisi aiyai ena ḡailisimo emi tauwaikaiwatana penama sa waipotiyovodi? Emi tauwaikaiwatana sa kaka maḡatimi te temi kaikaiyovumi! ²⁰ Bamoda tagu, Maimaituwa nima kiukiunemo penama ya waipotiyovodi. Ba ya kaka maḡatigu te Maimaituwa ena waibada kaikana lisimimo i tava.

²¹ Laḡannemo bi oloto ḡaiḡailisina ena apiya i vononoḡedi bi ena vanuwa ya labelabena, ba ena ḡonaḡona sa kena kauwa. ²² Bi bamoda oloto ḡesauna ḡaiḡailisi guletina mote mai tana mba olotona i lauyovoḡena ba, ena apiya i waisumaḡedina ya tano kamaḡedi. Bi ḡoneḡonedi matabudi ya soiye waipaipailidi.

²³ Tana aiyai mote tagu vaitegu ba kagu ḡaviya. Bi kota tana aiyai mote vaitena kama noyanoya ḡemota ba tana taulaidabalala.

*Aluwa gebogebona ena tava munaḡa
(Met 12:43-45)*

²⁴ “Laḡannemo aluwa gebogebona lava i potiyovo kamaḡe, bi dobu tatakaliḡiḡa gabu ya tavu-tavu te maso yai yawasi, bi bamo mote gabu kauwa i banavi, ba taunaḡa i giu munaḡena gado, ‘I visu te tagu yà munaḡa egu vanuwa e goseḡosenemo.’ ²⁵ Bi laḡannemo i tava vanuwa i goseḡosenemo, ba i kita te laulaḡiliḡilina bi kakanonoḡina. ²⁶ Kamaina bi i munaḡa te aluwa gebogebona otidi 7 i waidoli tavaitedi mote mai tana. Bi sa sola nawana lavana noponemo ba

mba lavana ena yawasana ya pilipili gulatana kaka dolinemo.”

Nuwavisu giugiu kauwina

²⁷ Yesu yaḡolo niga kauwidi i giugiuwedi ba waivini lava kumna nopodimo i binauna gado, “Waivini kakavisuvisuna ba tana aiyai i bewam bi i waisusumna.” ²⁸ Bi Yesu, waivini ena giu i waimunena gado, “Geḡa, kakavisuvisudi ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiye bi sa kaikaiwatana.”

Diyona ena mataila

(Met 12:38-42)

²⁹ Bi lava kumna a wapawapa gulata ba Yesu i giuna gado, “Niga kimtimi kona ala gebo te mataila ko waibaḡae. Mote mataila ḡesauna yaḡma voiye bi Diyona ena mataila taunaḡa ko kita bi ko noḡoti. ³⁰ Banina Ninive lavedi edi mataila ba Diyona bi kota mainana niga kimtimi, emi mataila ba Tana Taunana Natuna. ³¹ Bi etala laḡannemo, Siba edi ḡalibona waivinina kaka ya moito saḡa bi temi kimtimi yai wavumina banina tana manekaḡa i tava, Solomon ena nuwayuyaya giudi vaiyedi aubaidi. Bi aiyai temi vaitena ko miyamiyana tana taunana i saḡa gulatana kaka Solomon. Bi kalinana mote koma vaivaiye. ³² Etala Laḡannemo Ninive lavedi niga kimtimi sai wavumina banina tedi Diyona ena lauguguyemo a laukuvasa. Bi tana aiyai niganana vaitena ko miyamiyana tana taunana i saḡa gulatana kaka Diyona. Bi temi laukuvasa mote koma ḡoeḡoe.

Tubuḡa ena kwadam

(Met 5:15, Met 6:22,23)

³³ “Aiyai mote kwadam imai tuni bi ima sako waidavo ee gulewa dibunemo imai kabubutawi. Geḡa, mote mainana, tana kwadam ena ani moitomo yai moito, te lava sa valavalagetana yanana sa kita. ³⁴ Bi tubuḡim ena kwadam ba matam. Laḡannemo matam bi visuvisudi ba tubuḡim matabuna ya yana. Bi kota laḡannemo matam a gebogebona ba tubuḡim matabuna yai dudubala. ³⁵ Taunana aubaina yana nopommo kwa labe kauwe te mote imai dudubala. ³⁶ Bamoda tubuḡim matabuna yanayana i yana galamena, ba tubuḡim mote imai dudubala bi ya yana gulata, maibena kwadam yanana.”

Geboḡebo giudi wapedi 6

(Met 23:1-36, Mak 12:38-40)

³⁷ Laḡannemo Yesu giu i waiwaikovi, ba Palisi ḡesauna tana i giuvai nawe ena vanuwemo te vaitena sa kani: Kamaina bi i valageta vanuwemo bi teibolo diyanemo i kenagiligili bi a kanikani. ³⁸ Bi ḡome Palisi i sove te Yesu nimana mote i koḡedi bi i kanikani. ³⁹ Kamaina bi Bada i giuwena gado, “Temi Palisi ledu bi aboma taulidi koḡedi kona sibe kauwedi bi nopomimo ba kanitoku bi gebogebona kauwidi a wanavu.

⁴⁰ “Temi opeopemi! Kona sibe ee geḡa te Maimaituwa tubuḡa bi kota nopo i voyedi. ⁴¹ Bi bai aboma noponemo ya kenakenana taunana waiyamoyamonidi ko vitedi kaka emi yawasana sa visu.

⁴² “I gebo kauwa temi Palisi lisimimo, baina kani ani taidinidinidi bi dubu wai 10 na Maimaituwa vitena kona sibe kauwe. Temi mote lava koma labelabe kauwedi bi Maimaituwa

mote koma gōeḡoe. Niga taudidi ko voyiedi bi vite Maimaituwa lisinemo koma sakoliye.

⁴³ “I gebo kauwa temi Palisi, banina temi ko gōeḡoe te animiya visuvisudimo ko miya, bolu vanuwidimo. Bi kota ko gōeḡoe lava sa vivilemi aniwaiḡemota gabudimo.

⁴⁴ “I gebo kauwa, banina temi ba maibena kokowaga waimataila geḡedi, dabediḡa lava sa nawanawa bi mote sima sibesibedi.”

⁴⁵ Waiḡake tauwailovelovena ḡemota Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove, laḡannemo niga kauwidi kuna giugiuwedi ba tama kota vaitemai kuna lauyovoḡemai.”

⁴⁶ Yesu giu i waimunena gado, “Temi waiḡake tauwailovelovena, i gebo kauwa, te emi giumo lava ko waivitedi. Bi vitedi mote ḡemoḡemotidi te sa avala bi mote bamo koma sagusagu lubudi.

⁴⁷ “I gebo kauwa, banina emi magumagula wala taugiuwatana ai pekidi. Bi temi niganana edi ai kaukauwina ḡemotinemo mba tauyewidi ko kaka visuvisudi.

⁴⁸ “Bi ko kaka maḡatimi te emi magumagula bai a voivoiyena ba ko waianinedi, banina tedi taugiuwatana ai pekidi bi temi edi tauyewa ko lailaivaliudi.

⁴⁹ “Taunana aubaina Maimaituwa ena nuwauyuyamo i giuna gado, “Tagu kaka taugiuwatana bi giugiuwamaḡedi yà giukamaḡedi te ḡesaudi sai pekidi bi kota ḡesaudi sa laukivigeboḡeyedi.”

⁵⁰ “Nove laḡan pakanemo te niganana, lava taugiuwatana ai pekidi bi kwasinidi a tostitosina, aubaina te temi niga kintimi kaka kovoḡa ko

vai. ⁵¹ Wala Eibol ena pekimo te i saḡa Sakalaiya lisinemo. Bi Sakalaiya tana olta bi pali vanuwina mododimo ai peki. Ya giugiu kamaḡemi te niga kintimi kaka pekidi matabudidi kovogidi ko vai.

⁵² “I gebo kauwa temi waigake tauwailovelovena, banina temi sibe ki-ina kona vai bi ko kaikaididi. Temi otimi mote ko sola nawa bi mabai sa solasola nawana temi ko moimoito gudugududi.”

⁵³ Laḡannemo Yesu mba malagaina i gosegose ba palisi bi waigake tauwailovelovena lauyovoḡe giudimo tana ai tala vitavitale. ⁵⁴ Tedi a ḡoḡoena maso Yesu bai giuna gebogebona i vato wapa te a kaididi.

12

*Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi te Palisi
edi kauwa sa kita kauwedi
(Met 10:26,27)*

¹ Mba laḡannemo, lava wapewapedi tausan ai ḡemotidi, taunana aubaina edi lava dabediḡa a waikavutuvutuḡa. Yesu ena tauwaikaiwatana i gei giuwedina gado, “Palisi edi waikaikaiyovumo ko kita kauwa te ko vola kamaḡedi. Tedi edi yawasana maibena muu'a, ya waitaudamadama makamakai.” ² Mwali bai sumasumana kaka ya nuwa tanesa bi mwali bai kenakena waidavonina kaka Maimaituwa ya kamaḡati. ³ Mwali bai dudubalemo kuna vatona kaka suwalemo sa vaiye. Mwali bai nakanaka noponemo kona waikasakasavenayena kaka debamo sai noy-anoyae.

⁴ Egu lava, yà giugiuwemi te tubuḡa taunaḡa tauwaipekina mote koma nailedi. Mba mulinemo mote kaka bai ḡesauna sima voiye. ⁵ Bi tagu kaka yài lovemi te aiyai ko naile, banina tana ḡailisi lisinemo ya kenakena te tubuḡa ya ka gebogebo bi ya pwalage nawemi iyoyoḡamo. Emaso, yà giugiuwemi te Maimaituwa taunaḡa ko naile.

⁶ Mavumavuyama wapedi 5 ba luvana peni labumo kwa gimelidi, bi geḡa te Maimaituwa mote mavumavuyama ḡemota kaka nuwana ima kauleya.

⁷ Temi mainana kunumimo, dabemi matabudi iyeiyevi waipailidi. Mote koma naila banina temi kona tausagana kaka mba mavumavuyamidi.

⁸ “Yà giugiuwemi te aiyai bi lava wapewapedi matedimo ya giugiu waimaḡatiguna, ba Tana Taunana Natuna kaka Maimaituwa ena aneya matedimo yà kamaḡati. ⁹ Bi tana aiyai lava wape-wapedi matedimo ya valevaleleguna ba Tana Taunana Natuna kota mainana Maimaituwa ena Aneya matedimo yà valeleye.

¹⁰ “Lava aiyai Tana Taunana Natuna i giu waigebogebona ba Maimaituwa ena gebogebo ya noḡoti kamaḡe. Tana aiyai bi Aluwa Waiyawa i waidibogina ba Maimaituwa ena gebogebo mote ima noḡoti kamaḡe.

¹¹ “Laḡannemo bolu vanuwidimo a tavaitemi bi waibabada matedimo ai moitomina ba komai nuwaboya te bai ko giuwe ee bainewa ko koi galagalamemi, ¹² banina Aluwa Waiyawa kaka yai lovemi te mba sauginemo bai ko giuwe.”

Oloto waiguyauna opaopana ena lautaulala

¹³ Lava kumna nopodimo oloto ġemota Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove, valetigu kwa giuwe te tamamai gagasina ya soiye te tana bi tagu.”

¹⁴ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Goma, tagu mote egu giu bai te yà laididimanimi ee tamemi ena ġonaġona yà dailidi temi labu poumimo.”

¹⁵ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita bi ko labe kauwemi te niga dobuna ena ġonaġona mote nopomi simai wanavudi, banina niga mwaliidimo yawasana mote koma vai.”

¹⁶ Kamaina bi Yesu niga lautaulalana i giuwedi: “Maimaso oloto ġemota waiguyauna, tana ena daibimo kani a lau bani kauwa. ¹⁷ Tana tau-naġa i wainuwanogōnogōtana gado, ‘Tagu mote bamo gabu te egu kani matabudi yà susuġudi.’ Niganana bai yà voiye? ¹⁸ Bai yà voyiena ba egu kani vanuwidi keikelikidi yà suwedi bi launanakidi yà kelidi. Ġome kaka kani yà susuġudi bi egu ġonaġona matabudi yà dubudi. ¹⁹ Kamaina bi yà giu munaġeguna gado, ‘Tagu niganana mwali visusudi e sivudi, kwalabu wapawapa aubaidi. Niganana yà miya ota, yà kani, yà tego bi yà nuwavisu.’ ²⁰ Bi geġa te Maimaituwa oloto i giuwena gado, ‘Tam opaopam! Niga dudubalinemo kaka kwa peki. Bi bai kuna vovonogedina kaka aiyai ya legaudi?’

²¹ Yesu giu i waikenana gado, “Tedi mabai dobu ġoneġonedi sa laulaususuġudina taudiġa aubaidi ba Maimaituwa matanemo mote ai guyau.”

*Maimaituwa koi sumaġe
(Met 6:25-34)*

²² Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Taunana aubaina yà giugiuwemi te tubugimi aubaina mote komai nuwaboya, te bai ko kani bi ko miya ee bai ko kote. ²³ Banina yawasana i tusaḡana kaka kani bi tubugimi i tusaḡana kaka gala. ²⁴ Aoao ko kitedi: Tedi mote pesi sima wadiwadidi ee kediyā sima laulau voti. Tedi mote sima laulaususugu bi edi susugu vanuwidi geḡa. Bi geḡa te Maimaituwa ya waikanidi. Temi kona tusaḡana kaka aoao! ²⁵ Tam aiyai bi niga mwalidi kwa wainuwaboyaedina bena em miya ya lofa, ee? Geḡa! ²⁶ Bamoda, mote ḡemoḡemotim mba mainana mwali ḡaubona kuma miyae, te bai aubaina mwali ḡesaudi kwa wainuwaboyaedi?

²⁷ “Bodu belenidi sa dugadugana ko kitedi: Tedi mote sima noyanoya ee edi gala sima voivoiyedi. Bi yà giuwemi te, ḡalibona Solomon ena waiguyau galedi bi ena waigala mote a visu gulata maibena niga belenidi namalidi, tedi a tusaḡana kaka ḡalibona Solomon ena waiguyau galedi. ²⁸ Maimaituwa taunaḡa ḡawaḡawa wapumo kulidi visuvisudi ya voivoiyedi. Bi ḡaweḡawedi niganana niga ḡome bi bokina kaimo sai kalaḡosedi. Kona sibe e geḡa, te Maimaituwa kaka yai galemi? Emi sumaḡa a ala keikeilika!

²⁹ “Laḡan matabuna mote komai nuwaboya te bai ko kani bi ko tego. ³⁰ Banina dobumo lava mote waiwaisumegidi, laḡan matabuna niga kauwidi sa wainuwaboyaedi bi sa ḡoḡoḡe te sa legaudi. Bi temi, Tamemi i sibe te niga mwalidi ko malumaluwabiyedi. ³¹ Temi kamaina te ena

waibada ko gei tavuḡe kaka tana mba mwalidi ya vitemi.”

Malamo koi guyau
(Met 6:19-21)

³² Egu yalabolu ḡaubona komai nuwaboya, banina Tamemi i wainuwavisuyemi te ena waibadamo ko miya. ³³ Emi ḡonaḡona ko kune kamaḡedi bi lava waiyamoyamonidi mane ko vitedi. Mba kauwidimo emi solusolugudu bag-ibagidi ko voivoiyedi te mote sima nuwalisi, emi waiguyau malamo ko laususugudi te mote sima kovi bi taudanene mote sima danenedi bi kwa-likwali mote sima kagebgebodi. ³⁴ Banina emi waiguyau bamo ḡome ba temi laḡan matabuna kota nuwapoumi ḡome.

Taupaula kauwa

³⁵ “Laḡan matabuna Maimaituwa ena noya aubaina koi gala bi ko vononoḡa. Emi kwadam ko gabudi te sa yanayana, ³⁶ maibena taupaula edi bada sa labelabe te naḡi soinemoya munaḡa tava. Laḡannemo i tava bi i laupewapewana ba tedi maḡemota sa moito te gudu sa kaikamaḡe. ³⁷ Taupaula mabai edi bada aubaina a vononoḡa bi sa wailabana ba ena nato munaḡemo sai nuwavisu. Giukauwemo ya ḡiuguuwemi, te tana kaka waitaupaula aubaina yai gala, ya giuwedi te teibolo sa miya kwaivivili bi yai kanidi. ³⁸ Avena te dudubala modonemo ee laḡan sakosako bal-anemo Bada ya nato bi mabai a vovononoḡana ya banavidina ba sai nuwavisu. ³⁹ Temi niga kauwina ko sibe: Bamoda vanuwa taniwagina taudanene ena sola saḡa saugina i sibena ba,

mote gavogavo ima vite te ena vanuwa ima lolo.
⁴⁰ Temi kota mainana ko vononoḡa, banina Tana Taunana Natuna ya natona kaka sauga mote koma noḡonoḡotinemo ya tava.”

*Taupaula waisumeḡidi ee waiwaisumeḡi geḡedi
 (Met 24:45-51)*

⁴¹ Pita i waitalana gado, “Bada, niga lautaualana ba tama taumaḡa kwa giugiuwemai ee ema lava ḡesaudi vaitedi kwa giugiuwedi?”

⁴² Yesu Pita ena giu i waimunena gado, “Taupaula aiyai waisumeḡina bi nuwanuwauyauyana, tana taunana kaka ena bada ya vine te taupaula ya labedi te sauga kauwemo kaka kediyā ya soisoyedi. ⁴³ Bamoda Bada ena tava munaḡemo bi taupaula aiyai ya banavi, niga kauwina ya voivoiyena ba nuwavisu didiga mba taupaulina lisinemo.

⁴⁴ Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te mba taupaulina kaka ena bada waibada matabuna ya vite te ena ḡonaḡona matabudi yai badayedi.

⁴⁵ Bi bamoda taupaulina maso taunaḡa i giu munaḡena gado, ‘Egu bada ya alaala nawa bi mote ima tavatava makai.’ Tana ḡome taupaula ololotodi bi waiwaivinidi i kwapudi, i kani, i tego bi i tego buu'wa. ⁴⁶ Mba taupaulina ena bada ena nato saugina mote ima noḡonoḡoti bi ima sibesibe te bai sauginemo ya tava. Sauginemo ya miyamiya nuwakauleya bi ena bada ya tavana kaka taupaula ya koḡavuḡavuki bi lava laukasāḡaiḡaidi edi gabumo ya pwalāḡe nawe.

⁴⁷ “Taupaula aiyai ena bada ena ġowana i sibedi bi mote ima voivoiyedi ee ima vovononoġa ba ena bada kaka tana ya kovoġi gulate. ⁴⁸ Bi taupaula aiyai ena bada ena ġowana mote i sibedi bi noya i ai voivoiyena ba tana kaka ena kovoġa ġaubona ya vai. Tedi mabai noya dididiga i vitedi bi mote sima voivoiye kauwedi ba kovoġa dididiga sa banavi. Maimaituwa taupaula aiyai bi vaivai wapewapedi i vitevitena ba ya noġonoġoti te vaivai wapewapedi lisinemo ya legau munaġedi. Bi Maimaituwa taupaula aiyai i waisumaġe bi vaivai wapewapedi nimanemo i sivudi te ya labelabedina ba mainana kota Maimaituwa ya vite munaġe.”

Mote nuwauba bi daila
(Met 10:34-36)

⁴⁹ Tagu e yovona dobumo ba kai e yovoġe bi e ġoġoena maso kaikana i kalakalati. ⁵⁰ Tagu kaka kabulu yà vai bi wainuwatoimo yà miyana eete kabulu yà laudamoye. ⁵¹ Temi ko noġonoġoti te tagu bena dobumo nuwauba e yovoġe, ee? Geġa, mote nuwauba bi daila. ⁵² Niganana bi noi i nawana ba vanuwa ġemota noponemo lava wapedi 5 kaka sa daili munaġedi te lava faiona ba lava labu waitedi sai miyatauli bi kota lava labu ba faiona waitedi sai miyatauli. ⁵³ Tedi kaka sa daili munaġedi, tama kaka natuna olotona waitena sai miyatauli bi gomana olotona kaka tamana waitena sai miyatauli, bi vesala kaka natuna waivinina waitena sai miyatauli, gomana waivinina kaka matinana sai miyatauli. Bi vesala

malawana kaka sai miyatauli bi lawana kaka vesala vaitena sai miyatauli.

Laḡan kauwa sibena
(Met 16:2,3)

⁵⁴ Yesu lava kumna i giuwedina gado, “Laḡannemo yada nisa yawaninaḡa ya saḡasaḡa ba ko giugiuna gado, ‘Noi taunana nabu ya yovo.’ Bi mainana ya tubutubuḡa. ⁵⁵ Bi laḡannemo suwala ena anilovotava yawaninaḡa yavala ya laulausuve ba ko giugiuna gado, ‘Niganana ba ya kwamla.’ Bi mainana ya tubutubuḡa. ⁵⁶ Temi waiwaikaikaiyovumi! Temi galewa bi dobu kita waiipoipodi kona sibe kauwedi. Bi bainewa te niga saugina giuwaiipoipona mote koma sibesibe kauwe?”

Dolinemo Em gebogebo kwa gei kadidimani
(Met 5:25,26)

⁵⁷ “Bai aubaina mote komai talapili mu-naḡemi te maso didimana kauwina kona voiye? ⁵⁸ Bamoda lava ya panim bi ya nawem etala gabunemo, ba etamo kwa giu bagibagi bi em gebogebo ko kadidimani te em tau vaitena koi nuwaḡemota. Bi mote kuma voiye ba ya nawemna taulauetala lisinemo. Bi taulauetala ya nawemna biliweloko taulabena lisidimo te biliwelokomo sa sako nawem. ⁵⁹ Yà giugiuwem te tam mote kaka kuma potiyovo bi ḡome kwa waimaiiana eete em mane matabuna biliwelokomo kwai kovi.”

13

Emi gebomo ko kuvasa ee ko peki

¹ Mba laḡanemo tedi mabai ḡome a tavatavana Yesu a tainuwatau te mani Galili Maimaituwa lisinemo a laulausewasewana ba Paelat i waipekidi. ² Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Mba lausewasewanemo mani Galilidi a waipekidina ba ko noḡonoḡotina a gebo gulatana kaka edi lava ḡesaudi, ee? ³ Geḡa, yà giugiuwemi te emi gebogebomo mote ko laukuvasa ba matabumi ko pekina mai tedi a pekipekina. ⁴ Bi ko noḡoti Silowammo kota vanuwa kaikaidakina i nuwagolu yovo te lava wapedi 18 i waipekidi. Tedi a gebo gulatana kaka lava ḡesaudi Yelusalemmo sa miyamiyana, ee? ⁵ Geḡa, yà giugiuwemi te emi gebogebomo mote ko laukuvasa ba matabumi ko pekina mai tedi a pekipekina.”

Damaya votavota geḡana ena lautaulala

⁶ Kamaina bi Yesu niga lautaulalinemo i giuwedina gado, “Mai maso, oloto ena wain daibinemo damaya kaina i wadi. Bi tana i nawa votana au-losinemo ba mote votana i kita. ⁷ Taunana aubaina, tana daibi taulabena i giuwena gado, “Tagu kwalabu faiona nopodimo ei velavelau damaya votana aubaina, bi damayina mote i vota. Maso kuna oi kamaḡe, bai aubaina doḡa ya waiyakale?”

⁸ “Bi daibi taulabena i giuna gado, ‘Bada, kwalabu ḡemota noponemo kwa kita kamaḡe te pakana yà ḡuluvi waikwaivivili bi kaidubudubu yà sivudi. ⁹ Bi bamo te kwalabu ḡesau noponemo ya votana ba kamaina, bi geḡa, ba kamaina te kwa oi kamaḡe.’ ”

Yesu Waiyawasi Laḡannemo waivini nuwakuduna i waiyawasani

¹⁰ Waiyawasi Laḡaninemo Yesu bolu vanuwina ḡesaunemo i waiwailovelove. ¹¹ Bi ḡome ba waivini ḡemota, bi aluwa gebogebona waivini i voiye te i nuwakudu bi i pelona ba kwalabu 18 a kovi bi mote i yawasana. ¹² Laḡannemo Yesu waivinina i kitakita ba i giu otigēna gado, “Waivini, em sidamo kuna yawasana.” ¹³ Ḡome Yesu nimana i tuḡu bi waivini dabanemo i sakosako ba noi taunana te i moito didimana bi Maimaituwa i kasāḡesaḡe.

¹⁴ Bolu vanuwina taulabena i medina banina Yesu Waiyawasi Laḡannemo waiyawasana i voiye. Bi lava i giuwedina gado, “Laḡan 6 nopodimo eda noya ta voyiedi, bi mba laḡandimo ko tava Yesu lisinemo te yai yawasanimi bi mote Waiyawasi Laḡannemo.”

¹⁵ Bada ena giu i waimunena gado, “Temi kaikaiyovumi! Tam aiyai em kau ee em donki Waiyawasi Laḡannemo gadona i magu bi kuna kita kamaḡe, ee? Bena ena ganamo kwa kuvesi bi kwai doli nawe te gauba ya tego. ¹⁶ Niga waivinina ba Eiblaḡam ena tubulelesa bi Seitan i panina ba kwalabu 18 a kovi. Niga waivinina Waiyawasi Laḡannemo maso te kita kamaḡe, ee? Bena ḡeḡa.” ¹⁷ Laḡannemo Yesu mainana i giugiuwedi ba kana ḡaviya i voyiedi te taudiḡa ai dabaubedi. Bi Yesu kauwa visuvisudi matabudi i voivoiyedina lava a yasisiyedi.

*Wasiva pesina bi muu'a lautaulalidi
(Met 13:31-32, Mak 4:30-32)*

18 Kamaina bi Yesu i waitalana gado, “Maimaituwa ena waibada ba mai bai? Bai yà laukoiluvae? 19 Mba maibena wasiva* pesina, oloto i vai te ena daibimo i wadi. I duga te i waila kai bi mwanuwa sawasawaḡa lovolovodi lagalaganemo a launoḡi.”

20 Yesu i waitala munaḡana gado, “Bai kauwinemo Maimaituwa ena waibadana yà lau koiluvaye? 21 Mba niga mainana: Laḡannemo waivini muu'a ya vai bi falawa vaitena ya vitalena ba muu'a mba falawina nopona matabuna ya voiye te ya lusa.”

Mataeta ḡulilina
(Met 7:13-14)

22 Yesu i nawanawa Yeluslemmo, bi mba nawanemo ba taun bi malagai nopodiḡa i nawa bi lava i waiwailovelovedi.

23 Bi ḡome lava ḡesauna i waitalana gado, “Bada, giukauwa te lava visa ota sa yawasana, ee?” Bi Yesu i giuwedina gado, 24 “Temi ko kaibag-ibagi te mataeta ḡulilinemo ko sola nawa, banina lava wapewapedi sa wailaulubu te maso sa sola nawa bi sa kabikabi kasaḡa. 25 Ḣome vanuwa taniwagina ya moito te mataeta ya gudu. Bi temi kaka vanuwa mataetinemo ko moito, ko laupewapewa bi koi baḡana gado, ‘Bada, aubaimai mataeta ku kaikamaḡe.’ Bi tana giu yai munena gado, ‘Tagu mote yà sibemi, temi bamo maiḡa kona tava.’ 26 Bi temi kaka giu koi munena

* **13:19:** Diu lavedi edi wasiva ba mote mai tada eda wasiva, tedi ba mai kai bagoma. Pouna ḡaubona bi ya duga, ya didiga te lagalaganemo mwanuwa sa laulaunoḡi.

gado, ‘Tama tam vaitem te kani, te tego bi ema taunimo kunai lovelove.’ ²⁷ Bi geḡa te tana giu yai munena gado, ‘Tagu mote yà sibemi te bamo maḡa kona tava. Temi gebogebo tauvoiyena, ko nawa tabumimo!’

²⁸ “Ḡome kaka ko ḡaba bi mwakemi ko sanadididi, sauginemo Eiblaḡam, Aisik, Deikap bi taugiuwatana matabudi Maimaituwa ena waibadamo sa miyamiyana ko kitedi. Bi ḡome kaka temi sa pwalaḡe yovoḡemi. ²⁹ Bi lava kaka aibeu, lalasi, aibadabada bi yalousa yawanidiḡa sa tava bi Maimaituwa ena waibada soinemo edi gabu sa legaudi. ³⁰ Bi tedi mabai niganana sa mulimulina kaka sai laumatanana, bi mabai niganana sa wailaumatanana kaka sa muli.”

*Yesu ena ḡaba Yelusalem aubaina
(Met 23:37-39)*

³¹ Mba saugina ḡemotinemo, palisi ḡesaudi a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Tam niga dobuna kwa gose kamaḡe bi kwa nawa tabummo, banina Alodi ya ḡoeḡoena yai pekim.”

³² Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko nawa te mba dakona ko giuwena gado, ‘Tagu penama yà waipotiyovodi bi lava yà wai yawasanidi, niganana bi bokina. Bi laḡan waifaioninemo ba egu noya yài kovi.’ ³³ Avena te bainewa bi tagu egu noya niganana, bokina bi laḡan ḡesaunemo yà voiyedi kaka yà nawa Yelusalem. Banina, Taugiuwatana mote bamo ima peki te Yeluslemmo kaka ya peki.

³⁴ “Yelusalem dobuna lavemi, temi taugiuwatana konai pekidi bi Maimaituwa ena tauwainoyanoya i giukamaḡedi lisimimo bi kona

lauḡakimidi. Bi laḡan matabuna e ḡoēḡoena maso temi ei ḡemotimi maibena kamkam waivinina mabenemo natunatuna ya ḡomoḡomo tawidina. Bi temi mote koi aninegu. ³⁵ Taunana aubaina koi beyavaiya, Maimaituwa kaka emi vanuwa ya gose bi i laukavakava. Yà giugiuwemi te mote kaka koma kitagu eete ko giuna gado, ‘Tana kakavisuvisuna, Bada isanemo ya natonato.’ ”

14

Yesu Palisi ena vanuwemo

¹ Waiyawasi Laḡanna ḡesaunemo, Yesu i nawa Palisi isanawanawana ena vanuwemo kani aubaina. Bi ḡome ba lava tana a waikita wata.

² Ḗome ba oloto kaḡena bi nimana luselusedi Yesu matanemo i miyamiya. ³ Yesu Palisi bi waiḡake tauwailovelovena i waitalayedina gado, “Waiḡake bainewa ya giugiuweda, Waiyawasi Laḡannemo lava tai yawasani e avena?” ⁴ Geḡa te tedi mote bai a giuwe, kamaina bi Yesu oloto i taukoni, i waiyawasani bi i giukamaḡe te i nawa.

⁵ Ḗome Yesu i waitalayedina gado, “Bamoda walitau natum olotona ee em bulumakau Waiyawasi Laḡannemo bi dommo i kuluvana, maso kuna kita kamaḡe e kunai papalana bi kuna solu saḡe?” ⁶ Bi tedi mote luvana te bai sa giuwe.

⁷ Laḡannemo Yesu i kita te tauliso animiya a laulauvavina ba tana niga lautaulalana i giuwedi: ⁸ “Laḡannemo lava bi i giuvaimna naḡi soinemo, ba animiya laukaina kuma gei vai. Mote ku sibe te lava isanawanawana kota a giuvai. ⁹ Male soi taniwagina ya giuwemna gado, ‘Niga lavana em

animiya ku vite.’ Āome te waidabauba waitena bi kwa miya yovo duyamo. ¹⁰ Laḡannemo bi a giuvaimna, ba kwa nawa te doḡamo kwa miya. Taugiuvaim kaka ya giuwemna gado, ‘Goma, ku saḡa gabu laukainemo kwa miya.’ Mba mainana kaka soi taniwagina ya kasaḡem tauliso ḡesaudi matedimo. ¹¹ Tana aiyai bi i nuwasagaḡana, ba ya sakoyovoḡe munaḡe, bi aiyai i sakoyovoḡe munaḡena kaka sa kailaḡeti.”

¹² Kamaina bi Yesu taugiuvaina i giuwena gado, “Laḡannemo suwalamodo e aubiga kanina kwa voyiena ba mote em lava, valevaletim, em dam lavedi e diyammo taumiya waiguyaudi kuma giuvaidi, mainana bi kuna voyiena ba matabudi male sai sipo te sa giuvaim. ¹³ Laḡannemo kwa soina ba wainuwatoitoidi, nawanawa geḡedi, kaḡe nuwanokudi bi matapotepotedi kwa giuvaidi. ¹⁴ Tedi mote luvana te bai kuna voivoiyena simai sipo bi Maimaituwa kaka ya kavisuvisum bi yai maiim, didimana lavedi edi kenamoito laḡannemo.”

Soi laukaina lautaulalana
(Met 22:1-10)

¹⁵ Laḡannemo tauliso ḡesauna niga giuna i vaivaiye ba Yesu i giuwena gado, “Lava aiyai Maimaituwa ena waibada soinemoya miya bi ya kanikanina ba yai nuwavisu gulata.” ¹⁶ Bi Yesu oloto ena giu i waimunena gado, “Laḡan ḡemota oloto soi dididigina i voiye bi tauliso wapewapedi i giuvaidi te sa tava. ¹⁷ Bi soi laḡannemo ba ena taupaula i giukamaḡedi a nawa te tauliso a giuwedina gado, ‘Ko nato, bai matabuna kaikana

i nonoḡa.’ ¹⁸ Bi matabudi edi waikoigudu giudi a giuwedi te mote sima nato soimo. Oloto dolidolina taupaula i giuwena gado, ‘Maḡo ota doḡa ḡaubona e gimeli aubaina te yà nawa yà kita. Ae, egu waipapa kwai anine.’ ¹⁹ Ḡesauna i giuna gado, ‘Tagu ba egu bulumakau wapedi 10 e gimala te yà nawa bi noyamo yài laulubudi. Ae, egu waipapa kwai anine.’ ²⁰ Bi kota ḡesauna i giuna gado, ‘Tagu ba niganana kaka e naḡi, taunana aubaina te mote yàma nato.’ ²¹ Ḡome taupaula i munaḡa te ena bada bai matabuna i tainuwatau. Vanuwa taniwagina i medi gulata bi taupaula i giuwena gado, ‘Kwa nawa makai te taun etedi nananakidi bi keikelikidiḡa lava wainuwatoitoidi, kaḡe nuwanokudi, matapotepotedi bi kaḡedi nuwakududi kwa tavaitedi.’ ²² Taupaula i nawanawana i tava munaḡa bi i giuna gado, ‘Bada bai kuna giugiuwena ba e voiye bi yaḡolo te gabu dididiga ya kenakena.’ ²³ Kamaina bi Bada ena taupaula i giuwena gado, ‘Kwa nawa etaḡa bi dobu diyadiyanaḡa mabai kwa banabavidina kwa giuwedi te sa tava bi egu vanuwa sai wanavu.’ ²⁴ Yà giugiuwemi te lava mabai e giuvaidi bi a dabodabokana, kaka egu soimo mote sima kani.”

Waikaiwatana ena giugiu
(Met 10:37-38)

²⁵ Lava kumdi Yesu vaitena a nawanawa, i tinamuli bi i giuwedina gado, ²⁶ “Aiyai kaiwatagu ya ḡoena ba tagu ya ḡoe gulateguna kaka tamana, tinana, mwanena, natunatuna bi tasisasina. Bi bamoda aiyai taunaḡa ena yawasana

ya g̃oeḡoe gulatena kaka tagu, ba tana mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikaiwatana. ²⁷ Aiyai mote ḡemoḡemotina ena kolosi ima avali bi ima kaiwatagu ba tana mote egu tauwaikaiwatana.

²⁸ “Bamoda ḡemota poumimo ya waiogatala te maso vanuwa kaikaidakina ya ḡalana, ba dolinemo ya miya bi mane ya gei kita te visa ya pwalage kaka vanuwina ya ḡala kovi. ²⁹ Bamoda tana vanuwa ḡalana i waitubu bi mote i waikovi ba lava sa kita bi sai gwaigwaiye, ³⁰ bi sa giuna gado, ‘Niga lavana lauḡala i waitubu bi mote i waikovi.’ ³¹ Mai maso, ḡalibona ena tauwaiḡaviya wapedi 10 tausan bi ḡalibona ḡesauna ba 20 tausan, dolinemo tana ya miya bi yai nuwanogonogota te ḡemoḡemotina 20 tausan yai ḡaviyedi ee geḡa? ³² Bamoda tana mote ḡemoḡemotina ba tedi yaḡolo manekemo bi tauwainoyanoya ya gei giukamaḡe kana ḡaviya lisidimo te yai baḡedi, te nuwauba poudimo ya kena.” ³³ Yesu giu i waikenana gado, “Mainana tam aiyai mote bai matabuna ku gose kamaḡedi ba tam mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikaiwatana.

³⁴ “Soliti ba i visu bi laḡannemo dinina bi i kovina, ba bainewa kwa voiye te ya dini mu-naḡa? Mote luvana. ³⁵ Mba mai solitina ba mote sima pwalage doḡamo ee venimo sima ḡini bi sa pwalage otiḡe. Aiyai waibeyam te kwai beyavaiya kauwa.”

*Sipu gwegwena lautaulalana
(Met 18:12-14)*

¹ Laḡan ḡemota takis taulaitupedi bi gebogebo lavedi a tava Yesu waibeyavaiyena aubaina. ² Kamaina bi Palisi bi waigake tauwailovelovena babadidi a wawaluna gado, “Bai aubaina niga olotona gebogebo lavedi ya giuvaidi bi vaitena sa kanikani?” ³ Taunana aubaina Yesu niga lautaulalana i giuwedi: ⁴ “Mai maso, ḡesaum em sipu wapedi 100 bi ḡemota i gwegwena, ba bai kwa voiye? Bena tam 99 kwa gose kamaḡedi edi ani miyamo bi kwa nawa sipu gwegwena kwa tavutavuḡena eete kwa banavi. ⁵ Bi laḡannemo kuna banavina, ba ma yasisim dabayalommo kwa sako saḡe bi ⁶ kwa nawa em malagaimo. Em lava bi diyammo taumiya kwa yogedi sa tava, sai ḡemotidi bi kwa giuwedina gado, ‘Egu sipu gwegwena e banavi, taunana aubaina ko nato bi ta yasisi.’ ⁷ Yà giugiu kauwemi, te gebogebo lavana ḡemota bi i kuvasana ba noke malamo sa yasiyasisina mote mai 99 didimana lavedi mote kuvasa sima ḡoeḡoe.

Kina ḡemota lailaipailina lautaulalana

⁸ “Mai maso waivini ena kina wapedi 10, bi ḡemota i laipaili bi bai ya voiye ba kwadam yai tuni bi ena vanuwa ya laugiligili bi ya waitavutavuna eete ya banavi. ⁹ Bi laḡannemo i banavina ba ena lava bi diyanemo taumiya ya yogedi sa tava sai ḡemotidi bi ya giuwedina gado, ‘Egu kina e lailaipailina e banavi, taunana aubaina ko nato bi ta yasisi.’ ¹⁰ Kota mainana yà giugiuwemi te gebogebo lavana ḡemota bi i kuvasana, ba

malamo yasisi dididiga Maimaituwa ena aneya matedimo.”

Gomana gwegwegwena

¹¹ Yesu yaḡolo te lautaulalamo i giugiuwed-ina gado, “Mai maso bada ḡemota natunatuna oloolotodi labu. ¹² Gomana tautasina tamana i giuwena gado, ‘Tamagu, em waiguyau kwa soiyedi te egu soisoi vokai kwa vitegu.’ Kamaina bi bada vokai natunatuna i waioneonedu. ¹³ Tedi a miya mote lofana te tautasina ena vokai i kune kamḡedi bi i nawa manekemo dobu ḡesaunemo bi kauwa yabayababemo ena mane i waiyakale. ¹⁴ Tana bai matabuna i gwasatutu, mulinemo gomala mba dobuna matabuna i laugulate ba tana maluwabi i waitubu. ¹⁵ Kamaina bi i nawa mba dobuna lavana lisinemo, bi i waibaḡa te isana i sako saḡe te aubaina ya noya. Ḡome te i giukamaḡe nawe ena buwawa edī go'ugo'umo te buwawa yai kanidi. ¹⁶ Gome tana kanipeki i laukauwe, taunana aubaina i ḡoeḡoena maso buwawa kedi dayo i kani bi mote aiyai kani i vite. ¹⁷ Laḡannemo noḡota kauwa i vaivai ba tana i giuna gado, ‘Tamagu ena taupaula kediya mainana kenakenana bi tagu niga ḡome kani peki yai pekigu. ¹⁸ Bi i visu te yà munaḡa tamagu lisinemo bi yà giuwena gado, ‘Tamagu, gebo e voiye Maimaituwa lisinemo bi tam lisimmo. ¹⁹ Tagu mote yà visu te kwai kawa natunegu. Bi kwa voiyeḡuna maibena em taupaula ḡemota.’ ²⁰ Kamaina bi i modina tamana lisinemo. Tana yaḡolo manekemo bi tamana natuna i kita nawe i tavatava ba i launutoiye bi i velau i labavai te i waisuluve. ²¹ Gomana tamana i giuwena

gado, “Tamagu, tagu gebo e voiye Maimaituwa lisinemo bi tam lisimmo. Tagu mote yà visu te kwai kawa natunegu.”

²² “Bi geḡa te tamana ena taupaula i giuwedina gado, ‘Waiḡapa gala laukaina ko natome bi tana koi kote. Nimagalanemo lini ko sako bi kaḡesuma koi kote. ²³ Kau natuna pwapatwana ko natome bi koi peki, ta soi bi matabuda soina ta yasisiye. ²⁴ Banina niga natuguna i peki bi niganana i yawasana munaḡa, tana i gwegwe bi i tava munaḡa.’ Taunana aubaina tedi soina a yasisiye.

²⁵ “Mba soina a yasiyasisiye ba gomana tautuweḡina daibimo bi i tava. Laḡannemo vanuwa diyanemo i tavatava ba boiḡatu a bigabigayena daguguna i vaiye. ²⁶ Kamaina bi taupaula ḡemota i yoge bi i waitalaye te bai ya tubutubuḡa. ²⁷ Taupaula gomana tautuweḡina i giuwena gado, ‘Tasim yawawayasanina i tava munaḡa taunana aubaina, tamam kau natuna pwapatwana i vunu bi ka soiso.’

²⁸ “Gomana tautuweḡina nuwana i medi te vanuwemo valageta i daboka. Kamaina bi tamana i potiyovo te i waibaḡa bi i giu komamaniye te maso i valageta. ²⁹ Bi gomana tamana ena giu i waimunena gado, ‘Kuna sibe te niga kwalabudi wapewapedi e ala paulem bi mote yà laulaukasaiḡaiḡem. Bi tam mote bamo gouti lauewalina ku vitegu te maso egu lava vaitedi ke soi yasiyasisi. ³⁰ Bi niga natumna ba waivini kabakabaleyedi lisidimo em mane matabuna i waiyakale. Bi niganana i tava te tam kau natuna pwapatwana aubaina kuna

vunu.’ ³¹ Bi tamana ena giu i waimunena gado, ‘Natugu, tada miyamiyada laḡan matabuna bi bai matabuna lisigumo ba tam aubaim. ³² Tada ta soi yasiyasisi bi tai nuwavisu, banina niga tasimna ba i peki bi i yawasana munaḡa. Tana i gwegwe bi niganana e banavi.’ ”

16

Sitowa taulabena Lautaulalana

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Maimaso lava waiguyauna, tana ena sitowa taulabena i sako te ena mane ya labelabe. Lava a tava te mane taniwagina a tainuwatau te sitowa taulabena mane ya waiyakale. ² Kamaina bi i yoge bi i waitalayena gado, ‘Niga bai giuna lisimmo e vaiye, kabe ku giu? Mane visa kuna voiye, ku kamaḡati. Tam niganana ya kaikamaḡem, mote egu sitowa kuma labe munaḡe.’

³ “Sitowa taulabena taunaḡa i giu munaḡena gado, ‘Niganana bai yà voiye? Egu bada noyamo i kaikamaḡegu bi tagu mote ḡemoḡemotigu te doba yà ḡala, lava yà gigimanedi bi yà tunimayaḡa.

⁴ Niganana ba e sibe te bai yà voiye, laḡannemo egu noyamo bi egu bada i kaikamaḡeguna ba lava ḡesaudi edi vanuwemo sa giuvaigu.’

⁵ “Kamaina bi lava mabai ena bada ena mane a solusoluna i yogedi a tava lisinemo. Bi dolidolina i waitalayena gado, ‘Egu bada ena mane sipona visa lisimmo?’ ⁶ Bi giu i waimunena gado, ‘Oela dulamdi wapedi 100.’ Bi sitowa taulabena mane tausoluna i giuwena gado, ‘Kwa miyatulu makai bi em pepamo dulam wapana 50 kwa gilumi.’

⁷ Kota ġesauna i waitalayena gado, ‘Bi tam mane sipona visa kuna solu?’ Bi tana i giuwena gado, ‘Witi baikidi wapedi 1 tausan.’ Bi sitowa taulabena i giuna gado, ‘Kwa miyatulu bi em pepamo witi baikidi wapedi 800 kwa gilumi.’ ⁸ Sitowa taniwagina tauwailaba kaikaiyovuna kaiyovumo kauwa i voivoiyedina i kasaġe. Bi giukauwa te dobu lavedi, dobu ena kauwa voiyedimo a anapu kauwana kaka yanayana lavedi.”

⁹ “Yà giugiuwemi te dobu ena waiguyau ko soiye te emi lava sa wapa, bi laġannemo mane ya kovi bi ko pekina ba temi kaka sa giuvaimi yawasana kenakena nonoġinemo. ¹⁰ Tana aiyai bi noya ġaubona i voiye kauwena ba kota mainana noya dididiga ya voiye kauwe. Tana aiyai bi noya ġaubona i aivoivoiyena ba kota mainana noya dididiga ya aivoivoiye.

¹¹ “Bamoda dobu ena waiguyaumo mote simai sumaġem, bena aiyai kaka mala ena waiguyaumo yai sumaġem? ¹² Bamoda mote simai sumaġem te lava ġesauna ena ġonaġona kwa labedi, ba tam bena aiyai kaka em ġonaġona ya vitem?

¹³ “Taupaula mote babada labu aubaidi ima noya. Tana ġemota ya daboke bi ġesauna ya ġoe, ee ġemota ya vai bi ġesauna ya daboke. Tam mote ġemoġemotina Maimaituwa bi mane kuma noyaedi.”

Yesu ena gagali ġesaudi

(Met 11:12,13, Mak 10:11-12, Met 5:31-32)

¹⁴ Laġannemo Palisi niga giudi matabudi a vaivaiyedi ba Yesu ai namaġe, banina tedi ba mane noġotina nopodi i waiwanavu. ¹⁵ Yesu i

giuwedina gado, “Temi taunana lava matedimo ko voyiyemi te bena kage lava didimanimi, bi geḡa te Maimaituwa nopomi i sibedi. Lava dobu kauwidi edi visu a kitedi bi sa kakasaḡesaḡedina ba Maimaituwa matanemo ai matawalawala.

¹⁶ “Mousis ena Waigake bi taugiuwatana a gilugilumina wadubonemo ba a lauguguyaena eete Diyon Taukabulu ena saugemo. Mba ḡome Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i lauguguyae bi lava wapewapedi sa wailaulubu te mba waibadanemo sa sola nawa.

¹⁷ “I tekateka kauwa te mala bi dobu sa launeganeḡa bi waigake gilugilumina wadubonemo mote ḡemota ḡaubona sima kaikamaḡe.

¹⁸ “Oloto mwanena i gose bi waivini ḡesauna i naḡina ba mwanena ya vavawaidoḡa. Bi aiyai olotona mba waivinina gosegosena i naḡina ba vavawaidoḡa ya voivoiye.”

Lava waiguyauna bi Yasales

¹⁹ Yesu i giuna gado, “Lava waiguyauna ḡemota ḡalibona edi gala molemoleledi i kotedi bi laḡan matabuna i soi bi i waiwainuwawisu. ²⁰ Mba ḡome kota oloto waiyamoyamonina isana Yasales tunina boniboni i wanavu. Tana laḡan matabuna a natome oloto waiguyauna ena mataetamo a waimiyeni. ²¹ Bi i ḡoeḡoe te lava waiguyauna ena teibolomo kani pusepuselidi a kulukuluwana maso i kanidi. Bi kota ḡome daḡadaḡasi a tava bi bonibonina a lemolemodi. ²² Sauga i tava te Yasales i peki bi aneya ai doli nawe Eiblaḡam lisinemo bi waitena a miya. Bi oloto waiguyauna kota i peki te a dobo. ²³ Bi i

nawa iyoyoḡamo yavi gabunemo bi i waikita saḡa te manekemo Eiblaḡam i kita Yasales vaitena a miyamiya. ²⁴ Kamaina bi lisinemo i binau saḡana gado, ‘Tamagu Eiblaḡam, kwa lau nuwa-toiyegu bi Yasales kwa giukamaḡe te nimagalana gaubemo yai dakwa bi menagu yai uba, banina tagu niga kainemo yavi dididiga yà vaivai.’ ²⁵ Bi Eiblaḡam ena giu i waimunena gado, ‘Natugu, kwa noḡoti te mamiyammo mwali visuvisudi kuna waiguyauyedi bi Yasales tana mwalidi i malulmaluwabiyedi. Bi niganana tana niga ḡome ya wainuwawisu bi tam yavi kwa vaivai. ²⁶ Bi kota ḡesauna ba mododemo gwagwa i yovo gulata, taunana aubaina mabai sa ḡoeḡoe te lisimmo sa damana natona ba mote ḡemoḡemotina. Mainana kota temi mote ḡemoḡemotina te koma damana nato lisimaimo.’ ²⁷ Bi oloto waiguyauna i giuna gado, ‘Tamagu Eiblaḡam, Yasales kwa giukamaḡe egu vanuwa lavedi lisidimo, ²⁸ te valevaletigu wapedi 5 ya tala wainuwataudi te niga tunivusula gabunemo mote sima tava.’ ²⁹ Eiblaḡam giu i waimunena gado, ‘Tedi Mousis bi Taugiuwatana bai a gilugilumina lisidimo ya kenakena te sa iyeve bi sa sibe.’ ³⁰ Tana i giuna gado, ‘Geḡa, tamagu Eiblaḡam, bamoda lava ḡesau pekimo ya kena moito bi ya nawana lisidimo kaka sa laukvasa.’ ³¹ Bi Eiblaḡam i giuwena gado, ‘Bamoda Mousis bi Taugiuwatana kalinedi mote sima vaiyedi, ba avena te lava pekimo ya kena moito bi ya giuwedina bi yaḡolo mote simai sumaḡe.’ ”

17

Gebogebbo, waisumaḡa bi noya
(Met 18:6,7,21,22, Mak 9:42)

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Kauwa lava sa voyedi te gebomo sa kulukuluwana ba sa tubuḡa. Bi kota i gebo kauwa te tana aiyai bi natunatugu gebomo ya voyedi te sa kulukuluwa. ² Ba i visu te gadonemo anilauliti ḡakimina vitavitana sa duli bi nisamo sa pwalage yovoḡe, bi mote i visu te lava ḡemota anikita waiyovoyovo ya voiye bi gebomo ya kuluva. ³ Taunana aubaina koi kita kauwa! Bamoda falom tauwaisumaḡa gebo i voyena ba kwa kaipasine, bi i kuvasana ba ena gebogebbo kwa noḡoti kamaḡe. ⁴ Bamoda laḡan ḡemota noponemo, mala 7 lisimmo gebo i voiye bi kota mala 7 ya tava bi ya giuna gado, ‘Yà kuvakuvasa, ba kamaina te ena gebo kwa noḡoti kamaḡe.’”

Sumaḡa

⁵ Giugiukamaḡedi Bada a giuwena gado, “Ema sumaḡa kwa kananakidi.”

⁶ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Wasiva pesina ba ḡaubona bi ya duga te kai dididiga. Bamoda emi sumaḡa ya dididigana maibena wasiva pesina, ba luvana malubani kaina ko giuwena gado, ‘Ku nuwalaka bi nisamo kwa wadim, bi ḡemoḡemotina kalinemi yai bade.’”

Taupaula ena noya

⁷ “Maimaso em taupaula ḡemota i suwasuwata ee sipu i labelabedi. Laḡannemo wapuḡa bi i tavana bena kwa egeli te ya kani makai? Geḡa!”

⁸ Tam maso ba em taupaula kuna ġiuwena gado, 'kwa vononoġa bi kaguya kwa kanonoġi te kwa labegu yà kani bi yà tego. Muliġa kaka tam kwa kani bi kwa tego.' ⁹ Bi taupaula ena bada aubaina i noyanoyana, ba ko noġonoġoti te bada ena taupaula yai ebone, ee? Geġa! ¹⁰ Temi mainana Maimaituwa noya i ġiugiuwemina ko voiye bi maso kona ġiuna gado, "Tama mote taupaula visuvisumai bi ema noyaġa ke voiye.' "

Yesu olooloto 10 sida kapa i vaivaidina i waiyawasanidi

¹¹ Yesu Yelusalem aubaina i nawanawa ba Sameliya ena palata bi Galili ena palata poudiġa i nawa. ¹² Bi laġannemo malagaimo i solasola saġa, ba ġome oloto wapedi 10 a banavi bi tabudimo a moito banina tedi ba sida kapa i vaidi ¹³ bi a binauna gado, "Bada Yesu, kwa launuwatoitoiyemai."

¹⁴ Laġannemo i kitekitedi, ba i ġiuwedina gado, "Ko nawa pilipilisi lisidimo bi tubuġimi sa kitedi." Tedi a nawanawa ba etamo a yawasana.

¹⁵ Laġannemo oloto ġemota i kita munaġe te i yawasana, ba i munaġa tava Yesu lisenemo bi kalinana dididiginemo Maimaituwa i kasaġesaġe. ¹⁶ Tana Yesu kaġepakanemo i kuluva bi i waiebone. Tana ba Sameliya olotona.

¹⁷ Yesu lava i waitalayedina gado, "Olooloto wapedi 10 a yawasana bi wapedi 9 bamo? ¹⁸ Bai aubaina niga walidobu olotona taunaġa i munaġa tava bi Maimaituwa ya kakasaġesaġe." ¹⁹ Kamaina bi Yesu oloto i ġiuwena gado, "Ku moito kwa nawa, em sumaġa i waiyawasanim."

Maimaituwa ena waibada ya natonato
(Met 24:23-28)

²⁰ Palisi babadidi ḡesaudi Yesu ai talayena gado, “Bai sauginemo Maimaituwa ena waibada ya nato?” Yesu edi giu i waimunena gado, “Maimaituwa ena waibada ya natona bi mote ani kita ḡone. ²¹ Mote aiyai kaka ima giu gado, ‘Ko kita, tana naniga.’ Ee ‘Tana nanoko.’ Banina Maimaituwa ena waibadana ba temi nopomimo.”

²² Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Saugina ya natonatona kaka ya tava. Mba ḡome kaka ko ḡoeḡoena Tana Taunana Natuna ena nato laḡanna maso kona kita, bi mote kaka koma kita. ²³ Lava kaka sa giuwemina gado, ‘Ko kita, tana kaunoko.’ Ee ‘Ko kita, tana kauniga.’ Bi mulidiḡa koma nawanawa. ²⁴ Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa laḡanna kaka maibena namanamali, ya kem bi galewa ya lailaiyanana isuna te isuna. ²⁵ Bi tana kauwa wapewapedi ya gei wainuwatoiyedi bi niga kimtina lavedi sa daboke. ²⁶ Maibena Nowa ena saugemo i tubutubuḡana kota mainana Tana Taunana Natuna ena saugemo. ²⁷ Lava matabudi a kanikani, a tegotego bi olooloto bi waiwaiwini a waikanaḡinaḡi, mba laḡannemo Nowa gulamo i valageta bi kabaita i yovo te matabudi i waipekidi.

²⁸ “Mba kauwina kota ḡemotina maibena Loti ena laḡannimo. Lava a kanikani, a tegotego, a gimagimala, a wai kunekune, a wadiwadi bi vanuwa a kelikelidi. ²⁹ Bi laḡannemo Loti Sodom i gosegose ba kai bi ḡakima laimwanamwanaudi

bovebovedi malaḡa a laubulili yovo te ai peki kovidi. ³⁰ Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa laḡannemo, kaka mba mainana kauwidi sa tubuḡa. ³¹ Mba laḡannemo lava aiyai ena vanuwa dabanemo mote ḡemoḡemotina te ima solanawa ena ḡonaḡona ima legaudi, mainana kota lava aiyai daibimo mote luvana ima munaḡa ena vanuwemo. ³² Loti mwanena lisinemo bai i tubuḡana ko noḡoti. ³³ Tana aiyai ena yawasana i nuwamunaḡena ba ya kulayakasi bi tana aiyai ena yawasana i nuwakamaḡena ba ya vai munaḡe.

³⁴ “Yà giugiuwemi, mba dudubalinemo lava labu kaka sa kenakena ḡemota, Maimaituwa kaka ḡemota ya vai nawe bi ḡesau ya gose. ³⁵⁻³⁶ Waiwaivini labu kaka witi sa litiliti ḡemota, Maimaituwa kaka ḡemota ya vai nawe bi ḡesauna ya gose.”

³⁷ Ena Tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Bada, bamo ḡome mba kauwidi sa tubuḡa?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo ḡome bi peki ba ḡome aoao sa waiḡemota.”

18

Iwape lautaulalana

¹ Kamaina bi Yesu lautaulalamo ena tauwaikaiwatana i wailovedi te sa laupali valolo bi mote sima nuwakulukuluva. ² Tana i giuna gado, “Taun ḡemota noponemo taulauetala i miyamiya, tana mote Maimaituwa i nainaile e lava i viviviledi. ³ Bi ḡome iwape taunina ḡemotina noponemo i nawanawa valolo taulauetala lisinemo

bi i waibaḡa yaviyavina gado, ‘Kwa sagugu tauwawavugu nuwaboya ya vitevitegu.’”

⁴ “Laḡani i lofa kauwa taulauetala mote i voiye, damonemo tana taunaḡa niga mai i giu munaḡena gado, ‘Avena te tagu mote Maimaituwa yàma nainaile e lava yàma viviviledi, ⁵ yaḡolo te niga iwapena ya kaka nuwalaḡalaḡagu, taunana aubaina tagu yà voiye te nuwauba ya vai, te enai velau munaḡemo mote ima ka tuniyoaigu.’ ”

⁶ Kamaina bi Bada i giuna gado, “Koi beyavaiya te taulauetala ena yawasana mote didimanina bi bai i giuwena ko vaiye. ⁷ Bi Maimaituwa ena lava vinevinedi sagu aubaina sa ḡabaḡabana, suwala bi dudubala mote ima kadidimanidi, ee? E sagudi aubaina yai voivoiya? Bena geḡa! ⁸ Yà giugiuwemi, tana kaka ena lava ya laididimanani makaiyedi. Bi Tana Taunana Natuna* ena nato laḡannemo, dobumo tauwaisumaḡa kaka ya tavuḡedi bi visa ota ya banavidi.”

Palisi bi takis taulaitupana

⁹ Yesu kota niga lautaulalana i giuwena ba lava mabai a noḡonoḡoti munaḡedi te tedi bena didimana sa voivoiye bi lava ḡesaudi a kitakita waiyovoyovodi. ¹⁰ “Olooloto labu a saḡa a nawa pali vanuwinemo laupali aubaina, ḡemota ba palisi bi ḡesauna takis taulaitupana.

¹¹ “Palisi tabunemo i moito bi taunaḡa palimo i kasaḡesaḡe munaḡena gado, ‘Maimaituwa yà waiebonem te tagu mote mai lava ḡesaudi: Maibena taudanedanene, gebogebo tauvoiyedi,

* **18:8:** Tana Taunana Natuna ba Yesu taunaḡa i waiisa munaḡe.

tauwawaidoḡa bi kota niga takis taulaitupana.
 12 Tagu wiki ḡemota noponemo laḡan labu yà udiudi bi egu waiguyaumo dubu 10 yà voivoiyedi bi dubu wai 10 na ba tam yà vitevitem.’

13 “Bi takis taulaitupana laumulimo i moito, tana mote i waikita saḡa malamo, iwana i taunoku, nuwakadanemo i sivudi† bi i laupalina gado, ‘Maimaituwa kwa launuwatoitoiyegu, tagu ba gebogebo lavagu.’ ”

14 Yesu i giuwedina gado, “Yà giugiuwemi te Maimaituwa takis taulaitupana ena pali i vaiye te ena gebogebo i noḡoti kamaḡe, i kadidimani bi i nawa ena vanuwemo. Bi palisi ena pali i vaiyena bi mote i vai. Banina tedi mabai taudiḡa sa sivusivu saḡedina ba Maimaituwa kaka ya sivu yovoḡedi bi mabai sa ḡauḡaubo munaḡana ba Maimaituwa kaka ya sivu saḡedi.”

*Yesu bi libilibi keikeilikidi
 (Met 19:13-15, Mak 10:13-16)*

15 Lava ḡesaudi natunatudi a tavaitedi Yesu lisinemo te maso nimana dabedimo i sivudi bi i kavisuvisudi. Laḡannemo ena tauwaikaiwatana mba kauwina a kitakita ba lava a ḡasiyedi.

16 Bi geḡa te Yesu libilibi i yogedi bi i giuna gado, “Libilibi ko kita kamaḡedi te sa nato lisigumo, mote komai ḡakedi, banina lava mabai a ḡaubo munaḡa bi Maimaituwa ena waibadamo sa miyamiyana ba mai libilibi. 17 Giukauwemo yà giugiuwemi, aiyai mote Maimaituwa ena waibada imai anine mai gomana ḡaubona mba

† 18:13: Guliki kalinedimo i giu te nuwakadana i bibi banina ba ḡaubo munaḡa.

tana mote Maimaituwa ena waibadamo ima saḡa.”

Oloto waiguyauna

(Met 19:16-30, Mak 10:17-31)

¹⁸ Diu badana ḡemota Yesu i waitalayena gado, “Tauwailovelove visuvisum, bai yà voiye te yawasana kenakena nonoḡina yà vai?”

¹⁹ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tam kwa giugiu te tagu visuvisugu bi Maimaituwa taunaḡa giukauwa te visuvisuna. ²⁰ Tam bena waigake kuna sibedi: Mote kuma vawaidoḡa, mote kumai peki, mote kuma danene, tam mote kaiyovu lavana kumai mulinawanawae, tamam bi tinam kwa viviledi.”‡

²¹ Bi oloto giu i waimunena gado, “Tagu maḡaubogumo te niganana mba waigakedi matabudi e kaiwata kauwedi.”

²² Laḡannemo Yesu oloto ena giu i vaivaiye ba i giuwena gado, “Tam yaḡolo te kauwa ḡemota kwa malumaluwabiye. Kwa nawa te em ḡonaḡona matabudi kwa kune kamaḡedi, waiyamoyamonidi mane kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Kaka kwa nato te kwa kaiwatagu.” ²³ Oloto niga giuna i vaivaiye ba i wainuwaboya kauwa, banina tana i waiguyau gulata. ²⁴ Yesu olotona i kita te i wainuwaboya bi i giuna gado, “I bagibagi kauwa te lava waiwaiguyauna Maimaituwa ena waibadamo ya sola saḡa. ²⁵ I pilipili te kamelo siyau bwadanemo ya sola. Mainana kota lava waiguyauna ba i pilipili gulata

‡ **18:20:** Exod 20:12-16, Deut 5:16-20.

te Maimaituwa ena waibada noponemo ya sola saḡa.”

²⁶ Tedi mabai a vaivaiyena a giuna gado, “Lava waiwaiguyaudi mote sima yawasana te bena aiyai kaka ya yawasana?”

²⁷ Yesu giu i waimunena gado, “Lava lisinemo ba mote ḡemoḡemotina bi Maimaituwa lisinemo ba ḡemoḡemotina.” ²⁸ Kamaina bi Pita Yesu i giuwena gado, “Tama ba bai matabudi ke gosedi bi ke kaiwatam.” ²⁹ Bi Yesu i giuwedina gado, “Giukauwa yà giugiuwemi te aiyai bi Maimaituwa ena waibada aubaina ena malagai ee mwanena, ee valevaletina, ee nuvunuvuna, ee magula bi natunatuna i gosedina, ³⁰ ba tana kaka ena lava bi ḡonaḡona wapewapedi niga dobunemo ya banavidi bi kota yaḡolo te yawasana kenakena nonoḡinemo ya sola saḡa.”

*Yesu ena peki i gei giuwe
(Met 20:17-19, Mak 10:32-34)*

³¹ Bi Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i nawedi tabudimo bi i giuwedina gado, “Koi beyavaiya! Tada ta nawanawana Yelusalemmo ba ḡome kaka wala taugiuwatana Tana Taunana Natuna a gilugilumi watana banidi sa tubuḡa. ³² Tana kaka Eteni§ nimedimo sa sako te sai dibodiboḡi, sa lauyovoḡe bi sa kanisotawatawa. ³³ Tedi madamo sa kwapu bi sai peki. Bi laḡan waifaioninemo kaka ya kenamoito munaḡa.”

³⁴ Bi ena tauwaikaiwatana niga kauwidi i giugiuwedina mote a sibedi, banina giudi banidi

§ 18:32: Mote Diu lavedi

tedi lisidimo a kena waidavona, taunana aubaina mote a sibe.

Yesu oloto matapotapotana waigigimanina i waiyawasani

(Met 20:29-34, Mak 10:46-52)

³⁵ Yesu Deliko i vavawaiḡeleḡele ba oloto matapotapotana eta diyanemo i miya bi i waiwaigigimana. ³⁶ Bi laḡannemo lava kumna a vavawaitauli ba i waitalayedina gado, “Niga bai ya tubutubuḡa?” ³⁷ Bi tedi a giuwena gado, “Nasalet Yesuna ya nawanawa.”

³⁸ Tana i binauna gado, “Aee Yesu Deivida natuna, kwa launuwatoitoiyegu.”

³⁹ Lava dolidolidi a ḡasiye bi a giuwe te ya miya moimoisili. Bi geḡa te tana i binau gulatana gado, “Deivida natuna, kwa launuwatoitoiyegu!”

⁴⁰ Kamaina bi Yesu i vamoito bi i giuwedi te oloto matapotapotana sa natome lisinemo. Tana i moito nato diyanemo bi Yesu oloto i waitalayena gado, ⁴¹ “Bai kwa ḡoḡoena aubaim yà voiye?” Bi oloto Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, yà ḡoḡoena yài kita munaḡa.”

⁴² Bi Yesu i giuwena gado, “Kamaina ku waikita! Em sumaḡa i waiyawasanim.” ⁴³ Noi taunana te oloto matana i yana bi i waikita munaḡa, Maimaituwa i waiebone, i kasaḡesaḡe bi Yesu i kaiwata. Lava matabudi mabai a kitakitana kota Maimaituwa a kasaḡesaḡe.

19

Yesu bi Sakiyas

¹ Yesu i sola saḡa Delikomo bi taunina i nawanawae. ² Bi ḡome ba oloto isana Sakiyas tana takis taulaitupana edi bada bi tana ba oloto waiguyauna. ³ Sakiyas i ḡoeḡoena maso Yesu i kita te tana aiyai bi geḡa te i watige gulata, taunana aubaina mote ḡemoḡemotina te Yesu ya kita, banina lava kumna i didiga. ⁴ Taunana aubaina i velau doli bi kai damaya* i saḡai te Yesu ya kita banina tana mba etanaḡa i saḡasaḡa.

⁵ Laḡannemo Yesu mba modomodonemo i tavatava ba i taulageti i kita saḡe bi i giuwena gado, “Sakiyas, ku bulili makai, banina tagu niganana em vanuwemo yà miya.”

⁶ Kamaina bi Sakiyas i bulili makai bi manuwavisuna Yesu i giuvai. ⁷ Gome lava matabudi a kitakitana ba a wawaluna gado, “Niga lavana i waila wale, gebogebo lavana ena vanuwemo.”

⁸ Sakiyas i miya moito bi Bada i giuwena gado, “Bada, tagu egu waiguyau nevana lava wainuwatoitoidi yà vitedi. Bi lava mabai takis laitupanemo e kaikaiyovugeḡedina ba manedi mala 4 yà laipwatapwata bi yà vite munageḡedi.” ⁹ Bi Yesu i giuwena gado, “Yawasana niganana niga vanuwinemo i tava, banina niga lavana tana kota Eiblaḡam ena tubulelesa. ¹⁰ Tana Taunana Natuna i yovona ba mabai a gwegwegwena ya tavugeḡedi bi yai yawasanidi.”

*Mane wapedi 10 lautaulalana
(Met 25:14-30)*

* **19:4:** Diu lavedi edi damaya ba waiki'i geḡana

11 Ĝome lava yaĝolo a waibeyavaiya bi lautaalamo i giuwedi. Banina tana kaikana Yelusalemmo nuwana tava bi tedi a wainoĝotana bena Maimaituwa ena waibada noi taunana ya laumaĝata. 12 Kamaina bi i giuwedina gado, “Lava laukaina i nawa wali dobumo te waibada ya vai kaka ya tava munaĝa. 13 Kamaina bi ena taupaula 10 i giuwedi a tava bi mane i soiye bi i giuwedina gado, ‘Niga manedi ko noyanoyaedina eete yà tava munaĝa.’ 14 Bi geĝa te ena dobu lavedi a daboke bi mulinaĝa tauwainoyanoya a giukamaĝedi mba dobuna babadidi lisidimo bi a giuna gado, ‘Tama niga olotona mote ka ĝoe te yai ĝalibona bi yai badayemai.’

15 “Tana a vine te i waiĝalibona bi i munaĝa tava. Kamaina bi taupaula mabai mane i vitevitedina edi giu i giukamaĝe te sa tava bi mane a voivoiyedina sa kamaĝatidi. 16 Kamaina bi taupaula dolidolina i tava bi i giuna gado, ‘Bada em mane ĝemota kuna vitegu bi tagu kota e noyae te wapedi 10 e voyedi.’ 17 Ĝome ĝalibona giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula visuvisum, noya ĝaubonemo kunai patutu, taunana aubaina tam kaka taun wapedi 10 kwai badayedi.’ 18 Bi kota taupaula wailabuna i tava te i giuwena gado, ‘Bada, em mane ĝemota kuna vitegu bi tagu kota e noyae te wapedi 5 e voyedi.’ 19 Bi ĝalibona giu i waimunena gado, ‘Tam kaka taun wapedi 5 kwai badayedi.’

20 “Ĝome kota taupaula ĝesauna i tava te i giuna gado, ‘Bada, em mane ba gala selepinemo e suma te e sako waidavo. 21 Tagu e naillem, banina tam

lava medimedim, tam mote mwali mabimmo bi geḡa te kwa vai. Bi kota bai mote ku wadi bi geḡa te kwa lauyaba.’

²² “Kamaina bi ena bada giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula gebogebom, tam em giu ya vitaledi te yà etalem. Kuna sibe te tagu ba medimedigu. Tagu mwali mote mabigumo bi geḡa te yà vai bi mote yà wadi bi geḡa te yà lauyaba. ²³ Bi bai aubaina egu mane banikemo mote ku sako? Maso bi banikemo ku sako, egu tava munaḡemo maso ba laipwatana e vai.’

²⁴ “Kamaina bi lava ḡome a moimoitona i giuwedina gado, ‘Manena lisinemo ko kaikamaḡe te taupaula aiyai mane 10 i voivoiyena ko vite.’

²⁵ Ḡome lava a giu vitena gado, ‘Bada, mba tau-paulina kaikana mane 10 i legaudi.’

²⁶ “Bi bada i giuna gado, ‘Yà giugiuwemi te tana aiyai bi lisinemo wapawapa ba sai lautawi bi kota aiyai lisinemo geḡa bi ḡaubona ya kenakenana kaka sa kaikamaḡe. ²⁷ Niganana tedi mabai kagu ḡaviya mote a ḡoeḡoegu te yài ḡalibona bi yài badayedi ba ko natomedi matagumo bi ko laipekidi.’ ”

Yesu Yeluslemmo i solasaḡa

(Met 21:1-11, Mak 11:1-11, Dyn 12:12-19)

²⁸ Yesu niga lautaulalana i waikovi mulinemo ba i doli nawa Yeluslemmo. ²⁹ Tana oya Oliv diyanemo malagai Betpega bi Beteni i vava waiḡeleḡeledi ba ena tauwaikawaiwatana labu niga mai i giuwedi bi i giukamaḡedi a doli, ³⁰ “Ko nawa malagaimo bi ko sola saḡana ba donki lauewalina waitamina ko kita mote aiyai geluḡe.

Ko kuvesi bi ko natome. ³¹ Bi bamoda lava aiyai yai talaemina gado, ‘Bai aubaina ko kuvekuvesi?’ Ba ko giuwena gado, ‘Bada ya goeḡoe.’ ”

³² Tedi mabai i giu kamaḡedi bi a nawanawana ba bai i giugiuwena mainana a banavi. ³³ Tedi donki lauewalina a kuvekuvesi bi taniwagina i waitalayedina gado, “Bai aubaina donki ko kuvekuvesi?”

³⁴ Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bada ya goeḡoe.” ³⁵ Kamaina bi a natome Yesu lisinemo bi edi kwama a ḡigidi te donki dabanemo a yesidi bi Yesu a sagu te i miya saḡa.

³⁶ Laḡannemo i gelu bi i nawanawa ba lava edi kwama etamo a yesidi. ³⁷ Laḡannemo Yelusalem i vava waḡeleḡele, Oya Oliv etana i yovo i nawanawanemo i tavatava ba taukaiwatana kumna mayasisidi kalinedi dididiginemo Maimaituwa a kakasaḡesaḡe, banina mataila bi anisove kauwidi matabudi a kitekitedina aubaina. ³⁸ “Ḡalibona kakavisuvisuna Bada isanemo ya natonato! Namala dididiga Maimaituwa lisinemo bi nuwauba malamo bi dobumo mododemo ya kena.”

³⁹ Palisi ḡesaudi lava kumna nopodimo Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, taukaiwatam kwa kaipasinedi te sa miya moimoisili!” ⁴⁰ Yesu giu i waimunena gado, “Ya giugiuwemi, bamoda tedi sa miya moimoisilina ba ḡakima binau sai tubu.”

Yesu Yelusalem aubaina i ḡaba

⁴¹ Yesu Yelusalem i vavawaiḡeleḡele bi taun i kitakita ba nuwana i toitoi te i ḡaba, ⁴² bi i giuna gado, “Bamoda niga laḡanna maso bi ko kita

ḡone maso ba Maimaituwa bi temi modomimo nuwauba i kena, bi geḡa te niganana matemimo i kena waidavona. ⁴³ Bi laḡan sa natonatona kaka emi ḡaviya emi malagai ganana taulina sa ḡuluvi bi sa kenavanagi, sa moito waikwaivivilimi bi sa vatawimi. ⁴⁴ Bi temi natunatumi vaitedi sa kativunumi bi sa vapatinimi. Bi emi ḡaviya kaka gana ḡakimidi sa douwaidabalalidi te ḡakima ḡemota mote kaka ena gabumo ima kena. Banina Maimaituwa tauwaiyawasanimi i giukamaḡe bi mote ko kita ḡone.”

Yesu Pali vanuwinemo

(Met 21:12-17, Mak 11:15-19, Dyn 2:13-22)

⁴⁵ Kamaina bi Yesu i sola nawa pali vanuwina noponemo bi mabai a waikunekunena i kwavidi a potiyovo. ⁴⁶ Bi i giuwedina gado, “Gilugilumina wadubonemo niga mainana Maimaituwa i giu, ‘Egu vanuwa ba pali vanuwina bi temi kona voiye te i waila taudanedanene edi ani kandavona.’ ”

⁴⁷ Tana laḡan matabuna pali vanuwinemo i waiwailovelove. Bi pilisi edi babada, waigake tauwailovelovena bi waibabada ḡesaudi a ḡoḡoena maso ai peki. ⁴⁸ Bi tedi mote gavogavo a banavi te maso edi ḡowana a voiye. Banina lava matabudi yaḡolo te ena giu vaiyena a ḡoḡoe.

20

Yesu ena waibada waitalana

(Met 21:23-27, Mak 11:27-33)

¹ Laḡan ḡemota Yesu pali vanuwinemo lava i wailovelovedi bi giu visuvisuna i laulauguguyae. Pilisi edi babada, waigake tauwailovelovena bi

waibabada waitedi a tava Yesu lisinemo. ² Bi a giuwena gado, “Kwa giuwemai tam em waibada bamo kuna vai bi niga kauwidi kwa voivoiyedi, ee aiyai waibada i vitem?”

³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Tagu kota temi yà talayemi te ko giuwegu. ⁴ Diyon ena laukabulu ba malaḡa i yovo ee lava lisidiḡa i nato?”

⁵ Tedi taudiḡa ai talapilina gado, “Bamoda ta giuna gado, ‘Maimaituwa lisinaḡa.’ Ba tana ya giuna gado, ‘Bi bai aubaina mote Diyon koi sumaḡe.’ ⁶ Bi bamoda ta giuna gado, ‘Lava lisidiḡa.’ Ba lava kumdi sa lau ḡakimida. Banina tedi a sibe kauwe te Diyon ba taugiuwatana.”

⁷ Taunana aubaina tedi a giuna gado, “Tama mote ka sibe te bamo i vai.”

⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kota mainana mote yàma giuwemi te waibada bamo e vai bi niga kauwidi yà voivoiyedi.”

Taubayau edi lautaulala

(Met 21:33-46, Mak 12:1-12)

⁹ Kamaina bi Yesu lautaulalamo lava i giuwedina gado, “Oloto ḡemota wain daibina i wadi, taubayau nimedimo i sako bi tana i nawa dobu ḡesaunemo i miyana ba i lofa kauwa. ¹⁰ Vililubu laḡanna i tava bi daibi taniwagina taupaula i giukamaḡe taubayau lisidimo te maso guleipi a vite. Bi geḡa te taubayau, taupaula a kwapu bi a giukamaḡe manimakavakavana i munaḡa. ¹¹ Kamaina bi daibi taniwagina, taupaula ḡesauna i giukamaḡe. Bi tana kota a kwapu, a voiye te i waidabauba bi manimakavakavana a giukamaḡe i munaḡa. ¹² Bi yaḡolo te daibi taniwagina

taupaula waifaionina i giukamaḡe lisidimo, tedi daibi noponemo a kwapu kauwe te nuwakaluna bi a daibi ganataulinemo a pwalaḡe nawe. ¹³ Kamaina bi daibi taniwagina i giuna gado, ‘Niganana bai yà voiye? Natuotigu nuwapougu yà giukamaḡena male sa vivile.’ ¹⁴ Bi laḡannemo taubayau a kitakita ba ai giugiuna gado, ‘Niga taunana ba daibi taniwagina natuna. Ko nato ta laipeki bi gagasina tada ta vai.’ ¹⁵ Kamaina bi a pwalaḡe yovoḡe daibi ganataulinemo te a laipeki.”

Bi Yesu i giuna gado, “Mba mainana ba daibi taniwagina bai ya voiye taubayau lisidimo? ¹⁶ Tana kaka ya nato te taubayau yai pekidi bi daibi lava ḡesaudi ya vitedi.”

Laḡannemo lava niga giuna a vaivaiye ba a giuna gado, “Mote mainana ima tubuḡa.”

¹⁷ Yesu lava i kitedi bi i waitalayedina gado, “Gilugiluminemo niga giuna banina ko noḡoti: ‘Taulaukeli ḡakima a dabodabokena taunana i nuwavitala te ḡakima laukaina.’* ”

¹⁸ Bi tedi mabai niga ḡakimina dabanemo sa tatalaḡana ba sai doulisilisidi bi kota tana lava dabedimo ya talaḡana ba sa nuwamisimisi.”

Takis waimaiina waitalana
(Met 22:15-22, Mak 12:13-17)

¹⁹ Waiḡake tauwailovelovena bi pilisi edi babada gavogavo a tavutavuḡe te noi taunana maso Yesu a pani. Banina a sibe te tedi lautaulalamo i giugiuwedi bi geḡa te lava a nailedi. ²⁰ Tedi tauwaikita kaikaiyovudi a

* **20:17:** Ps 118:22.

giukamaḡedi a nawa te Yesu a wainene nawe. Banina tedi a ḡoeḡoena maso bai i vato waigebo bi Loum gabemanina nimanemo a sako te maso i pani. ²¹ Kamaina bi tauwaikita Yesu ai talayena gado, “Tauwailovelove, tama ke sibe te tam giukauwemo kwa wai lovelove. Bi tam mote lava kuma nainaledi bi Maimaituwa ena ḡowana lava aubaidi taunana kwa wailoveloveye. ²² Kwa giuwemai, kamaina te tama Sisa lisinemo takis kai maii ee, geḡa?” ²³ Ḡome Yesu edi kaiyovu i kita bi i giuwedina gado, ²⁴ “Te manena koi lovegu. Aiyai isana bi aluwina manenemo?”

Tedi ena giu ai munena gado, “Sisa.”

²⁵ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Bai Sisa aubaina ba kamaina te Sisa ko vite, bi bai Maimaituwa aubaina ba kamaina te Maimaituwa ko vite.” ²⁶ Bi lava matedimo bai i giugiuwedina mote luvana te maso a lauyovoḡe. Taunana aubaina a soveye bi a miya moimoisili.

Kenamoito waitalana
(*Met 22:23-33, Mak 12:18-27*)

²⁷ Sadisi sa giugiu te mote kenamoito. Kamaina bi a tava Yesu lisinemo waitala aubaina. ²⁸ Tedi a giuna gado, “Tauwailovelove, Mousis ena waigakemo niga mai i giuwemai: Bamoda oloto waivini i naḡi bi olotona i pekina, ba tasina mba iwapena ya naḡi te yai natuna tuwaḡana aubaina. ²⁹ Mai maso ololoto wapedi 7, tau-tuwaḡa waivini i naḡi bi mote ai natuna te i peki. ³⁰ Bi oloto wailabuna iwapena i naḡi te olotona kota i peki ³¹ mulinemo, oloto waifaion-ina iwapena i naḡi te olotona i peki bi kauwina ḡemotina ololoto 7 lisidimo i tubuḡa te mote

aiyai iwai natuna te a peki kovi. ³² Bi damonemo waivini i peki. ³³ Mba oloolotodi 7 waivinina a naġinaġina, ba kenamoito laġannemo ba aiyai mwanena?”

³⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Dobumo naġi ya kenakena te oloto bi waivini sa naġi. ³⁵ Bi laġan ya natonatona tedi mabai waisumeġidi pekimo sa kenamoitona ba mote sima naġi. ³⁶ Tedi maibena aneya bi mote sima peki. Banina tedi ba Maimaituwa natunatuna pekimo a kenamoito. ³⁷ Maimaituwa Mousis lisinemo i kamaġati kauwe te pekipekidi sa kenamoito. Gilugilumina wadubonemo kai tomboyana vavavaninemo i giu te Bada tana, Eiblaġam, Aisiki bi Deikap edi Maimaituwa.† ³⁸ Tana mote pekipekidi edi Maimaituwa, bi yawayawasanidi edi Maimaituwa. Mabai sumaġemo a pekipekina ba lisinemo yawayawasanidi.”

³⁹ Kamaina bi waiġake tauwailovelovena a giuna gado, “Tauwailovelove, bai kuna giuwena ba giukauwa.” ⁴⁰ Ġome tedi a miyamoimoisili, bi mote ai tala munaġe.

Aiyai Natuna Keliso

(Met 22:41-46, Mak 12:35-37)

⁴¹ Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, “Bainewa te tedi sa giugiu te Keliso ba Deivida natuna? ⁴² Deivida ena Sale bukana noponemo tana niga mainana i giu: Bada egu Bada i giuwena gado, ‘Kataiyagumo kwa miya ⁴³ eete em ġaviya yà voyiedi te kaġetabam dibunemo kwa vapatinidi maibena anilaukaġeyasaġa.’‡

† 20:37: Exod 3:6. ‡ 20:43: Ps 110:1.

⁴⁴ “Deivida ya giugiu te Bada ba tana ena Bada, bi bainewa te Keliso maso Deivida natuna?”

⁴⁵ Gome lava matabudi a waibeyavaiya bi Yesu ena taukaiwatana i giuwedina gado, ⁴⁶ “Temi waigake tauwailovelovena ko kita kauwedi. Tedi edi gala lofelofedi sa kotedi bi waigemota gabudiḡa sa moimoito nawa, bi sa ḡoeḡoena lava vivilemo tedi sai ebonedi, bi kota bolu vanuwidiḡa ee soimo animiya laukaidimo sa miya. ⁴⁷ Tedi iwape edi solusolugudu sa kaka kavekavedi bi lava matedimo pali lofelofedi sa iyeiyevidi. Tedi kaka kovoḡa dididiga otina sa vai.”

21

*Iwape ena puyo
(Mak 12:41-44)*

¹ Yesu lava waiguyaudi i kitedi pali vanuwina noponemo edi puyo mane abominemo a sivusivudi. ² Bi kota iwape waiyamoyamonina i kita toya labu i sivudi. ³ Gome Yesu i giuna gado, “Giukauwa yà giugiuwemi te niga iwapena waiyamoyamonina puyo i sakona i dididiga gulatana kaka lava ḡesaudi. ⁴ Niga lavedi waiguyaudi edi mane nananakidi a kenakena bi keikelikidi a sivusivudi. Bi iwape ena waiyamoyamonemo ena mane matabuna i laupuyoye.”

*Yesu pali vanuwina laukivigeboḡeboyena i giuwata
(Met 24:1,2, Mak 13:1-2)*

⁵ Yesu ena tauwaikaiwatana ḡesaudi Pali vanuwina a kita te kulina i visu kauwa taunana aubaina a giugiuwata. Banina mba vanuwina

ba ḡakima kulikulidimo a ḡala bi lava puyo kulikulidi a natonatomedina waitedi vanuwa ai siya. Bi Yesu i giuwedina gado, ⁶ “Bai niganana ko kitakitana, laḡanna ya tavana kaka ḡakimidi sa douwaidabalalidi, bi ḡakima ḡemota mote ena gabumo ima kena.”

Pilipili bi laukivigebo
(Met 24:3-14, Mak 13:3-13)

⁷ Bi tedi ai talayaena gado, “Tauwailovelove, mavisa niga kauwidi sa tubuḡa? Bi mataila bai ka kita bi ka sibe te mba kauwidi ba ḡotona te sa tubuḡa?”

⁸ Yesu edi giu i waimunena gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima aiwainawenawemi. Banina lava wapewapedi kaka sa tava bi isagumo sa lauguguyana gado, ‘Tagu taunana Keliso.’ Bi sa giuna gado, ‘Sauga kaikana i tava.’ Ba koma kaiwatedi. ⁹ Laḡannemo pilipili bi waiḡasiḡasi giudi ko vaiyedina ba koma naila. Niga kauwidi kaka sa gei tubuḡa bi mba laḡanna mote ima tava makai.”

¹⁰ Kamaina bi i giuwedina gado, “Dobu bi dobu kaka sai ḡasiḡasi bi kota ḡalibona falona ḡalibona waitena kaka sai ḡasiḡasi. ¹¹ Yoyo kaka sa tubuḡa, gomala bi kovoḡa nananakidi mba dobudimo sa tubuḡa bi kota kauwa wainuwa nainailidi bi mataila nananakidi galewemo sa tubuḡa. ¹² Muliḡa kaka niga kauwidi sa tubuḡana ba tedi sa panimi bi sa lau kivigebo boyemi. Tedi bolu vanuwidimo bi biliwelokomo kaka sa sivu nawemi bi kota sa nawemi ḡaliḡalibona bi gabemani lisidimo banina temi taukaiwatagu.

¹³ Mba ḡome kaka temi emi gavogavo ko vai te giu

visuvisuna ko lauguguyaye. ¹⁴ Bi emi noḡota sa didimana bi mote komai nuwaboya te bānewa taumiḡa ko moito galamemi. ¹⁵ Banina tagu kaka nuwauyauya bi giu yà vitemi te emi ḡaviya mote ḡemoḡemotina sima lauyovoḡemi. ¹⁶ Bi temi kaka tametamemi, tinetinemi, valevaletimi, emi dam lavedi bi emi lava sa lauyovoḡemi bi ḡesaumi kaka sai pekimi. ¹⁷ Tagu dabagumo kaka lava matabudi sa dabokemi. ¹⁸ Bi geḡa te kunumimo daba ḡemota mote kaka ima paila. ¹⁹ Bi moito-didimo kaka yawasana ko vai.”

Yesu Yelusalem sa laukivigeboḡeyena i giuwata

(Met 24:15-21, Mak 13:14-19)

²⁰ Laḡannemo kona kita te tauwaiḡaviya Yelusalem a moito kwaivivilina ba ko sibe te laudousuwasuwa laḡanna i tava. ²¹ Tedi mabai Diudiyamo ba sa naila sa nawa oyamo. Tedi mabai taunimo ba tauni sa potiyovo kamaḡe. Bi tedi mabai dobu diyanemo taumiya ba mote sima sola saḡa taunimo. ²² Banina niga taunana ba ena kovoḡa saugina i tava te wadubonemo bai matabuna a gilugilumina banina ya tubuḡa. ²³ Mba laḡandimo waivini bwagebwagedi bi waivaivaisudi lisidimo ba i gebo gulata. Niga doḡunemo wainuwatoi dididiga ya tubuḡa bi Maimaituwa ena medi kaka ya yovona niga lavedi lisidimo. ²⁴ Bi tedi kaka ḡesaumi kepatemo sai pekimi bi ḡesaumi sa pani nawemi doḡu ḡesaudimo. Bi eteni kaka Yelusalem sa vagudagudana eete edi laḡan ya nawakamaḡe.

*Tana Taunana Natuna ena nato
(Met 24:29-31, Mak 13:24-27)*

²⁵ “Mataila kauwidi kaka suwalemo, nawalaimo bi kipolemo sa tubuḡa. Bi dobumo, dobu matabudi kaka sai nuwatoi bi nisa labamidi dagugudimo lava sa naila bi edi noḡota sa kovi. ²⁶ Bi kauwa dididiga ya natonatona ba dobumo ya tubuḡa bi nailinemo kaka lava sa laugilibubu banina, sawasawa tauwaibadaedi ḡaiḡailisidi matabudi kaka sa gusu bi edi eta sa paledi. ²⁷ Mba sauginemo tedi kaka Tana Taunana Natuna, maḡailisina bi namala dididiga vaitena yadaḡa ya yovoyovona sa kita.* ²⁸ Laḡannemo niga kauwidi sa tubutubuḡa ba ko moito bi yasisimo ko lausanadada banina tauwaiyawasanimi nuwana tava.”

*Damaya kaina enai love love ko kita
(Met 24:32-35, Mak 13:28-31)*

²⁹ Yesu niga lautaulalanemo i giuwedina gado, “Damaya kaina bi kai matabudi ko kitedi. ³⁰ Laḡannemo sa nimanimagala ba temi ko kita bi ko sibe otige te bodubodu laḡannina ya tavatava. ³¹ Mba mainana kauwidi ko kitedi sa tubutubuḡa, ba ko sibe otige te Maimaituwa ena waibada ba nuwana tava. ³² Ya giugiu kauwemi te niga kintimi mote kaka koma peki eete niga kauwidi matabudi sa tubuḡa. ³³ Mala bi dobu sa launeḡaneḡa bi tagu giugu mote kaka ima launeḡaneḡa. ³⁴ Koi kita kauwa te soi laḡanidimo tegobu'uwa bi dobu kauwidi mote nopomi simai wanavudi. Bi mba laḡanna mote imai tagugumi

* **21:27:** Dan 7:13.

maibena kwalo. ³⁵ Banina niga kauwina dobumo kaka lava matabudi lisidimo ya tubuḡa. ³⁶ Koi kita kauwa bi ko laupali gulata te niga kauwidi sa tubuḡana bi ko vola kamaḡedi. Bi Tana Tau-nana Natuna ena nato munaḡemo ba luvana temi matanemo ko moito.”

³⁷ Laḡan onena Yesu pali vanuwinemo i wai-wailovelove, bi aubiga onena i nawa Oliv oyana dabanemo bi i miyamiya te laḡan i sakosako. ³⁸ Bi olaolala kageka lava a kena moito bi a nawanawa pali vanuwinemo Yesu au waibeyavaiyenemo.

22

Yesu kana Pota a yesi

¹ Buledi mote muu'a vaitena Soina sa wai isana Vawaitauli saugina i tava. ² Pilisi edi babada bi waigake tauwailovelovedi tedi kandavonaḡa gavogavo a tavutavu, te Yesu maso ai peki. Bi geḡa te lava a nailedi.

Diudas i waianina te Yesu ya sakoyovoḡe

³ Tedi 12 nopodimo Seitan Diudas sa wai isana Iskaliyot, i sunei. ⁴ Ġome te Diudas i nawa, Pilisi edi babada bi pali vanuwina tauyavena vaitedi ai ogatala te eta ya voiye te Yesu sa kaididi. ⁵ Tedi nuwedi i visu bi ai anina te mane sa vite. ⁶ Kamaina bi Diudas i waianina bi eta ya voiye te Yesu babada nimedimo ya sako te lava mote sima sibe.

Yesu i vononoḡa te Vawaitauli Soina ya kani (Met 26:17-25, Mak 14:12-21, Dyn 13:21-30)

⁷ Kamaina bi Buledi-Mote muu'a vaitena Soina laḡanina i tava, bi ḡome Vawaitauli sewasewana

sipu lau ewalidi ai pekidi. ⁸ Yesu, Pita bi Diyoni giuwedina gado, “Ko nawa bi Vawaitauli kanina aubaida ko kanonoḡi te ta kani.” ⁹ Tedi ai talayena gado, “Bamo ḡome kuna ḡoēḡoena kani kaka nonoḡi?” ¹⁰ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko nawa bi laḡannemo malagaimo ko solasaḡa ba oloto gauba dugina ya avaavalina ya banavimi. Tana ko kaiwata te bamo vanuwino ya valavalagetana ḡome ko valageta. ¹¹ Bi vanuwa taniwagina ko giuwena gado, “Tauwailovelove niga mainana i giu, tauliso edi nakanaka bamo te ḡome egu tauwaikaiwatana waitedi Vawaitauli Soina ka kani?” ¹² Tana kaka vanuwina dabanemo nakanaka didiga kaka nonoḡina yai lovemi te ḡome bai matabuna ko kanonoḡi.” ¹³ Tedi a nawa bi Yesu mwali matabudi i giugiuwedina mainana a banavidi. Kamaina bi Vawaitauli kanina a kanonoḡi.

Kaniḡemota

(Met 26:26-30, Mak 14:22-26)

¹⁴ Kamaina bi sauga kauwa i tava te ḡome Yesu bi giugiukamaḡedi teibolo a miya kwai-vivili. ¹⁵ Tana i giuwedina gado, “Tagu e ḡoye kauwemi te waitemi Vawaitauli kanina ta kani kaka muliḡa yai nuwatoi. ¹⁶ Banina ya giugiuwemi te niga kanina mote yaḡa kani munage, eete Maimaituwa ena waibadamo niga soina banina ya laumaḡata.” ¹⁷ Ḗome Yesu wain leduna i vai, Maimaituwa i wai ebone bi i giuwedina gado, “Niga ko vai bi emi lava waitedi ko tego soiye. ¹⁸ Banina ya giugiuwemi te niganana tagu niga wainina mote yaḡa tego

munaḡe eete Maimaituwa ena waibada ya tava.”
¹⁹ Kamaina bi buledi i vai, Maimaituwa i wai ebone, i kivi, te i vitedi bi i giuna gado, “Niga ba tubuḡigu temi aubaimi i vitemi, niga kauwina ko voiye nonoḡe ani noḡotiwatagu.”
²⁰ Kauwina ḡemotinemo, kani mulinemo tana ledu i vai bi i giuna gado, “Niga ba kwasinigu leduna Maimaituwa ena waianina valivaliuna matailina ya nuwaḡinina temi aubaimi.”
²¹ Temi ko sibe te ḡemota tausakoyovoḡegu ba tagu tana vaitena tei-bolomo.
²² Maimaituwa ena wai anina luvanemo kaka Tana Taunana Natuna ya peki, bi i gebo kauwa te lava aiyai ya sakoyovoḡegu!”
²³ Tedi taudiḡa aitala vivila te aiyai niga kauwina ya voiye.

Saḡa gulata waikagiuna

²⁴ Bi ena tauwaikaiwatana taudiḡa nopodimo waikagiu te aiyai i saḡa gulata.
²⁵ Bi Yesu i giuwedina gado, “Eteni edi ḡalibona ba edi lava lisidimo sa waibada teyala, bi kota isedi aubaidi sa waibada bi sa giugiu te bena kage lavedi sa sagusagudi.”
²⁶ Ḡeḡa, temi mote mai koma voiye, tana aiyai saḡa gulata i ḡoena ba ya ḡaubomunaḡa. Bi taulauetadoli maso ba mai taupaula.
²⁷ Bamo taunana i tusaḡa, teibolomo ya miya ya kanikanina ee ya waitaupaulana? Tedi lisidimo ba lava teibolomo ya miya bi ya kanikanina. Bi tagu ba mote mainana, tagu ba taupaula.
²⁸ Temi egu pilipili matabudimo kona miya sagusagugu.
²⁹ Tagu Tamagu waibada i viteguna, kota mainana temi waibada ya vitevitemi.
³⁰ Taunana aubaina temi kaka egu waibadamo

teibolomo ko kani bi ko tego. Bi temi kaka ḡalibona ena animiyaḡa ko miya bi Islaelmo dam 12 koi badayedi.”

Yesu Pita ena valele i giuwata

(Met 26:31-35, Mak 14:27-31, Dyn 13:36-38)

³¹ Yesu i giuna gado, “Saimon, kwai beyavaiya kauwa! Seitan kaikana ai anine te matabumi yai laulubumi, ya daili te visuviusuna bi gebogebona maibena taubayau witi ya vuneḡi te banina tabuna bi venina tabuna. ³² Saimon, tagu aubaim e laupali te mote em sumaḡa ima kuluva, bi laḡannemo kwa nuwavitalana kaka valevaletim kwa laibagidi.” ³³ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Bada, tagu ḡemoḡemotigu ta nawa biliwelokomo te vaitem ta peki.” ³⁴ Yesu, Pita ena giu i waimunena gado, “Yà giugiuwem te mateya dudubalemo muliḡa kaka kamkam ya ḡabana ba tam mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

Solusolugudu, tana bi kwatikwati

³⁵ Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, “Laḡannemo solusolugudu, tana bi kaḡesuma kona gosedi bi e giukamaḡemi kona nawana. Ba mwali bai kona maluwabiye?” Tedi a giuna gado, “Geḡa, mote bai.” ³⁶ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bamoda niganana wai manemi bi wai tanemi ba ko legaudi, bi aiyai lisimmo mote kwatikwati ba kwama kwa kune kamaḡe te kwatikwati kwa gimeli. ³⁷ Tagu yà giugiuwemi te gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu, ‘Tana sa voiyena maibena taudanedanene,’ Banina bai matabuna a gilugilumi watana ba kauwina

lisigumo ya tubuḡa.” ³⁸ Bi ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Bada, kwatikwati labu niga.” Tana edi giu i waimunena gado, “Mba giuna avena.”

Yesu Oliv Oyana Dabanemo i laupali
(Met 26:36-46, Mak 14:32-42)

³⁹ Yesu malagai dididiga i gose bi i nawa Oliv oyanemo laḡan matabuna i voivoiyena mainana. Bi ena tauwaikaiwatana a kaiwata. ⁴⁰ Laḡannemo mba gabunemo a tavatava ba i giuwedina gado, “Ko laupali te mote laulubumo koma kuluva.” ⁴¹ Tana i gosedi bi i nawana ba manekina mai ḡakima sa pwalage bi ya talatalaḡana mainana, ḡome tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i laupalina gado, ⁴² “Aee, Tamagu bamoda em ḡowana te niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kai kamaḡe. Bi geḡa te tagu mote egu ḡowana bi tam em ḡowana ya tubuḡa.” ⁴³ Ḗome te Aneya malaḡa i yovo lisinemo i laumaḡata bi ḡailisi i vite. ⁴⁴ Tana yavi bi nuwaboya nopona i waiwanavu taunana aubaina i laupali ḡulata, bi yokuyokuna i tostitosi yovona doḡamo maibena kwasina. ⁴⁵ Tana pali mulinemo i moito bi i munaḡa ena tauwaikaiwatana lisidimo, bi i kitedi te a kena nuwayavuḡa, banina tedi ai nuwaboya ḡulata. ⁴⁶ Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina ko kenakena? Ko moito bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva.”

Yesu a pani
(Met 26:47-56, Mak 14:43-50, Dyn 18:3-11)

⁴⁷ Yesu yaḡolo i giugiu bi ena tauwaikaiwatana 12 nopodimo ḡemota isana Diudas, tana lava

kumna i lauetadoliyedi te a tava Yesu lisinemo. Kamaina bi tana i nawa ota Yesu wai suluvena aubaina. ⁴⁸ Bi Yesu Diudas i waitalayena gado, “Tam waisuluvemo Tana Taunana Natuna kwa sakosakoyovoḡe, ee?” ⁴⁹ Laḡannemo Yesu ena tauwaikaiwatana a kita te bai ya tubuḡa, aubaina te ai talayena gado, “Bada, tama ḡemoḡemotina ema kwatikwati kai gulidi, ee?” ⁵⁰ Bi edi tau ḡemota kwatikwati i waiguli, te pilisi saḡasaḡa guletina ena taupaula kataiyana yawaninemo beyana i tadi kamaḡe. ⁵¹ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Kauwina ko kaisako!” Tana oloto beyana i taukoni te i waiyawasani. ⁵² Bi pilisi edi babada, pali vanuwina tauyavena edi babada bi waibabada, ḡome a tava Yesu aubaina. Bi tana i giuwedina gado, “Tagu gode tau-danedanene te makwatikwatimi bi mada vitedi kona tava?” ⁵³ Tagu laḡan matabuna temi vaitemi pali vanuwinemo bi mote ko panigu. Bi niga ba boimatuwa ena sauga kauwa i tava te ena ḡailisi yai badayemi.

Pita Yesu i valeleye

(Met 26:57-58, Mak 14:53-54, Dyn 18:12-18)

⁵⁴ Tedi Yesu a pani bi a nawena pilisi saḡasaḡa guletina ena vanuwemo. Bi Pita manemanekemo bi Yesu i vavawata nawe. ⁵⁵ Bi lava vanuwa didiyaunemo kai a muka bi a miya kwaivivili bi Pita i nato te vaitena a miya. ⁵⁶ Ḗome taupaula waivinina kai yananemo Pita i kita ḡone. Kamaina bi i kitadidi bi i giuna gado, “Niga olotona ba Yesu vaitena.” ⁵⁷ Bi Pita i valelena gado, “Mm, waivini, mba olotona kwa giugiuwena tagu mote ya sibe.” ⁵⁸ Ḗome a tau miya bi lava ḡesauna

Pita i kita ḡone bi i giuwena gado, “Tam kota edi tau ḡemota.” Bi Pita ena giu i waimunena gado, “Oloto, mba mote tagu!” ⁵⁹ Mba giuna waumina i nawa kamaḡe mulinemo, kota oloto ḡesauna i giuna gado, “Mba giukauwa, mote ima valele tana Yesu vaitena a nawanawa, banina tana Galili lavana.” ⁶⁰ Pita giu i waimunena gado, “Oloto, tagu mote yà sibe te tam bai kwa giugiuwe.” Tana yaḡolo i gagagali bi kamkam i ḡaba. ⁶¹ Ḡome Bada i tauvitale bi Pita i kitakitanawe ba Pita Bada ena giu i noḡotidi. “Muliḡa kaka kamkam ya ḡabana ba tam mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.” ⁶² Kamaina bi Pita i potiyovo i nawa bi i ḡaba te i ḡaba nusanusa.

*Yesu ainamaḡe bi a kwapu
(Met 26:67-68, Mak 14:65)*

⁶³ Bi tauyava mabai Yesu a labelabena ai namaḡe bi a kwapu. ⁶⁴ Tedi matana a suma bi ai talayena gado, “Te ku giuwemai, aiyai i kwapum?” ⁶⁵ Bi tana kauwa wapewapedimo ai wavu.

*Paelat bi Alodi matedimo Yesu ai moito
(Met 26:59-66, Mak 14:55-64, Dyn 18:19-24)*

⁶⁶ Laḡan i sako bi Pilisi edi babada bi waiḡake tauwailovelovena a tava ai ḡemotidi bi Yesu ai doli nawe bolu babadidi matedimo ai moito. ⁶⁷ Tedi ai talayena gado, “Bamoda tam Keliso te kwa giuwemai?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo te yà giuwemina ba mote kaka komai sumaḡegu. ⁶⁸ Bamoda yài talayemina, ba mote ḡemoḡemotimi te egu giu koi mune. ⁶⁹ Niganana bi noi i nawana, Tana Taunana Natuna kaka Maimaituwa ḡaiḡailisina

kataianemo ya miya.” ⁷⁰ Tedi matabudi ai tala-
layena gado, “Tam taunana Maimaituwa Natuna,
ee?”

Bi edi giu i waimunena gado, “Giukauwa, ko
giugiuna mainana.”

⁷¹ Kamaina bi a giuna gado, “Tama mote
giu wapewapedi kama goeḡoedi. Tada kaikana
beyademo te vaiye.”

23

Yesu Paelat matanemo i etala
(*Met 27:1,2, Mak 15:1-5, Dyn 18:28-38*)

¹ Kamaina bi bolu babadidi matabudi Yesu
ai doli nawe Paelat lisinemo. ² Ḡome tedi ai
wavuna gado, “Niga lavana ke banavi te lava
ya aiaiwaieta doliyedi, bi ya giugiuwedi te takisi
mote simai maii Loum Gabemanina lisinemo. Bi
tana taunaḡa ya giugiu munāḡe te tana Ḡalibona
Vinevine kamaḡena.” ³ Ḡome Paelat Yesu i wait-
alayena gado, “Tam Diu edi ḡalibona, ee?” Bi
Yesu ena giu i waimunena gado, “Emaso, kuna
giugiuna mainana.” ⁴ Kamaina bi Paelat, pilisi
edi babada bi lava kumdi i giuwedina gado,
“Niga lavana lisinemo mote bai gebona e banavi.”
⁵ Bi tedi a lauyaviyavina gado, “Niga lavana
ena wailovelovemo waiḡasiḡasi ya wai tubudi
Diudiya dobuna matabuna noponemo. Tana
Galilimo i waitubu bi niganana Yeluslemmo i
tavaite.”

⁶ Laḡannemo paelat i vaivaiyedi ba i waitalayed-
ina gado, “Mba Galili lavana ee?” ⁷ Ḡome paelat
i vaiye te Yesu ba Alodi ena waibada gabulinemo
i noyanoya ba tana i giukamaḡe Alodi lisinemo.

Mba sauginemo kota Alodi ġome Yelusalemmo. ⁸ Laġannemo Alodi Yesu i kitakita ba nuwana i visu gulata, banina giunaġa i vaivaiye bi laġan i wapa i ġoeġoena maso i kita. Ġome i ġoeġoena maso Yesu anisove kauwidi i voyedi bi i kitedi. ⁹ Alodi giu wapewapedimo Yesu i waitalavitavitate bi tana mote bai i giu lubuġe. ¹⁰ Pilisi edi babada bi waigake tauwailovelovedi a moito bi Yesu ai wavudidi. ¹¹ Alodi ena tauwaigaviya vaitedi Yesu ai namaġe bi ai gwaigwaiye. Tana gala molemolena ai kote bi a giukamaġe i munaġa paelat lisinemo. ¹² Alodi bi Paelat wala a waimiyatauli bi mba laġannemo tedi aitaun munaġa.

Yesu a kovoġi te i peki

(Met 27:15-26, Mak 15:6-15, Dyn 18:39–19:16)

¹³ Paelat, Pilisi edi babada, bolu babadidi bi lava i giuwedi te a tava ai ġemotidi, ¹⁴ bi i giuwedina gado, “Temi niga lavana kona natome lisigumo bi kona giu te lava ya voyedi bi sa waigasiġasi. Niganana matemimo ei talavitavitate te emi waiwavu banina geġa. ¹⁵ Bi kota Alodi mote bai gebogebona i banavi, taunana aubaina i giukamaġe munaġe lisidemo. Niga lavana mote bai i voye waigebo te ya peki. ¹⁶⁻¹⁷ Taunana aubaina ya kwapu bi ya giukamaġe ya nawa.”* ¹⁸ Lava kumna a binauna gado, “Mba lavana kwai peki! Bi aubaimai Balabas kwa kaikamaġe!” ¹⁹ (Balabas ba waigasiġasi bi waipeki i voivoiyedina dabedimo biliwelokomo a

* **23:16-17:** Gilugilumina wadubonemo lova 17 i giuna gado, “Vawaitaui soina laġannidimo ba paelat biliwelokomo taumiya ġemota i kaikaikamaġe lava aubaidi.”

sako nawe.) ²⁰ Paelat lava i waitala munaḡedina, banina ba tana i ḡoḡoena maso Yesu i kaikamaḡe i nawa. ²¹ Tedi yaḡolo a binabinauna gado, “Ko tupalatu, ko tupalatu!” ²² Paelat giu i waifaionina gado, “Bai gebona i voiye? Tagu lisinemo mote bai gebona e banavi te yaì peki. Taunana aubaina sa kwapu bi sa kaikamaḡe te ya nawa.” ²³ Tedi yaḡolo te kalinedi dididiginemo a binabinau te Yesu sa tupalatu. Tedi edi binaumo paelat nuwana ai lausolu. ²⁴ Kamaina bi Paelat lava edi ḡowana i voiye. ²⁵ Bi Balabas wai ḡasiḡasi bi wai peki i voivoiyedina aubaina biliwelokomo a sako nawe miyamiya. Bi lava edi ḡowana aubaina te paelat ai baḡa te Balabas ya kamaḡe ya nawa. Bi Yesu i vitedi te edi ḡowana sa voiye.

Yesu a tupalatu

(Met 27:32-44, Mak 15:21-32, Dyn 19:17-27)

²⁶ Sauginemo ḡaviḡaviyidi Yesu a waidoli nawe ba oloto isana Saimon tana Sailin lavana, i so-lasolasaga malagai dididiginemo bi a banavi. Kamaina bi a egeli, kolosi ai avala bi Yesu i kaiwata. ²⁷ Lava kumna a kaiwata bi nopodimo ba waiwaivini vaitedi, tedi a ḡabeḡabe bi a nusanusa. ²⁸ Ḡome Yesu i tauvitale bi i giuwedina gado, “Yelusalem waivinimi, koma ḡabegu, temi ko ḡaba munaḡemi bi kota natunatumi aubaidi ko ḡaba. ²⁹ Koi beyavaiya, laḡan ya natonatonaka kaka lava sa giuna gado, ‘Waiwaivini aiaipoidi wainatuna geḡedi bi bamo mote ai susu lubu ba sai nuwavisu.’ ³⁰ Mba laḡannemo kaka lava oya sa giuwedina gado, ‘Ko dobo tawimai!’ Bi dabatuwa sa giuwedina gado, ‘Ko ḡuluvi tawimai.’

³¹ Bamoda kai gidevinemo bi lava niga kauwidi sa voivoiyedi, bi i pokina ba bai kaka ya tubuḡa?”

³² Taudanene labu Yesu vaitena a nawedi tupalatudi aubaina. ³³ Laḡannemo tedi dobu a wai isana kunukoukou gabunemo a tavatava, ba ḡome Yesu bi taudanene labu vaitedi a tupalatudi, ḡemota kataiyanemo bi ḡemota ḡeniyanemo.

³⁴ Yesu i giuna gado, “Tamagu, edi gebogebo kwa noḡoti kamaḡedi! Tedi mote a sibe te bai sa voivoiye.” Bi tedi koitilimo ena gala a dailidi.

³⁵ Ḡome lava kumna a moito a kitakita bi Diu babadidi a waidiboḡi, ai ḡwaiye bi a giuna gado, “Tana lava ḡesaudi i waiyawasanidi bi bamoda tana Keliso, Maimaituwa i Vinevinena ba taunaḡa yai yawasani munaḡe!” ³⁶ Bi ḡaviḡaviyidi waidiboḡemo a saḡa bi wain wailuluna a vite, ³⁷ bi a giuwena gado, “Bamoda tam Diu edi ḡalibona ba kwai yawasani munaḡem!” ³⁸ Kununa kavalinemo kai selipapinemo a gilumana gado, “Niga ba Diu edi Ḡalibona.”

³⁹ Bi taudanene ḡemota i dawedawena waidiboḡemo i giuna gado, “Tam bena Keliso? Ku waiyawasanim bi kwai yawasanimai!” ⁴⁰ Bi geḡa te taudanene ḡesauna ena tau i kaipasinena gado, “Tam mote Maimaituwa ku naile? Tam kwa pekina mai tana ya peki. ⁴¹ Tada giukauwa te eda kauwa gebogebodi dabedimo kovoḡa ta vaivai bi niga lavana mote bai gebona i voiye.”

⁴² Kamaina bi i giuna gado, “Yesu, laḡannemo waibada kuna vaina ba kwa noḡotigu!” ⁴³ Yesu lavana ena giu i waimunena gado, “Giukauwemo ya giugiuwem, te niganana ba tam bi tagu Paladaisimo.”

*Yesu ena peki**(Met 27:45-56, Mak 15:33-41, Dyn 19:28-30)*

⁴⁴ Suwala 12 koloki balanemo bi dobu matabuna waidudubala i waitubuna eete 3 koloki i vai. ⁴⁵ Bi suwala lalani i kaisako bi pali vanuwinemo guduboyo i dawedawena i nuwatili labu. ⁴⁶ Yesu kalinana dididiginemo i gaba saḡana gado, “Tamagu, nimammo Aluwigu ya sakosako.” Laḡannemo giu i waiwaikovi ba yawasina i tauvunu.

⁴⁷ Ġome tauwaiḡaviya 100 edi bada bai i tubu-tubuḡana i kitakita ba Maimaituwa i kasaḡesaḡe bi i giuna gado, “Giukauwa te niga lava didimantina.”

⁴⁸ Laḡannemo lava matabudi a kita te Yesu bainewa a tupalatu ba tedi manuwapou yavidi bi manuwaboyedi a munaḡa edi malagaimo.

⁴⁹ Lava matabudi Yesu tausibena bi waivini Galilimo bi a kaikaiwata nawena manemanekemo a moito bi niga kauwidi a kitekitedi.

*Yesu a dobo**(Met 27:57-61, Mak 15:42-47, Dyn 19:38-42)*

⁵⁰⁻⁵¹ Mba ḡome ba oloto isana Diyosep tana Alimatiya lavana bi Alimatiya taunina ba Diudiya noponemo. Tana ba lava visuvisuna bi didimantina bi Maimaituwa ena waibada ya natonatona i labelabe. Avena te tana bolu badana ḡemota bi ena lava edi ogatala bi edi kauwa mote i waianinedi. ⁵² Tana i nawa paelat lisinemo bi Yesu taubeuna i waibaḡaye. ⁵³ Kamaina bi Yesu taubeuna i talui yovoḡe bi gala potipotinemo i suma. Kaka bi i avali nawe tauyewa valivaliuna, po'a doudou wainononemo i sako nawe. ⁵⁴ Mba

aubiganemo vononoḡa suwelina i kovikovi, bi Waiyawasi Laḡanna yai tubu. ⁵⁵ Waiwaivini Galilimo Yesu a kaikaiwatana Diyosep a kaiwata nawe tauyewamo bi bainewa Yesu taubeuna i sakosakona a kita. ⁵⁶ Kamaina bi a munaḡa edi malagaimo te bona bi masi panepanedi a kanonoḡidi, bi Waiḡake ena luvamo aubaina te Waiyawasi Laḡannemo ai yawasi.

24

Kenamoito

(Met 28:1-10, Mak 16:1-8, Dyn 20:1-10)

¹ Sande olaolalemo kaikana waiwaivini bona panepanedi a kaka nonoḡidina a legaudi bi a nawa tauyewamo. ² Ḡome tedi ḡakima ḡimaḡima kamaḡena tauyewa mataetinemo a kita, ³ kamaina bi tedi tauyewamo a sola nawa bi Bada Yesu tubuḡina mote a banavi. ⁴ Ḡome a moito bi kauwina a wainuwanonoḡotae ba i waimaḡemoti te olooloto labu edi gala waimatakanikanidi diyedimo a moito kamaḡedi. ⁵ Mba waivinidi a naila gulata bi a laudulu yovo doḡamo. Kamaina bi oloolotodi a giuwedina gado, “Bai aubaina tana miyamiyana pekipekidi edi gabumo ko tavutavuḡe? ⁶ Tana mote niga ḡome, tana kaikana Maimaituwa i kakenamoito. Laḡannemo temi Galilimo bi tana bai i giugiuwemina ko noḡotidi: ⁷ ‘Maimaituwa ya ḡoeḡoe te Tana Taunana Natuna kaka gebogebo lavedi nimedimo sa sako, te sa tupalatu bi laḡan waifaioninemo ya kakenamoito munaḡe.’ ”

⁸ Ĝome ba waivinidi Yesu ena giu a noĝotidi, ⁹ laĝannemo tauyewamo a tava munaĝa ba tedi niga kauwidi matabudi ena tauwaikaiwatana 11 bi lava ĝesaudi a giuwedi. ¹⁰ Mba waivinidi ba Meli Magdalin, Diyowena, Diyemesi tinana Meli bi waivini ĝesaudi vaitedi, niga kauwidi giugiukamaĝedi a giuwedi. ¹¹ Bi tedi niga waivinidi mote ai sumaĝedi, banina edi giu vaiyedi lisidimo ba banidi geĝa. ¹² Ĝome Pita i miyamoito bi i velau ota te tauyewamo i tava bi i launevali te gala taudiĝa i kitedi a kenakena. Tana i munaĝa, bi bai i tubutubuĝana i wainuwanogonoĝotae.

Emasi Etanemo
(*Mak 16:12,13*)

¹³ Mba laĝanna ĝemotinemo Yesu ena tauwaikaiwatana labu a nawanawa Emasi malagainemo, bi Yelusalem te Emasi ena maneka ba 11 kilomita.* ¹⁴ Tedi a nawanawa bi kauwa matabudi nove a tubutubuĝana a waigiugiuwedi. ¹⁵ Tedi mba nawanemo bai i tubutubuĝana a giuwedi bi a waitalapiliyedi, ba Yesu i moito nato te vaitena a nawa, ¹⁶ bi i voiye munaĝe te mote a kita ĝone. ¹⁷ Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, “Temi ko nawanawa bi bai ko waitalapiliyedi?” Tedi manuwaboyedi a moito moimoisili. ¹⁸ Ĝesauna isana Kliyopas Yesu i waitalayena gado, “Tam tautavatava te Yelusalemmo kauwa a tubutubuĝana niga laĝandimo mote ku sibedi?”

* **24:13:** 11 Kilomita ba maneka ena lofa augunai Mainawa te Dogula

19 Bi Yesu i waitalayedina gado, “Bai kauwidi?” Bi ena giu ai munena gado, “Bi Nasalet Yesuna lisinemo kauwa a tubutubuḡana. Niga lavana ba taugiuwatana, ena giu bi ena kauwa ba ai poya gulata Maimaituwa bi lava matedimo. 20 Pilisi edi babada bi tama ema babada tana a vai te ḡaviḡaviyidi nimedimo a sako bi a tupalatu te i peki. 21 Bi tama ke noḡoti te Tana Taunana i tava te Israeḡ ya kuvesidi, bi niga kauwidi a tubuḡana ba laḡan faiona a kovi. 22 Waivini ḡesaudi vaitedi miyamiyamaḡi kaikana olaolalemo a nawa tauyewamo, bi edi giumo ke sove, 23 te Yesu taubeuna mote a banavi. Tedi a munaḡa tava bi a giu te wailovemo aneya a kitedi, bi aneyidi waivini a giuwedi te Yesu ba i yawasana munaḡa. 24 Ḣome ema lava ḡesaudi a velau a nawa tauyewamo bi a kita kauwe te waivinidi bai a giugiuwena ba giukauwa te Yesu mote a banavi.”

25 Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Temi kemi opa, bi nopomi a ḡaiḡai te taugiuwatana bai matabudi a giugiuwedina mote koi sumaḡedi. 26 Temi kona sibe ee geḡa te Keliso niga kauwidi yai nuwatoiyedi kaka ena namalemo ya saḡa?” 27 Bi Yesu giu Mousis bi taugiuwatana matabudi lisidimo i waitubu te edi bukamo tana a gilugilumiwatana giuna i tanesi kauwe tedi lisidimo.

28 Bi tedi Emasi malagaina diyanemo a tavatava ba Yesu i vamakamakai te bena kage ya vawaitulidi, 29 bi geḡa te tedi ai baḡa vavasageḡa gado, “Vaitemai ta kena, kaikana dobu ya waidudubala.” Kamaina bi i sola nawa vanuwemo te vaitena a miya.

³⁰ Laḡannemo Yesu olooloto labu waitedi teibolo a miya kwaivivili, tana buledi i vai Tamana i waiebone, i kivi bi i vitedi. ³¹ Ġome tedi matedi i yana bi laḡannemo a kitakita ḡone ba matedimo tana i yaufa. ³² Tedi ai tala vivilana gado, “Sauginemo etamo lisidemo gilugilumina i giugiuwedana ba nopoda i kalakalatina maibena kai.”

³³ Tedi noi taunana te a miyamoito bi a munaḡa Yelusalem. Ġome ena tauwaikaiwatana 11 bi edi lava ḡesaudi waitedi ai ḡemotidi a miyamiya bi labudi a tava, ³⁴ bi tedi giuna a vaiyena gado, “Giukauwa te Bada i kenamoito munaḡa bi Saimon lisenemo i laumaḡata.”

³⁵ Tedi labuidi etamo bai i tubutubuḡana bi bainewa Yesu buledi i kivi bi a kitakita ḡonena taunana edi lava a giuvitedi.

Yesu ena tauwaikaiwatana lisidimo i laumaḡata

(Met 28:16-20, Mak 16:14-18, Dyn 20:19-23, Giu 1:6-8)

³⁶ Tedi yaḡolo niga kauwina a giugiuwedi ba Yesu tana otina poudimo i laumaḡata bi i giuwedina gado, “Manuwaubemi.”

³⁷ Tedi ḡome a naila bi ai noḡota bena alualuwa a kitakita. ³⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina ko nainaila bi ko nuwanuwalaḡalaḡa? ³⁹ Nimagu bi kaḡegu ko kitedi bi ko taukonigu kaka ko sibegu. Banina alualuwa mote waivisiḡonina bi waisiliḡena bi tagu ba waitubuḡigu.”

⁴⁰ Laḡannemo giu i waiwaikovi ba nimana bi kaḡena i wailovedi. ⁴¹ Tedi sove bi yasisi i waiwanavudi bi yaḡolo te mote ai sumaḡe, taunana aubaina i waitalayedina gado, “Lisimimo kani ee geḡa?” ⁴² Tedi iyana bukabukana a vite, ⁴³ tana i vai te matedimo i kani.

⁴⁴ Bi i giuwedina gado, “Wala vaitegu te miyamiyana ba niga mainana e giuwemi. Mousis ena waigake, taugiuwatana bi Deivida ena Sale bukedu matabudi tagu a gilugilumi wataguna ba niganana kaka banidi sa tubuḡa.”

⁴⁵ Ġome kaka Yesu i voiyedi te nopodi a nuwakamaḡa bi gilugilumina a sibe. ⁴⁶ Yesu i giuwedina gado, “Gilugiluminemo ba niga mainana a gilumi: Keliso kaka yai nuwatoi bi laḡan waifaioninemo pekimo ya kenamoito munaḡa, ⁴⁷ bi temi isanemo laukuvasa bi gebogebo noḡoti kamaḡedi ko lauguguyae. Yelusalemmo koi tubu bi ko nawa dobu matabuna isuna te isuna. ⁴⁸ Temi taunana bai matabuna kona kitakitana taugiuwatawatana. ⁴⁹ Bi tagu kaka Aluwa Waiyawa ya giukamaḡe yovoḡe mai Tamagu i giugiuwapaena luvanemo. Temi niga malagaina dididiginemo ko wailabana eete malaḡa ḡailisi dabemimo ya yovo.”

*Maimaituwa Yesu i lageti nawe Malamo
(Mak 16:19-20, Giu 1:9-11)*

⁵⁰ Ġome te Yesu i waidoli nawedi Betenimo. Kamaina bi nimana i lagetidi bi i kavisuvisudi. ⁵¹ Laḡannemo i kaka visuvisudi ba Maimaituwa i lageti nawe malamo. ⁵² Tedi a lauduneye bi mayasisidi a munaḡa Yelusalemmo. ⁵³ Bi laḡan

matabuna tedi pali vanuwinemo, Maimaituwa a kakasaḡesaḡe.

Giu visuvisuna
Portions of the Holy Bible in the Kakabai language of
Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Kakabai long Niugini

copyright © 2010-2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kakabai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-03-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 27 Mar 2024 from source files dated 27 Mar 2024

8614ef9e-7279-5fda-a20a-4c1b45b2f51a